

Universitätsbibliothek Wuppertal

Handlexikon zu Cicero

Merguet, Hugo

Leipzig, 1905

E

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2871)

Deiotari adventu duplicatari eramus; A V 18, 2. cum saepius duplicare numerum dierum; nat I 60. verba duplicata; part or 20.

duplus, zweifach, doppelt: A. secundam (partem) primae partis duplam; Tim 22. duplo et triplo intervallo; Tim 25. — B. I. nec in quadruplum (darent), sed in duplum; Tul 41. — II. dupli poenam subiret; of III 65.

dupondius, zwei Ἀβ: si dupondius tuus age-retur; Quinct 53.

dure, hart, streng: durius accipere hoc mihi visus est, quam vellem; A I 1, 4. sunt, qui dicant (dure illi quidem, sed tamen dicunt) minus dolendum, quod . . .; Phil XII 25. ut non nulla durius, quam a te facta sint, proferantur; ep XI 27, 7.

duresco, hart werden: frigoribus astrictus || adiectis || durescit umor; nat II 26.

duritas, Härte, Unfreundlichkeit: aliqui duri-tatem et severitatem quandam in verbis sequuntur; orat 53.

duritia, Härte, Abhärtung, Strenge, Gefühl-loßigkeit: I. patientiam duritia (imitatur); part or 81. — II. qui (Antisthenes) patientiam et duritiam in Socratico sermone maxime adamarat; de or III 62. nec sibi comparavit duritiam virilem; Tusc V 74. eam animi duritiam, sicut corporis, quod cum uritur, non sentit, stuporem potius quam virtutem putarem; dom 97.

durus, hart, abgehärtet, streng, derb, rauh, drückend, gefühllos: A. Q. Aelius Tubero ut vita sic oratione durus, incultus, horridus; Bru 117. quae dura, difficilia, adversa videantur; fin IV 59. quae (annona), quia facta erat durior; dom 15. (indicatur genus) flexibile, durum; nat II 146. Epicuro, homini aspero et duro; Tusc II 17. nimis duras leges imponere visus es huic aetati; de or I 256. quod ille durissimis pedibus fecit; de or I 28. hoc Atilius, poeta durissimus; A XIV 20, 3. de Cn. Minucio

rumores duriores erant; ep XII 25, 7. illa iniustissima et durissima servitus; rep I 68. ante haec durissima rei publicae tempora; dom 93. nec vero ullum (verbum) aut durum aut insolens; Bru 274. — B. in qua varietate duriorum accusatio suppeditabit exempla, mitorum defensionis meae; orat 131.

duumvir (vgl. duo, A. vir), Duumvir: cum in ceteris coloniis duumviri appellentur, hi se praetores appellari volebant; agr II 93. Gabinium si vidissent duumvirum vestri illi unguentarii; Piso 25.

duumviratus, Würde der Duumvirn: Capua, in qua ipsa tum imaginis ornandae causa duumviratum gerebat; Sest. 19

dux, Führer, Führerin, Anführer, Leiter, Feldherr, Räubersführer: I. I. tum bella gerere nostri duces incipiunt, cum auspicia posuerunt; nat II 9. praedonum ducem vivere, habitare apud te; Ver V 77. — 2. quem (virum) regendae civitatis ducem esse volumus; de or III 63. qui ipsi fuerint impietatis duces; Lael 42. ut eadem (natura) optima duce cursum vitae conficere possemus; Tusc III 2. ut se duce bellum geratur cum Antonio; A XVI 8, 1. — 3. o vitae philosophia dux! Tusc V 5. — II. 1. populum nunc habemus ducem; Phil VII 22. qui te senatui bonisque omnibus auctorem, principem, ducem praebeas; ep X 6, 3. studii sui quarebant aliquem ducem; Ligar 3. summum me ducem litterae tuae reddiderunt; ep IX 25, 1. qui triumphant eoque diutius vivos hostium duces reservant; Ver V 77. homines L. Pisonem ducem optima sententiae non secutos; Phil I 14. in hoc naturam debemus ducem sequi; of I 22. — 2. utror te ipso duce; Tusc III 37. dabitur (tabella) de ducibus conservandae civitatis; Flac 99. — IV. relictus ab duce classis; Ver V 89.

dynastes, Herrscher, Gewaltthaber: I. si ceteri reges, tetrarchae dynastaeque fecissent; Phil XI 31. — II. si erit nebulo iste cum his dynastis in gratia; A II 9, 1.

E: ut Iota litteram tollas et E plenissimum dicas; de or III 46.

e f. **ex**.

ea, da, daselbst: ut ea traduci victimae nullo modo possent; inv II 96.

eadem, auf demselben Wege, zugleich: ut eadem me quam maxime conciliarent familiari suo; ep IX 18, 1. Socrates eadem, qua ceteri, fugere noluit; div I 123.

eatenus, insoweit: qui (di) eatenus nobis declarantur, qua ipsi volunt; Tim 40. ferres eatenus, quoad per se neglegeret eas leges; Q fr I 1, 11. verba persequens eatenus, ut ea non abhorreant a more nostro; opt gen 23.

eblandior, erquicklicher: I. enitere, elabora vel potius eblandire, effice, ut Plancus sit etiam melior opera tua; A XVI 16, 12. — II. eblandita illa, non enucleata esse suffragia; Planc 10.

ebrietas, Trunkenheit, **ebriositas**, Trunf-sucht: ut inter ebrietatem et ebriositatem interest; Tusc IV 27.

ebriosus, dem Trunke ergeben, Trunfensold: A. hunc (Stilponem) et ebriosum et mulierosum fuisse; fat 10. — B. ebriosos sobriis (insidiari); Catil II 10.

ebrius, trunfen: A. servos Milonis apud se ebrios factos; Milo 65. — B. I. quod et insani et ebrii multa faciunt saepe vehementius; Tusc IV

52. — II. quid dicam, insanis, quid ebriis quam multa falsa videantur? div II 120.

ebullio, hervorprudeln, prahlen: quod (Epi-curus) solet ebullire non numquam; fin V 80. qui si virtutes ebullire volent et sapientias; Tusc III 42.

ebur, Elfenbein: I. 1. ebur ex inani corpore extractum haud satis castum donum deo; leg II 45. — 2. ex ebore diligentissime perfecta argu-menta; Ver IV 124. — II. 1. te maximum pondus auri, argenti, eboris exportasse; Ver II 176. — 2. Minervae signum ex ebore pulcherrimum; Bru 257.

eburneolus, elfenbeinern: cum eburneola fistula; de or III 225.

eburneus, elfenbeinern: praefectum regium dentis eburneos incredibili magnitudine e fano sustulisse; Ver IV 103. nego signum ullum aeneum, marmoreum, eburneum (fuisse), quin conquisierit; Ver IV 1.

ec f. **ex**.

ecce, da, siehe da: I. ecce ipse Aebutius in castellum venit; Caecin 20. ecce tibi Sebosus! A II 15, 3. ecce tuae litterae de Varrone; A XIII 16, 1. ecce tibi et Bruti et tuae litterae; A XIV 19, 1. — II. ecce autem de transverso L. Caesar aut veniam ad se rogat; A XV 4, a (4, 5). sed ecce in manibus vir praestantissimo ingenio; Bru 125.

ecdicus, bevollmächtigter Anwalt: legatos audio missos esse, sed malo ecdicos; ep XIII 56, 1.

ecf — f. eff —

eclogarii, ausgewählte Stellen: notentur eclogarii, quos Salvius bonos auditores nactus in convivio dumtaxat legat; A XVI 2, 6.

equando, wann? wohl jemals? I. equando igitur isto fructu quisquam caruit? Ver V 66. quotiens hoc agitur, equandone nisi admirationibus maximis? fin V 63. — II. quaero, equando (decemviri) nisi per xxxv tribus creati sint; agr II 17.

equi, equis, wohl irgend einer? irgend welcher? I. 1. equem scis captum archipiratam? Ver V 67. equi pudor est, equae religio, Verres, equi metus? Ver IV 18. — 2. equis fuit, quin lacrimaret? Ver V 121. equid habes, quod dicas? Sex Rose 104. sed heus tu, equid vides Kalendas venire, Antonium non venire? A II 2, 3. — II, 1. aliquid etiam in posterum prospicias fingasque, equae pacifica persona desideretur, an in bellatore sint omnia; A VIII 12, 4. (quaeritur), equa || equae || de ea re sit lex; inv I 43. quaerent, equo modo pitotorem ipsum Apronio condemnare possent; Ver III 31. in qua (parte) videbimus, equa consuetudo sit, equa lex, equa pactio, equod eius rei artificium aut usus aut exercitatio; inv II 42. videamus, equod aliud iudicium proferre possimus; Cluent 103. — 2. percontantibus nobis, equid forte Roma novi; Ac I 2. ut illud quaeramus, equid auctoritatis socii habere debeant; div Caec 17. velim scire, equid de te recordere; Tusc I 13. equid in Italiam venturi sitis hac hieme, fac plane sciam; ep VII 16, 3.

equinam, equisnam, wohl irgend einer? I. I. quid, illa equonam modo [equonam loco] artis indigent? part or 48. — 2. equidnam || et quidnam || est tui consilii + ad finis huius miserimae vitae? A IX 12, 4. — II, 1. perspicis profecto, equaenam nobis spes salutis relinquatur; Q fr I 4, 2. temptabo, equonam modo possim voluntate eius nullam rei publicae partem attingere; A IX 9, 1. vereri, equodnam curriculum aliquando sit habitura tua natura; Bru 22. — 2. ut interrogares, equosnam alios posset nominare; Vat 26. cum quaeritur, equisnam perfecte sapiens esse possit; part or 64.

equo, wohin wohl? equo te tua virtus provexisset, equo genus vitae? Phil XIII 24.

eculeus, Küllen, Pferdchen, Föller: I. 1. eculeos argenteos nobiles, qui Q. Maximi fuerant, aufert; Ver IV 42. — 2. haec etiam in eculeum coiciuntur; Tusc V 13 (12). facti in eculeo quaestio est, iuris in iudicio; Milo 57. omnia in perfectis esse meliora, ut in equo quam in eculeo; nat II 38.

edacitas, Eßlust, Geizhätigkeit: 1. edacitatem pueri pertimesco; Q fr III 9, 9. — 2. alterum morbum edacitatis esse (Stoici) putant; ep VII 26, 1.

edax, eßlustig: exspecta hospitem minime edacem; ep IX 23.

edico, bestimmen, bekannt machen, ansagen, verordnen, befehlen: I. „fecit fecerit“? quis umquam edixit isto modo? Ver I 107. si non decrevisset, sed edixisset; Flac 78. — II, 1. est tibi edicendum, quae sis observaturus in iure dicendo; fin II 74. — 2. cum tribuni pl. edixissent, senatus adesset a. d. XIII Kal. Ian.; ep XI 6, 2. — 3. edicere audeas [audebas], ne maerent homines meam calamitatem? Sest 32. — 4. edicunt duo consules, ut ad suum vestitum senatores redirent; Sest 32. — 5. edicit se recuperatores daturum; Ver III 35. — III. quae praetores edicere consueverunt; inv II 67. — (comitia) edicta sunt in a. d. XI K. Febr.; Q fr II 2, 2.

edictum, Bekanntmachung, Verordnung Verfügung: I. qui plurimum tribuunt edicto, praetoris edictum legem annuam dicunt esse; Ver I 109. faciebant cum pupilla edicta praetorum; Ver I 104. — II, 1. Romae composui edictum; ep III 8, 4.

conseripserunt communiter edictum cum poena atque iudicio; of III 80. quod magistratus edictum non infirmari ac convelli potest? Caecin 51. si habuisset iste edictum, quod ante istum et postea omnes habuerunt; Ver I 115. infirmo: f. convello. consul, praetor, tribunus plebis nova novi generis edicta proponunt, ne reus adsit, ne citetur, ne quaeratur; Sest 89. servabis edictum et institutum tuum; ep XIII 59. — 2. tribuo: f. I. est. — 3. cum ego in edicto translaticio centesimas me observatum habebam cum anatocismo anniversario; A V 21, 11. — III. diem edicti obire neglexit; Phil III 20. nulla erat edicti poena certa; Ver III 54. — IV, 1. civem ut edicto ex patria consul eiecerit; Sest 29. quis umquam eius rei fraudem aut periculum proposuit edicto, quae neque post edictum reprehendi neque ante edictum provideri potuit? Ver I 107. — 2. ni adversus edictum praetoris vis facta esset; Caecin 45. ante, post: f. I. proponi. eos (Caenios) neque ex edicto neque ex decreto (pecuniam) depositam habuisse; ep XIII 56, 3. quae ex edicto et postulari et fieri solent; A VI 1, 15.

edisco, auswendig lernen, erlernen: I. maluit disserere nihil esse in auspiciis quam, quid sit, ediscere; div I 105. — II. qui istam artem facillimam non ediscant; de or I 246. ut eum (epilogum) edisceremus; Bru 127. ut (poetae) non legantur modo, sed etiam ediscantur; Tusc II 67. exercenda est memoria ediscendis ad verbum quam plurimis scriptis; de or I 157.

edissero, erörtern, vortragen: neque necesse est edisseri a nobis, quae finis funestae familiae fiat; leg II, 55.

editicius, vorgeschlagen: editicios iudices esse voluisti; Muren 47.

editio, Angabe, Vorschlag: I. ista editio per se non acerba est; Planc 41. — II. quam ob rem senatus (non) eandem editionem transtulerit in ceteras causas; Planc 36.

edo, hervorbringen, ausstoßen, angeben, aussprechen, bestimmen, bekannt machen, herausgeben, begehren, vollbringen, hingeben, aushauchen; part. hoch, hervorragend: I. apud eosdem (censores), qui magistratu abierint, edant et exponant, quid in magistratu gesserint; leg III 47. — II. qui nihil potest dignum hominum auribus efficere atque edere; de or I 120. ede illa, quae coeperas, et Bruto et mihi; Bru 20. quantum decumanus edidisset, aratorem sibi decumae dare oportere; Ver III 25. si tum P. Sestius animam edidisset; Sest 83. ut annales suos emendem et edam; A II 16, 4. cum bubulcus clamorem maiorem edidisset; div II 50. te simile edere exemplum severitatis tuae voluisse; Q fr I 2, 5. quos (libros) brevi tempore satis multos edidimus; Top 1. Henna est loco perexcelso atque edito; Ver IV 107. quorum edidi nomina Metello; Ver II 65. oraculo edito; Tusc I 116. sic est hic ordo quasi propositus atque editus in altum; Ver III 98. cum (testudines, crocodili) in terra partum ediderint; nat II 129. rudem illum (videmus) quamvis levi iectu ploratus turpissimos edere; Tusc II 38. quas ego pugnas et quantas strages edidi! A I 16, 1. quas (sortes) e terra editas accepimus; div I 34. strages: f. pugnas. quas tribus edidisti? Planc 38. qui pro re publica vitam ediderunt; Planc 90. — III. socium tibi in his bonis edidisti Quinctum; Quinct 76. edo haec iis cognoscenda, qui eos ipsos, de quibus loquor, saepe audierunt; de or II 9.

edo, essen, verzehren: I. ut (asoti) „edint de patella“; fin II 22. — II. quem (oratorem) cum Catulus nuper andisset, „fenum alios“ aiebat „esse oportere“; de or II 233. multos modios salis simul edendos esse, ut amicitiae munus expletum sit; Lael 67.

edoceo, lehren, befehlen, Ausfunft geben: I, 1. quid ea nocte egisset, edocui; Catil II 13. — 2. edocuit ratio, ut videremus id non naturale esse; Tusc III 80. — II. qui causam meam imperitos edocuerit; sen 29.

edolo, fertig machen: ea, quae in manibus habebam, abiici, quod iusseras, edolavi; A XIII 47.

edomo, bezwingen: vitiosam naturam ab eo (Stilpone) sic edomitam et compressam esse doctrina, ut . . . ; fat 10.

edormio, auschlafen: I. cum (vinulenti) edormiverunt; Ac II 52. — II. edormi crapulam; Phil II 30.

educatio, Erziehung: I. cum etiam feras inter sese partus atque educatio conciliet; Sex Rosc 63. earum etiam rerum, quas terra gignit, educatio quaedam et perfectio est non dissimilis animantium; fin V 39. — II. repetam a te istum de educatione et de disciplina locum; leg III 30. — III. sit modo is institutus liberaliter educatione doctrinaque puerili; de or III 125.

educator, Erzieher: 1. quis est nostrum liberaliter educatus, cui non educatores cum grata recordatione in mente (versentur)? Plane 81. — 2. omnium rerum educator et altor est mundus; nat II 86.

educatrix, Erzieherin: earum (rerum) parens est educatrixque sapientia; leg I 62.

educio, aufziehen, ernähren, erziehen: neque hac nos patria lege genuit aut educavit, ut . . . ; rep I 8. f. **educator**, 1. filios non tam in gremio educatos quam in sermone matris; Bru 211. quod est homine ingenio liberaliterque educato dignum; de or I 137. a Q. Apronio, homine ad turpitudinem educato; Ver III 60. ita (ova) et nascuntur et educantur ipsa per sese; nat II 129.

educio, herausführen, vorführen, mitnehmen, herausziehen, zücken, ableiten, erziehen, ausrücken: I. Sullam, cum in expeditionem exercitum educatus esset, immolavisse; div II 65. — II. neque est boni parentis, quem procrearis et eduxeris, eum non et vestire et ornare; de or II 124. ut te in ius educerent; Quinet 33. educit ex urna tres; Ver II 42. si nobiscum eum rus aliquo eduxerimus; Q fr III 3, 4. exercitum eduxit ex Syria; Piso 49. vgl. I. gladium e vagina eduxit; inv II 14. sin autem (lacus) ita esset eductus, ut ad mare pervenire non posset; div I 100. quem (medicum) tecum tum eduxeras; Piso 83. numquid oportet nisi tres sortes conici, unam educi? Ver II 127.

effatum j. **effor**.

effectio, Ausübung, wirkende Straft: quae (physica) cum continentur ex effectione et ex materia ea, quam fingit et format effectio; Ac I 6. recta effectio (κατάθεσις enim ita appello) crescendi accessionem nullam habet; fin III 45.

effector, Urheber, Schöpfer: I, 1. hanc habuit rationem effector mundi et molitor deus, ut . . . ; Tim 17. — 2. cuius (Suadae) effector est orator; Bru 59. si neque deus est effector somniorum; div II 147. stilus optimus et praestantissimus dicendi effector ac magister; de or I 150. — II. earum rerum deos facere effectores; div II 55.

effectrix, Urheberin, Schöpferin: 1. effectrix beatæ vitae sapientia (permanet); fin II 87. — 2. amicitiae effectrices sunt voluptatum tam amicis quam sibi; fin I 67. nullam vim esse divinam effectricem somniorum; div II 124.

effectus, Ausföhrung, Wirkung, Erfolg: I. effectus eloquentiae est audientium approbatio; Tusc II 3. — II. quarum (herbarum) causam ignorares, vim et effectum videres; div II 47. — III. timere peccatum est etiam sine effectu; fin III 32.

effeminate, weiblich, weichlich: ne quid indecore effeminateve faciat; of I 14.

effemino, weibliches Geschlecht beilegen, weiblich machen, verweiblichen: effeminarunt eum (aëra) Iunonique tribuerunt; nat II 66. imbecillitatem animi effeminati; Tusc IV 60. homo effeminatus; Milo 89.

effertitas, Roheit: »undique omnem effertitatem expuli«; Tusc II 20.

effero, verwildern lassen: in hominis figura animo esse efferato; rep IV 1. nec (terram) immunitate beluarum efferari; nat II 99.

effero (efero: f. II. alqd), heraustragen, befestigen, setzen, tragen, hervorbringen, extragen, ausdrücken, veröffentlichen, hinreißen, heben, erheben, preisen, übermütig machen: I. cum ager cum decimo extulisset; Ver III 113. — II. P. Crassum praecipue in hoc ferendum efferendum et laudandum puto; de or I 170. post comitia ista praeclara, quae me laetitia extulerunt; ep II 10, 1. cum te summis laudibus ad caelum extulerunt; ep IX 14, 1. in eo genere sic studio efferimur, ut . . . ; A I 8, 2. nimium fortasse haec illi eferunt; fr K 25. quamquam insolentia dominatus extulerat animos; dom 141. quod is Galli filium ipse paene in umeros suos extulisset; de or I 228. qui (ager) cum multos annos quievit, uberores efferre fruges solet; Bru 16. hac expectatione elatus homo; Sest 134. ne has meas ineptias efferatis; de or I 111. voluptas gestiens, id est praeter modum elata laetitia; Tusc III 24. Cn. Lucullus matrem efferabat; A XV 1, a. 1. secum mortem extulit; Phil IX 5. qua in urbe primum se orator extulit; Bru 26. qui (Socrates) pedem porta non extulit; A VIII 2, 4. tua rogatione funere elatam rem publicam esse; dom 42. videmus ex acie efferri saepe saucios; Tusc II 38. si (graves sententiae) incondite positae verbis efferuntur; orat 150. principia verecunda, nondum elatis incensa verbis; orat 124. qui verecundiam tecum extuleris et non hic nobiscum reliqueris; ep VII 18, 2.

effervesco, fieden, aufwallen, aufbrausen: M. Pontidius effervescens in dicendo stomacho vehementius; Bru 246. quae (aquae) effervescunt eis fervescunt subditis ignibus; nat II 27. si cui nimium efferbuisse videtur huius ferocitas; Cael 77. dum effervescit haec gratulatio; ep IX 2, 4. verbis effervescentibus et paulo nimium redundantibus; de or II 88.

effetus, entfräftet: intemperans adolescentia effectum corpus tradit senectuti; Cato 29.

efficacitas, Wirksamkeit: viribus corporis et nervis et efficacitati similes similibus quoque verbis animi vires nominantur; Tusc IV 31.

efficienter, wirksam: non sic causa intellegi debet, ut, quod cuique antecedit, id ei causa sit, sed quod cuique efficienter antecedit; fat 34.

efficientia, Wirksamkeit: cum eius (solis) efficientiam cognovissent; nat II 95. interest inter causas fortuito antegressas et inter causas cohíbentes in se efficientiam naturalem; fat 19.

efficio, bewirken, durchsetzen, ausführen, zustande bringen, herstellen, hervorbringen, erregen, schaffen, vorstellen, folgern, schließen, erweisen: I. 1. aër et ignis movendi vim habent et efficiendi; Ac I 26. — 2. ager efficit cum octavo; Ver III 112. causas efficientes quod non habebit, id nec verum nec falsum erit; fat 20. f. III res. ab efficientibus rebus hoc modo (argumentum ducitur); Top 22. proximus est locus rerum efficientium, quae causae appellantur; Top 58. — II, 1. eos privatos, qui efficiant, ne quid inter privatum et magistratum differat, ferunt laudibus; rep I 67. — 2. ut effici non possit, quin eos tam oderim, quam rem publicam diligo; Phil XI 36. — 3. ita efficitur, ut omne corpus mortale sit; nat III 30. eblandire, effice, ut Plancus sit melior; A XVI 16, 12. — 4.

quid est aliud nolle moneri a Iove nisi efficere, ut ne fieri possit auspiciū? div II 78. — 5. ex quo efficitur gloriatioe, ut ita dicam, dignam esse beatam vitam; fin III 28. efficitur omnia regi divina mente atque prudentia; nat II 80. — III, 1. quae (causae) cum intelligentia sunt efficientes pulcherrimarum rerum; Tim 51. quae sunt luxuriosis efficiens voluptatum; fin II 21. quod ea (virtus) efficiens utilitatis esset; of III 12. — 2. cur in hoc tanto mundo Catulus alter non possit effici? Ac II 55. id, quod concludere illi velint, non effici ex propositis nec esse consequens; de or II 215. scire, quibus rebus efficiatur amittaturve dicendo illud quidquid est, quod aut effici dicendo oportet aut amitti non oportet; Bru 199. ea, quae natura efficit; nat II 85. causa ea est, quae id efficit, cuius est causa, ut vulnus mortis; fat 34. j. malum. causa efficiens aegritudinem in animo tamquam aegrotationem in corpore; Tusc III 23. sol aestates et hiemes efficit; nat II 49. cognitiones comprehensionesque rerum, e quibus efficiuntur artes; fin III 49. civium expulsiones, calamitates, fugae, rursusque secundae res, honores, imperia, victoriae, quamquam fortuita sunt, tamen sine hominum opibus et studiis neutram in partem effici possunt; of II 20. clamores efficiam, si eum mecum habuero otiosus; Q fr III 1, 7. heri etiam effeci epistolam ad Caesarem; A XIII 26, 2. expulsiones, fugas: j. calamitates. nec figuram situmque membrorum nec ingenii mentisque vim talem effici potuisse fortuna; nat II 153. hiemes: j. aestates. honores, imperia: j. calamitates. nihil est mali, nihil sceleris, quod illa non ab initio filio volnerit, effecerit; Cluent 188. ut innumerabiles natura mundos effectura sit, efficiat, effecerit; nat I 53. quod (opus) effectum divina mente videatur; nat I 100. ab effectis rebus hoc modo (argumentum ducitur); Top 23. (locus) rerum effectarum ab efficientibus causis; Top 58. j. calamitates. scelus: j. malum. situm: j. figuram. quam (sphaeram) nuper familiaris noster effecit Posidonius; nat II 88. quas effecerit strages; Phil III 31. (aër) effluens huc et illuc ventos efficit; nat II 101. victorias: j. calamitates. vim: j. figuram. quibus rebus efficiuntur voluptates; fin II 89. — IV. quod eum, qui audit, neque benivolum neque attentum neque docilem efficit; inv I 26. ut Catilinam consulem efficeret; Sulla 68. virtus laudabiles efficiens eos, in quibus est; Tusc IV 34. necesse est || erit || attentum efficere auditorem, inv I 21. ita perpetuos defensores Macedoniae vexatores ac praedatores effecisti; Piso 84. cum eum (ignem) similem universi naturae efficere vellet; Tim 35. poteratne tantus animus efficere non incundam senectutem? Cato 56. ut virtus sola, si adsit, vitam efficiat beatam; fin V 78.

effigies, Bild, Abbild, Ebenbild: I. plurima est [et] in omni iure civili et in pontificum libris et in XII tabulis antiquitatis effigies; de or I 193. — II. relinquere virtutum nostrarum effigiem; Arch 30. nos veri iuris germanaeque iustitiae solidam et expressam effigiem nullam tenemus, umbra et imaginibus utimur; of III 69. ut homines videre effigiem Cereris de caelo lapsam arbitrarentur; Ver V 187. — III. Cyrus ille a Xenophonte non ad historiae fidem scriptus, sed ad effigiem iusti imperii; Q fr I 1, 23.

effingo, abwickeln, nachbilden, wiedergeben, darstellen, schaffen: e qua (materia) omnia expressa atque efficta sint; Ac I 27. cum artificium effingitis fabricamque divinam; nat I 47. et formas et mores et plerosque status ac motus effingere a parentibus liberos; div II 94. ut quasi mores oratoris effingat oratio; de or II 184. motus, status: j. formas. e foro spongiis effingi sanguinem; Sest 77.

efflagitatio, dringende Aufforderung: quia

communicatio consilii tali tempore videtur esse efflagitatio ad coeundam societatem vel periculi vel laboris; ep V 19, 2.

efflagitatus, Forderung: coactu atque efflagitatu meo producere eum; Ver V 75.

efflagito, dringend verlangen, auffordern: I. cum iste a Cn. Dolabella efflagitavisset, ut se mitteret; Ver I 63. — II. a multis efflagitatus dixit . . ; Ver I 92. epistolam hanc convicio efflagitarunt codicilli tui; Q fr II 9, 1. poena gravior in plebem tua voce efflagitata est; Muren 47.

effligo, umbringen: qui (Servius) filium misit ad effligendum Cn. Pompeium; A IX 19, 2.

efflo, ausströmen: et agere animam et efflare dicimus; Tusc I 19.

effloresco, emporblühen, hervorprägen: cui (Sulpicio) ad summam gloriam eloquentiae florescenti || efflorescenti || ferro erepta vita est; de or III 11. siquidem (illa aetas) efflorescit ingenii laudibus; Cael 76. efflorescunt genera partesque virtutum; Tusc V 71. ex rerum cognitione efflorescat et redundet oportet oratio; de or I 20. eas (partes) penitus ex ea causa effloruisse || et floruisse, al. ||; de or II 319. quae (utilitas) efflorescit ex amicitia; Lael 100.

effluo, ausströmen, entweichen, vergehen: antequam plane ex animo tuo effluo || effluam ||; ep VII 14, 1. nihil ex illius animo, quod semel esset infusum, unquam effluere potuisse; de or II 300. (aër) effluens huc et illuc ventos efficit; nat II 101. ne aestas effluat; A XII 43, 3 (2). in eo (corpore) influente atque effluente; Tim 47. huic minime mirum est ex tempore dicenti solitam effluere mentem; Bru 219.

effodio, ausgraben, ausstechen: cuius (L. Sestii) in cubiculo effossum esse mortuum; rep II 61. hi duo illos oculos orae maritimae effoderunt, non iratus aliqui deus; nat III 91.

effor, aussprechen, behaupten, bestimmen, abgrenzen: I. ex oraculo effatum esse Pythiam: »ego providebo« . . ; div I 81. — II. quidquid enuntiat <id autem appellant ἀλογία, quod est quasi „effatum“>; Ac II 95. „effatum“ id esse, quod aut verum aut falsum sit; Ac II 95. quod ita effabimur; Ac II 97. »urbem et agros [et] templa liberata et effata (augures) habento«; leg II 21. opinor augures velle habere ad templum effandum; A XIII 42, 3. neque verbum ullum sollemne potuit effari; dom 141.

effrenate, zügellos, unaufhaltsam: cuius voluptatis || [vol.] || avidae libidines temere et effrenate ad potiendum incitantur; Cato 39. cum legio effrenatus in aciem hostium irupisset; Phil XIV 26.

effrenatio, Zügellosigkeit: vox quaedam libera atque etiam effrenatio || effrenator || agendi causa; de or III 205. quae effrenatio impotentis animi! Phil V 22.

effrenatus, zügellos, unbändig, ungezügelt: istius effrenatum animum; Ver V 139. indomitas cupiditates atque effrenatas habebat; Ver I 62. eius vim et effrenatam illam ferociam; rep VI 1. homines secundis rebus effrenatos; of I 90. o libidinem effrenatam! Cluent 15. effrenatam insolentia multitudinem; rep I 65.

effringo, erbrechen, aufbrechen: fores aedis effringunt; Ver IV 96. effractis valvis; Ver IV 94.

effugio, entfliehen, entkommen, entrinnen, entgehen, vermeiden, ausweichen: I. quia de manibus vestris effugit; Sex Rose 34. a quibus (ludis) vix vivus effugit; Sest 116. qui e proelio effugerant; Phil II 71. — II. ut dolores suscipiantur maiorum dolorum effugiendorum gratia; fin I 36. crudelitatis infamiam effugerunt; agr II 91. quo modo eam (legem) effugere possimus; A XII 36, 1. ut (Chrysippus) necessitatem effugiat; fat 41. sepulcri similitudinem effugere studeo; A XII 36, 1. etiam in soluta oratione, dum versum effugeres, modum

tamen et numerum quandam oportere servari; Bru 32. quam multi votis vim tempestatis effugerint; nat III 89. quod effugissem duas maximas vituperationes; A XVI 7, 5.

effugium, Entfliehen, Mittel zur Flucht; si non effugium, ne moram quidem mortis adsequi potuit? Ver V 166. alias (animantes) habere effugia pinnarum; nat II 121.

effundo, ausgießen, ausschütten, aussprechen, loslassen, verstreuen, vergeuden, hingeben, part. verschwenderisch; quis in largitione effusior? Cael 13. effudi vobis omnia, quae sentiebam; de or I 159. quod casus effudisset; orat 177. C. Gracchus cum effudisset aerarium; Tusc III 48. nihil perniciosius quam effusa sine intermissione contentio; de or III 224. ut (Antonius) omnem suum vinulentum furorem in me unum effunderet; ep XII 25, 4. aliud (vocis genus sibi sumat) voluptas, effusum et tenerum; de or III 219. ut conlectam gratiam florentissimi hominis effunderem; ep II 16, 1. quod (odium) ego effudisse me omne arbitrabar; ep I 9, 20. qui extremum spiritum in victoria effudistis; Phil XIV 32. — II. te tua mater pecudem ex alvo, non hominem effuderit; Piso fr 14.

effuse, maßlos, verschwenderisch; cum inaniter et effuse animus exsultat; Tusc IV 13. si (mulier) dives effuse viveret; Cael 38.

effusio, Ausströmen, Erguß, Ausgelassenheit, Verschwendung; I. eodem vitio est effusio animi in laetitia, quo in dolore contractio; Tusc IV 66. liberalitatem effusio imitatur; part or 81. — II. qui has pecuniarum effusiones non admiremur; of II 56. quid (dicam) effusiones hominum ex oppidis? Piso 51. — III. atramenti effusione seipae (se turgentur); nat II 127.

effutio, ausstoßen, schwagen; I. ut ex tempore quasi effutire videatur; Tusc V 88. — II. ita temere de mundo effutiunt, ut . . .; nat II 94. — III. (Apollinis operum) partim effutita temere; div II 113.

eg eo, egens, darben, arm sein, Mangel leiden, bedürfen, entbehren; I. egentes in locupletes armabantur; Planc 86. pecunia superabat? at egebas; Scaur 45, n. ut sumptus egentissimarum civitatum minuerem; ep III 8, 2. homo egens et levis; Ver II 94. f. **egestas**. II. 1. sustineo. — II. † recte sit censeo cedendum de oppidis iis ego consilii; A VII 22, 2. quod gravitas morbi facit, ut medicinae egeamus; ep IX 3, 2. — III. gratiarum actione eos magis egere quam commendatione; ep XII 26, 1. C. Macer auctoritate semper eguit; Bru 238. nec oculis (mundus) egebat nec auribus; Tim 18. videri (se) eguisse auxilio meo; ep II 17, 6. commendatione; f. actione. neque confirmatione nostra egebat virtus tua; ep VI 3, 1. te nec cuiusquam egere consilio; ep IX 14, 2. ut consolatione ipse egerem; ep V 16, 1. si id crederemus, non egeremus perpendiculis, non normis, non regulis; Ac fr 8. oculis; f. auribus. quo (otio) ego maxime egeo; A IV 16, 2. malo virum, qui pecunia egeat, quam pecuniam, quae viro; of II 71. perpendiculis, regulis; f. normis. etsi haec pecunia ex eo genere est, ut professione non egeat; ep XVI 23, 1. ipse egens rebus omnibus; ep VI 22, 1. qui senatu non egeret; Phil II 109. iam nihil egeo vectigalibus; A XII 19, 1. viro; f. pecunia.

egestas, Armut, Dürftigkeit, Mangel; I. non recipit egestas animi (tui maiestatem consulis); Piso 24. — II. 1. ad explendas egestates latrocinii sui; Phil XIV 10. istam paupertatem vel potius egestatem ac mendicitatem tuam nunquam obscure tulisti; par 45. egestates tot egentissimorum hominum nec privatas posse res nec rem publicam sustinere; A IX 7, 5. — 2. copia cum egestate confligit; Catil II 25. ex summa egestate in eandem rerum abundantiam traducti; agr II 97. — III. per homines egestate perditos; Sest 2.

ego, id; A. **alciu**; I. Singular; 1. ego tamen confitebor; Ligar 25. ego vero ista audire cupio; leg I 16. quam (rem familiarem) ego non curo; A XII 22, 3. ego sum hic hospita; A V 1, 3. neque ego discingor; Q fr II 11, 1. ego instare, ut mihi responderet; Ver II 188. ego legem recitare; Ver IV 49. auspicia, quibus ego et tu praesumus; de or I 39. quem ego et frater meus amamus; Phil III 18. ut ego et Triarius te hortatore facimus; fin I 72. **elliptisch**; a me C. Caesar pecuniam? cur potius quam ego ab illo? Phil II 72. tu Epicurum existimas ista voluisse? ego vero minime; Tusc III 46. die igitur, inquit, quid requiras. egone? primum illud; nat III 8. — 2. me saepe esse pollicitum, saepe ostendisse dicebant commodis eorum me non defuturum; div Caec 2. in qua (causa) ipse (Dolabella) sentiat me ab illo abalienatum; A XVI 15, 1. miserum me! Piso 3. o me miserum, o me infelicem! Milo 102. heu me miserum; Phil VII 14. litterae tuae sic me adfecerunt, ut . . .; A XIV 13, B, 2. me cuncta Italia, me omnes ordines, me universa civitas non prius tabella quam voce priorem consulem declaravit; Piso 3. neque domum unquam ad me || meos || litteras mittam, quin adiungam eas, quas tibi reddi velim; ep III 8, 10. VII Id. veni ad me in Sinuessanum; A XVI 10, 1. ego nondum utor hac voce ad hunc defendendum, ad purgandum me potius utar; Sulla 14. qui tanto amore in me fuit; sen 24. vel cum mendacio, si vultis, gloriemini per me licet; Ligar 25. — 3. ne me hodie oblitum esse putetis mei; Phil II 10. spem mei conveniendi; ep III 6, 4. tempus purgandi mei; ep III 10, 6. cupiditate vendendi mei; ep V 21, 1. hominum amantium mei copia; ep V 21, 1. vos mei semper cupidissimos; prov 43. Quintus misit filium non solum sui deprecatorem, sed etiam accusatorem mei; A XI 8, 2. ut vos memoria mei, misericordia desideriumque teneret; Quir 1. ut etiam maiorem expectationem mei faciam; Ac II 10. — 4. hoc commentemur, mihi crede; Tusc I 75. Lyso omnia mihi tua et facta et dicta laudabat; ep XIII 24, 2. illud mihi animum advertisse videor; ep XV 4, 14. vir optimus mihihique amicissimus; sen 25. etsi mihi sum conscius nunquam me nimis vitae cupidum fuisse; nat II 10. quod curae tibi est, ut . . . per mihi gratum est; A XIV 11, 2. mihi pulchre est; nat I 114. mihi consilium captum iam diu est; ep V 19, 2. animum mihi perspectus et cognitus; ep XV 14, 1. mihi expectatissimae litterae; ep X 5, 1. mihi indicatum est deponere illam personam; ep VII 33, 2. cum lucret, ante scripta epistula ex duabus tuis prior mihi legi coepta est; A XVI 13 (a), 1. notantur mihi signa; ep VI 6, 8. ea mihi valde probari; A VII 1, 3. id sic susceptum est mihi, ut nihil sim habiturus antiquius; A XV 2, 1. mihi et tecum et cum illis armis decertandum fuit; dom 91. ut mihi non unus homo improbus opprimendus sit; div Caec 26. dat. ethicus; sit mihi tinctus litteris, audierit aliquid; de or I 85. is mihi etiam queritur, quod . . .? Ver I 156. tu mihi ita defendas? Ver II 26. tu mihi adripis hoc, quod . . .? Muren 13. **elliptisch**; quid est, sine his (studiis) cur vivere velimus? mihi vero cum his ipsis vix, his autem detractis ne vix quidem; ep IX 8, 2. — 5. mi || mihi || abiurare certius est quam dependere; A I 8, 3. — 6. hic vide quam me sis usurus aequo; Ver V 154. cum aliorum non me digna in me conferuntur; Planc 35. me recusante; Balb 17. me consule; agr II 55. quod nemo me diutius fecit; Tusc I 7. ut a me inierit gratiam; Sest 132. tuam a me alienationem; Phil II 1. f. I. **elliptisch**. si etiam monendi estis a me; Font 42. a me magistratibus gratias esse agendas; sen 31. si ego a me referendam gratiam non putem; Planc 78. a me est de universo genere dicendum; Scaur 44. saepe et multum hoc mecum cogitavi; inv I 1. mecum erat

hic; illi ne advocatus quidem venit unquam; Cael 10. qui cum de me decretum Capuae fecisset; Milo 39. non de me, sed de sapiente quaeritur; Ac II 66. quod ex me quaesisti; Sest 132. cum auctoritatis in me tantum sit; imp Pomp 2. me facultatem secutum esse prae me fero; nat I 12. pro me pugnabit L. Philippus; Quinct 72.

II. **ἑστίασις**: I. nos quoque habuimus scaenam competitorum; Muren 40. nos iam ab indicibus nominamur, in nos crimina finguntur, nobis pericula comparantur; Flac 96. nos in media re publica nati semperque versati; Deiot 10. **εἰσιπτιῖς**: biennio quam nos fortasse maior; Bru 240. ut alia nos melius multa quam Graeci, sic . . .; div I 1. illi **οὐκίσις** aut **σύστασις**, id est computationes aut conuentiones, nos „convivia“; ep IX 24, 3. — 2. spero nos ad haec ipsa via perventuros; rep I 33. quasi muneribus deorum nos esse instructos et ornatos; leg I 35. o nos beatos! Catil II 10. o nos turpes! Phil XIII 34. quid est, quod tantis nos in laboribus exerceamus? Arch 28. rectene an secus, nihil ad nos aut, si ad nos, nihil ad hoc tempus; Piso 68. vestrorum in nos beneficiorum memoria; sen 3. §. 1. Flac 96. nostrae nobis sunt inter nos irae discordiaeque placandae; har resp 63. §. 6. de. quod perdit civis sublatum per nos criminabatur; Sest 123. — 3. homo nostri amantissimus; ep V 5, 1. nihil puero illo nostri amantius; Q fr III 1, 19. cum dismillimis nostri esse cupio; A IX 11, 4. prima illa commendatio, quae a natura nostri facta est nobis; fin V 41. perferas nostri desiderium; ep VII 11, 3. desiderio nostri te aestuare; ep VII 18, 1. spero tibi aliquid etiam misericordiam nostri praesidii laturam; Q fr I 3, 5. propter odium nostri; Ver I 22. cupio ab hac hominum satietate nostri discedere; A II 5, 1. — 4. ais: „habe meam rationem“. habe tu nostram || nostrum ||; A VII 9, 4. nemini nostrum obtemperat; Cael 76. ne quis nostrum plus quam unius civitatis esse possit; Balb 31. quis nostrum tam impudens est, qui . . .? de or I 101. quid agat, quem ignorare nostrum || nostrorum || putat? Cluent 194. verbum in senatu factum esse numquam de ullo nostrum; A VII 3, 1. voluisti in suo genere unum quemque nostrum quasi quendam esse Roscium; de or I 258. velle te mecum de officio utriusque nostrum communicare; ep IV 1, 1. etsi (litterae) utriusque nostrum aequae gratiae erant; ep XIII 18, 1. qui hoc ab utroque nostrum fieri velis; A XIII 1, 3. — 5. cum (di) consulerent nobis; div II 126. multa nobis blandimenta natura ipsa genuit; Cael 41. licebit nobis eas actiones non infirmare; dom 42. §. 1. Flac 96. Hirtius, vir nobis amicissimus; fat 2. nobis etiam vitia saepe incunda sunt; nat I 79. ex quo vere vel agnatio nobis cum caelestibus vel genus vel stirps appellari potest; leg I 24. ut hae feriae nobis ad utilissimos rei publicae sermones potissimum conferantur; rep I 33. sumatur nobis quidam praestans vir optimis artibus; Tusc V 68. auditus est nobis Laeliae C. F. saepe sermo; Bru 211. cuius fides est nobis cognita; div Caec 20. quibus de rebus saepe nobis multa quaesita et disputata sunt; Ac II 9. etsi nobis, qui id aetatis sumus, evigilatum fere est; rep III 41. natura iuris explicanda nobis est; leg I 17. quoniam gerendi nobis essent magistratus; agr II 11. ne non tam nitendum nobis ad spem beate vivendi (videatur); Tusc V 2. — 6. hoc putarem philosophia nobisque dignum; fin IV 52. quid C. Pansa egit aliud nobis cohortandis, nisi ut . . .? Phil XIV 5. silvam tu Scantiam vendas nobis consulibus? agr I 3. memineram nobis privatis unum fere censum fuisse bonorum omnium; ep I 9, 12 non eos (maiores) venerandos a nobis et colendos putatis? agr II 95. praeculare nobiscum actum iri; Ver I 9. frequens fuerat nobiscum; ep XIII 52. posthac, mi Varro, quam plurima,

si videtur, et de nobis inter nos, sero fortasse; ep IX 8, 2. erat in nobis summa gracilitas corporis; Bru 313.

B. **Verbindungen**: I. consul ego quaesivi de Numantino foedere; rep III 28. me consulem interficere voluisti; Catil I 11. vos mihi praetori hanc personam imposuistis; agr II 49. quod de me civi ita de re publica merito tulisses; dom 42. quod nos augures praecipimus; div II 77. nos barones stupemus; fin II 76. qui nos Sullanos in invidiam rapit; agr III 7. nobis imperatoribus rem publicam defendendam datam; Deiot 11. nobis senibus talos relinquunt et tesserat; Cato 58. (hostiae) a nobis consulibus probatae; agr II 93. — 2. nos alios gloriae servire, alios pecuniae; Tusc V 9. te me esse alterum; ep VII 5, 1. quid nobis duobus laboriosius? Milo 5. nihil duobus nobis est stultius; ep VII 10, 4. ego idem, qui tribuerim, recorder; orat 23. utrumque per me eundem obtinuit; ep XIII 75, 2. cum idem nos teneamur; de or III 58. ego ille, qui semper pacis auctor fui; Phil VII 7. quid ego ipse sentiam; leg I 5. inimici mei mea mihi, non me ipsum ademerunt; A III 5. potest mihi ipsi aliud alias videri; orat 237. si nihil situm est in ipsis nobis; Ac II 39. nos omnes omnia ad huius adolescentiam conferamus; fin V 6. communis nostrum omnium patria; Flac 5 (3. 30). de communi condicione omnium nostrum; Balb 18. nobisne omnibus nescio quem illum anteponebas? fin IV 61. nec ego solus (bonum appello), sed tu etiam; fin V 89. quae (domus) spectat in nos solos; of I 58. qua (libertate) nobis solis in philosophia licet uti; Tusc V 83. me totum et mea et meos commendatos habebis; ep III 9, 4. Appius totum me amplexatur; Q fr II 10, 3. tibi nos nunc penitus totosque tradimus; Tusc V 5. puto inveniri posse, et quidem aliquem de tribus nobis; leg III 14. nisi forte ego unus ita me gessi in iudiciis, ut . . .; Plane 75. per me unum rem publicam conservatam esse; Quir 17. — 3. ego ipse pontifex esse deos persuaderi mihi velim; nat I 61. — 4. egomet dicam; inv I 52. quamquam memet mei paenitet; de or III 32. cum mihi displicerem; Phil I 12. gaudere nosmet omittendis doloribus; fin I 56. — 5. nisi ipse egomet deiecissem; Tul 30. quibus studiis hanc dignitatem consecutus sim, memet ipsum commemorare perquam grave est; agr II 2. sedulitate mihi ipse satis facere possum; ep I 8, 6. quae (brevis) mihi ipse ipsi amicissima est; Quinct 34. ut ea, quae dicam, non de memet ipso, sed de oratore dicere putetis; de or III 74. ut nosmet ipsi nobis mereri possimus; Tusc III 6. nosmet ipsi cotidie demitigamur; A I 13, 3. aliter nosmet ipsos nosse non possumus; fin V 44. nemo erit praeter nosmet ipsos; inv I 71. quam (personam) nobismet ipsi iudicio nostro accommodamus; of I 115. nobismet ipsis accidit, ut hoc doleamus; Bru 8. de nobismet ipsis pauca dicemus; Bru 279.

egredior, hinausgehen, ausgehen, ausziehen, abgehen; ut (Ser. Galba) egrediretur a proposito ornandi causa; Bru 82. egreditur in Centuripina quadriremita Cleomenes et portu; Ver V 86. sese in terram esse egressum; Ver V 133. tu egressus porta Capena; Tusc I 13. ante quam ex Asia egressus es; ep III 9, 1. cum mercatores et navi egredientes terres; Vatin 12. ut eo, unde egressa || digr. || est, referat se oratio; of II 77. cum senatum egressum vidi populumque universum; Piso 52.

egregie, ausgezeichnet, vorzüglich, außerordentlich; I. fecerat hoc egregie Metellus; Ver II 63. cum pauci pingere egregie possint aut fingere; Bru 257. cum uterque Graece egregie loquatur; fin II 19. pingo: §. fingo. — II. si quis

est ex servis egregie fidelis; Q fr I 1, 17. P. Cornelius, homo egregie fortis; de or II 268.

egregius, auszeichnend, vorzüglich, sich, außerordentlich; in qua (laude bellica) egregium fuisse Laelium; Bru 84. cuius animum egregium perspicere potuistis; Phil X 13. virum bonum et civem egregium; div I 29. color egregius, integra valetudo; fin II 64. in vobis egregiam quandam ac praeclaram indolem ad dicendum esse; de or I 131. o poëtam egregium! Tusc III 45. omnium rerum egregiarum exempla; imp Pomp 44. lusit vir egregius extremo spiritu; Tusc I 96. istius egregia virtus adiuvabitur; Plane 67.

egressus, Ausgang; si minus frequentia sua vestrum egressum ornando prosequerentur; Piso 31.

eiectio, Vertreibung, Verbannung; I. eiectio nusquam est; dom 51. — II. mortem et eiectioem timeamus; A II 18, 1.

eicio, hinauswerfen, auswerfen, austreten, ausstoßen, vertreiben, verbannen, verdrängen, abweisen, pass. stranden; Cotta eiectus est e civitate; de or III 11. a suis dis penatibus praeceps eiectus; Quint 83. iam sese in terram e navi eiecerat; Ver V 91. nos hunc Heracliensem multis civitatibus expetitur de nostra civitate eiciemus? Arch 22. tot legibus eiectus in exsilium; par 32. novo amore veterem amorem tanquam clavo clavum eiciendum putant; Tusc IV 75. ab hoc eiecto cadavere; Piso 19. classem in litus expulsam et eiectam; Ver V 91. clavum: scilicet amorem, tertias (cupiditates) funditus eiciendas putavit; Tusc V 93. pictum Gallum, eiecta lingua, buccis fluentibus; de or II 266. contra illam naufragorum eiectam ac debilitatam manum; Catil II 24. Cynicorum ratio tota est eicienda; of I 148. reliquum (venenum Theramenes) sic e poculo eiecit, ut id resonaret; Tusc I 96. quae (voluptates) subito se non nunquam profundunt atque eiciunt universae; Cael 75.

eiero, (eiuro), abschwören, sich eidlich lossagen, ablehnen; me iniquum eierabant; Phil XII 18. quod mihi bonam copiam eiures, nihil est; ep IX 16, 7. praetor provinciam suam sibi totam iniquam eierat || eiecit ||; Ver III 137.

eiulatio, Wehflagen; L. Aelius „lessum“ quasi lugubrem eiulationem (suspiciatur), ut vox ipsa significat; leg II 59.

eiulatus, Wehflagen; I. non sunt illi eiulatus Philoctetae tam miseri; har resp 39. — II. lamentatio (est) aegritudo cum eiulatu; Tusc IV 18.

eiulo, wehflagen; I. dum tibi turpe videbitur gemere, eiulare; Tusc II 31. — II. Herculeum magnitudine dolorum eiulantem; Tusc II 19.

eiuro scilicet **eiero**.

eius modi scilicet **modus**, II, 2. IV.

elabor, entschließen, einfallen, entfallen, sich entfernen, entfallen; nihil unquam vidi, quod tam e manibus elaboreretur, quam mihi tum est elapsa illa ipsa causa; de or II 202. vel exstincto animo vel elapso; Tusc I 104. causa: scilicet aliquid. frater meus quotiens est ex vestro ferro ac manibus elapsus! dom 59. his poenis, egestate, exsilio, elaborantur saepe privati; rep III 34. quotiens ista (sica) elapsa est! Catil I 16. ex isto ore religionis verbum elabi potest? dom 104.

elaboro, sich anstrengen, bemühen, streben, ausarbeiten; I. ut proinde, uti quaeque res erit, elaboremus || laboremus ||; inv II 175. ad quorum iudicium elaboraret; fin I 7. — II, 1. de quibus etsi a Chrysippo maxime est elaboratum; fin IV 9. — 2. a te peto, ut in hac re etiam labores; ep XIII 77, 3. — 3. multo etiam magis elaborandum est, ne animi motus a natura recedant; of I 131. — 4. tale est, ut elaborandum sit, quo facilius probetur; Tusc V 1. — 5. ut (haec in me) esse possent, magno studio mihi est elaboratum; div Caec 40. — III.

ante, quam haec est [a Graecis] elaborata dicendi vis atque copia; Bru 26. ei unum illud habebant dicendi opus elaboratum; Bru 214. vim: scilicet copiam.

elamentabilis, jammernd; sin erit ille gemitus elamentabilis, si imbecillus; Tusc II 57.

elate, erhaben; ita fit, ut Demosthenes certe possit summis dicere, elate Lysias fortasse non possit; opt gen 10. non est ausus elate et ample loqui; Tusc V 24.

elatio, Erhebung, Aufschwung, Schwung; I. in orationibus multa, sed inepta elatio; leg I 7. — II. contractionem animi recte fieri numquam posse, elationem posse; Tusc IV 67. — III. ut horum concisus sententiis officit Theopompus elatione atque altitudine orationis suae, sic . . .; Bru 66.

electe, mit Auswahl; discripte || descr. || et electe in genus quodque causae, quid cuique conveniat, ex hac copia digeremus; inv I 49.

electio, Wahl, Auswahl; id est iudicium electioque verborum; orat 68.

elegans, fein, geschmackvoll; L. Torquatus elegans in dicendo; Bru 239. ut omittam has artes elegantes et ingenuas; fin III 4. aures ad te adferam non minus elegantes; ep IX 19, 2. complures minime dignos elegantis conventus auribus; Bru 223. inter puerulos ex tot elegantissimis familiis lectos; Sex Rosc 120. perspicitis, genus hoc quam sit facetum, quam elegans, quam oratorium; de or II 241. sermone eleganti fuit; Bru 130. compararat suppellectilem ex aere elegantiore; Ver II 83. nomine nos capis summi viri vitaeque elegantissimae verissimis laudibus; Bru 295.

eleganter, geschmackvoll, fein, artig, anständig; pure atque eleganter actae aetatis; Cato 13. quae eleganter copioseque conlegisti; ep V 13, 3. causam pro publicanis accurate eleganterque dixisse Laelium; Bru 86. hoc ipsum elegantius poni meliusque potuit; fin II 100. adulescentiam traductam eleganter! Plane 31.

elegantia, Feinheit, Geschmack, Anstand; I. quae (elegantia verborum Latinorum), etiam si orator non sis et sis ingenuus civis Romanus, tamen necessaria est; Bru 261. (erat) in eo summa verborum et gravitas et elegantia; Bru 265. — II, 1. adiunxit loquendi elegantiam; Bru 153. admiror, nec rerum solum, sed verborum etiam elegantiam; rep IV 8. — 2. quae tuae elegantiae esse videbuntur; A I 8, 2. — III. qui cum summa elegantia atque integritate vixistis; Sulla 79.

elegium scilicet **elogium**.

elementum, Grundlage, Anfänge, Anfangsgründe; I, 1. sunt prima elementa naturae, quibus auctis virtutis quasi germen efficitur; fin V 43. — 2. haec, quae isti forsitan puerorum elementa videantur; de or I 163. — II. augeo: scilicet I, 1. quae (ars) primo progressu festive tradit elementa loquendi; Ac II 92. — III. quod in elementis dialectici docent, quo modo iudicare oporteat; Ac II 143.

elephantus, Elefant; I. ut nepotem regis Antiochi elephantos alere prohiberet; Phil IX 4. — II. extremus elephantorum dies fuit; ep VII 1, 3. nos elephantorum acutissimis sensibus ad utilitatem nostram abutimur; nat II 151.

elevo, vermindern, beeinträchtigen, mildern; nihil est, quod tam obtundat elevetque aegritudinem quam . . .; Tusc III 34. reprehensio est, per quam argumentando adversariorum confirmatio diluitur aut elevatur; inv I 78.

elicio, herausholen, entlocken, veranlassen, ermitteln, erforſchen, hervorbringen; quem ego totiens omni ratione temptans ad disputandum elicere non potuissem; de or II 13. cum inferorum animas elicere soleas; Vatin 14. lapidum conflictu atque tritu elici ignem videmus; nat II 25. alias abs te litteras eliciam; A IX 2. his ex partibus iuris elicere

peremptando unam quamque iuris partem oportebit; inv II 68. qui (ardor animi) etiam ex infantium ingenii elicere voces et querelas solet; Bru 278. si tacebitur, elicienda responsio est; inv I 54. elicit (terra) herbescentem ex eo (semine) viriditatem; Cato 51. voces: f. querelas.

elido, herausstoßen, zerfchlagen, vernichten: qui rebus his fractus aegritudine eliditur; Tusc V 16. ut auriga indoctus e curru trahitur, eliditur; rep II 68. nervos omnes virtutis poëtae elidunt; Tusc II 27. vgl. **eligo** fibras, stirpes.

eligo, auswählen, herausheben, wählen, auswählen: I. quarum (rationum) quinta ad eligendi iudicium (pertinet); of II 9. — II. ut eligas, utrum velis, factum esse necne; div Caec 45. — III. quodsi in ceteris quoque studiis a multis eligere homines commodissimum quidque vellent; inv II 5. nos e terrae cavernis ferrum eligimus; nat II 151. haec sunt illae fibrae stirpium eligendae || elidendae ||; Tusc III 84. adducit homines electos; Tul 18. oppidum sibi elegit Ariminum; Ver I 36. quae (stirpes aegritudinis) ipso trunco everso omnes eligendae || elidendae || sunt; Tusc III 83. potest id omnibus electissimis verbis gravissimisque sententiis augeri et ornari; fin III 26. — IV. ille legatus a suis civibus electus est; Ver II 156.

elimo, ausfeilen, ausarbeiten: rationes has latiore specie, non ad tenue eliminatas; Ac II 66.

elinguis, stumm, sprachlos, unberedt: cum Fannius numquam sit habitus elinguis; Bru 100. testem elinguem reddidit; Flac 22.

eloco, verpachten: fundum elocatum esse dicebat; Ver III 55.

elocutio, Ausdruf, Stil: I. elocutio est idoneorum verborum [et sententiarum] ad inventionem accommodatio; inv I 9. — II. omnia ornamenta elocutionis in communes locos conferuntur; inv II 49. quo de genere dicendum est in praeceptis elocutionis; inv I 29.

elogium, Grabfchrift: I. Solonis sapientis est elogium || elegium ||, quo se negat velle...; Cato 73. non elogia monumentorum id significant; fin II 116. — II. quod elogium recitasti; Cluent 135.

eloquens, beredt: A. M. Antonius disertus ait se vidisse multos, eloquentem omnino neminem; orat 18. quod eum statuebam eloquentem, qui mirabilius et magnificentius augere posset atque ornare, quae vellet, omnesque omnium rerum, quae ad dicendum pertinerent, fontes animo ac memoria contineret; de or I 94. et Graece ab eloquendo *ἔλκω* et Latine eloquens dictus est; orat 61. erit eloquens is, qui in foro causisque civilibus ita dicet, ut probet, ut delectet, ut flectat; orat 69. is est eloquens, qui et humilia subtiliter et alta || magna || graviter et mediocria temperate potest dicere; orat 100. copia patronorum, hominum eloquentissimorum; Cluent 109. qui (orator) iure non solum disertus, sed etiam eloquens dici possit; de or I 95. illa eloquentissimi viri, L. Crassi, oratio; par 41. — B. mirari desinamus, quae causa sit eloquentium paucitatis; de or I 19.

eloquentia, Beredsamkeit: I. eloquentiam abundantem sonantibus verbis uberibusque sententiis; Tusc I 64. eloquentia haec forensis spreta a philosophis et repudiata multis quidem illa magnisque adiumentis caruit, sed tamen ornata verbis atque sententiis iactationem habuit in populo nec paucorum iudicium reprehensionemque pertimuit; orat 13. ipsam eloquentiam, quod ex bene dicendi scientia constaret, unam quandam esse virtutem; de or I 83. ut semel e Piraeo eloquentia evecta est, omnes peragravit insulas atque ita peregrinata tota Asia est, ut se externis oblineret moribus omnemque illam salubritatem Atticae dictionis et quasi sanitatem perderet ac loqui paene dediceret; Bru 51. doctis eloquentia popularis defuit; orat 13. quod (Stoici)

soli ex omnibus eloquentiam virtutem ac sapientiam esse dixerunt; de or III 65. ut hominis decus ingenium, sic ingenii ipsius lumen est eloquentia; Bru 59. cum (Zeno digitos) diduxerat || ded. || et manum dilataverat, palmae illius similem eloquentiam esse dicebat; orat 113. nihil est aliud eloquentia nisi copiose loquens sapientia; part or 79. f. constat. II. 1. voco. IV. 2. evchitur: f. dediscit. haec (eloquentia) modo perfringit, modo inrepat in sensus; inserit novas opiniones, evellit insitas; orat 97. habet: f. caret. inrepat, inserit: f. evellit. ex qua (laude) eloquentia nomen suum invenit; de or II 366. esse non eloquentiam ex artificio, sed artificium ex eloquentia natum; de or I 146. f. II. 1. alo. sapientiam sine eloquentia parum prodesse civitatibus, eloquentiam vero sine sapientia nimium obesse plerumque, prodesse numquam; inv I 1. oblitit, al.: f. caret, dediscit, evellit. quis unquam dubitavit, quin in re publica nostra primas eloquentia tenuerit semper urbanis pacatisque rebus? orat 141. — II. 1. in qua (urbe) et nata et alta sit eloquentia; Bru 39. quo fit, ut veram illam et absolutam eloquentiam nemo consequatur; orat 17. quod ego eruditissimorum hominum artibus eloquentiam contineri statuum; de or I 5. cuius eloquentia litteris instructor fuisse traditur quam Pisistrati? de or III 137. qui ipsam eloquentiam locupletavisses graviorum artium instrumento; Bru 331. eloquentiam ipsius (Demosthenis) viribus, non imbecillitate sua metiantur; orat 23. orno: f. I. caret. perficio: f. III. fons, species. quam (eloquentiam) in clamore et in verborum cursu positam putant; de or III 136. qui ponunt in orationis celeritate eloquentiam; orat 53. repudio, sperno: f. I. caret. si volumus huius rei, quae vocatur eloquentia, sive artis sive studii sive exercitationis cuiusdam sive facultatis ab natura profectae considerare principium; inv I 2. eius (rationis) quaedam magna et ampla pars est artificiosa eloquentia, quam rhetoricam vocant; inv I 6. — 2. qui eloquentiae verae dat operam, dat prudentiae; Bru 23. nemo studet eloquentiae nostrorum hominum, nisi ut in causis atque in foro eluceat; de or II 55. — 3. nonne (Cato) eloquentia tanta fuit, quantum...? de or I 171. magna eloquentia est utendum; Tusc I 117. — 4. nascor ex: f. nascitur. seiunctus orator a philosophorum eloquentia, a sophistarum, ab historicorum, a poetarum; orat 68. — III. Origines eius (Catonis) quem florem aut quod lumen eloquentiae non habent? Bru 66. quibus (litteris) fons perfectae eloquentiae continetur; Bru 322. est eloquentiae sicut reliquarum rerum fundamentum sapientia; orat 70. summa laus eloquentiae est amplificare rem ornando; de or III 104. lumen: f. flos. quinque faciunt quasi membra eloquentiae, invenire, quid dicas, inventa disponere, deinde ornare verbis, post memoriae mandare, tum ad extremum agere ac pronuntiare; de or II 79. ille pater eloquentiae Isocrates; de or II 10. quae (Graecia) semper eloquentiae princeps esse voluit; de or I 13. perfectae eloquentiae speciem animo videmus, effigiem auribus quaerimus; orat 9. bonine an mali plus attulerit hominibus et civitatibus copia dicendi ac summum eloquentiae studium; inv I 1. quoniam post Hortensii clarissimi oratoris mortem orbae eloquentiae quasi tutores relictis sumus; Bru 330. illa vis eloquentiae tanta est, ut...; de or III 76. — IV. 1. nisi homines ea, quae ratione invenissent, eloquentia persuadere potuissent; inv I 3. num eloquentia Platonem superare possumus? Tusc I 24. — 2. si eloquentia nulla sine hac (actione), haec autem sine eloquentia tanta est; orat 56. f. I. obest.

eloquor, ausprechen, vortragen: I. 1. a. in rebus difficilibus ad eloquendum; of I 126. eloquendi exercitatio maxime in hoc toto convertendi genere versatur; part or 24. unum genus est

eloquendi sua sponte fusum; alterum versum atque mutatum; part or 16. — b. eloqui copiose, modo prudenter, melius est quam vel acutissime sine eloquentia cogitare; of I 156. — 2. qui ornate et copiose eloqui possunt; Top 67. — II. quod eloquimur sic, ut id aut esse dicamus aut non esse; de or II 158. defendendi haec causa eloquor; Cael 45.

eluceo, hervorleuchten, hervortreten, sichtbar werden: ut in causis atque in foro eluceat; de or II 55. erat is splendidissimo candore inter flammam circus elucens; rep VI 16. quasi lumen aliquod extinctis ceteris elucere sanctitatem et prudentiam et dignitatem tuam; ep IV 3, 2. in qua (re publica) honos elucere possit; ep X 10, 2. opto, ut ab istis Orientis partibus virtutis tuae lumen eluceat; ep XII 5, 3. f. dignitas. hoc in genere omnis eluceat oportet eloquentiae magnitudo; orat 139. prudentia, sanctitas: f. dignitas. non latuit scintilla ingenii, quae iam tum elucebat in puero; rep II 37.

elucubro(r), bei Nacht schreiben, ausarbeiten: quas (causas) nos diligenter elaboratas et tamquam elucubratas adferebamus; Bru 312. quam (epistulam) eram elucubratus; A VII 19.

eludo, anspielen, Spott treiben, verspotten, täuschen, vereiteln: I. qua fluctus eluderet; Top 32. quasi rudibus eius (Isocratis) eludit oratio; opt gen 17. — II. ab isto nebulone facilius eludimur quam putamus; Sex Rose 128. magnas accusatoris minas magnamque iudicii expectationem eludemus; Ver pr 30. hac scientia illam eluditis; leg II 52.

elugeo, betrauern: patriam eluxi iam et gravius et diutius quam ulla mater unicum filium; ep IX 20, 3.

eluo, abspülen, tilgen: tales amicitiae sunt remissione usus eluendae; Lael 76. animi labes nec annibus ullis elui potest; leg II 24. macula elui non potest; Sex Rose 66. ut centurionum profusus sanguis eluatur, num elui praedicatio crudelitatis potest? Phil XII 12.

eluvies, Überflutung: idcirco tu ad illam labem atque eluviem civitatis sine summa vi pervenire potuisti? dom 53.

eluvio, Überschwemmung: I. futura praesentiant, ut aquarum eluviones; div I 111. — II. propter eluviones exustionesque terrarum; rep VI 23.

em, siehe: em || en, hem || causam, cur lex ferretur; Phil V 15. em hic ille est de illis, maxime qui obiurgare me solitus est, quod . . . ; ep XIII 15, 1. vgl. en, hem.

emancipo, entlassen, überlassen, abtreten: quem (filium) in adoptionem D. Silano emancipaverat; fin I 24. venditum atque emancipatum tribunatum consiliis vestris opposuit; Phil II 51.

emano, entstehen, entspringen, sich verbreiten: ut (orationem) numquam emanaturam putarem; A III 12, 2. alii quoque alio ex fonte praeceptores dicendi emanaverunt; inv II 7. ex quo iste fonte senator emanet; Cael 19. ne per nos hic sermo tuus emanet; Bru 231. locus is, ex quo vis omnis oportet emanet ratiocinationis; inv I 67.

emax, faulbegierig: non esse emacem vectigal est; par 51.

emblemata, eingelegte Arbeit, Reliefplatte: I. emblemata evellenda curavit; Ver IV 49. — II. duo pocula cum emblemata; Ver IV 49.

embolium, Zwischenspiel, Episode: mirificum embolium cogito in secundum librum meorum temporum || secundum meorum librorum, al. || includere; Q fr III 1, 24. qui omnia sororis embolia novit; Sest 116.

emendate, fehlerfrei, richtig: pure et emendate loquentes, quod est Latine; opt gen 4.

emendatio, Verbesserung, Besserung: I. facilius est emendatio temeritatis; Ac fr 16. — 2. haec est correctio philosophiae veteris et emendatio, quae . . . ; fin IV 21.

emendator, Verbesserer: I. Sisenna quasi emendator sermonis usitati cum esse vellet; Bru 259. — 2. o praeclarum correctorem atque emendatorem nostrae civitatis! Balb 20.

emendatrix, Verbessererin: I. quoniam vitiorum emendatricem legem esse oportet; leg I 58. — 2. o praeclaram emendatricem vitae poëticam! Tusc IV 69.

emendo, verbessern, bessern, vervollkommen: ut annales suos emendem et edam; A II 16, 4. a quibusdam sero iam emendatur antiquitas; orat 155. ut cupiditatibus principum infici solet tota civitas, sic emendari et corrigi continentia; leg III 30. Caesar rationem adhibens consuetudinem vitiosam et corruptam pura et incorrupta consuetudine emendat; Bru 261. cum emendati mores amicorum sint || sunt || ; Lael 61.

ementior, lügen, erdichten: I. 1. qui religiones omnes pollueris ementiendo; dom 125. — 2. ementiri, fallere voluisti? dom 125. — II. eo me beneficio obstrictum esse ementior? Planc 73. — III. (C. Ateium) ementitum auspicia; div I 29. non genus suum ementitus (esse dicitur); Balb 5. quod (Aeschines) legationem ementitus esset; opt gen 21.

emereo, ausdienen, abdiene: annuae mihi operae a. d. III Kal. Sextil. emerentur; A VI 2, 6. tamquam emeritis stipendiis libidinis; Cato 49. nos etsi annum tempus prope iam emeritum habebamus; A VI 5, 3.

emergo, auftauchen lassen, auftauchen, hervorkommen, emporkommen, sich zeigen: I. ex quo magis emergit, quale sit decorum illud; of I 110. — II. incommoda valetudo, e qua iam emereram; A V 8, 1. ut ab infima ara subito anguis emergeret; div I 72. cum tam multa ex illo mari bella emererint; Ver IV 130. hac re incredibile est quantum civitates emererint; A VI 2, 4. emergit rursus dolor; A IX 6, 5. quod (equus) emersit e flumine; div II 67. — III. tibi sum visus emersus e flumine; div II 140. (di) rursus emersi; Tim 37. iam ista serpens se emergit; har resp 55.

emetior, zumessen, darbieten: ego voluntatem tibi profecto emetiari, sed rem ipsam nondum posse videor; Bru 16.

emigro, auswandern, scheiden: domo eius emigrat atque adeo exit; nam iam ante emigrarat || migrarat || ; Ver II 89. qui e vita emigravit; leg II 48.

eminentia, Erhöhung, körperliche Gestalt: I. si nec habent (di) ullam soliditatem nec eminentiam; nat I 105. — 2. quam multa vident pictores in umbris et in eminentia! Ac II 20.

emineo, hervortreten, hervorragen: qui (Demosthenes) quamquam unus eminet inter omnes in omni genere dicendi; orat 104. si iam tum, cum (animus) erit inclusus in corpore, eminebit foras; rep VI 29. animus adverti columellam non multum e dumis eminentem; Tusc V 65. toto ex ore crudelitas eminebat; Ver V 161. genae leniter eminentes; nat II 143. sententiarum ornamenta sunt illa quidem per multa, sed, quae emineant, pauciora; orat 81.

eminus, von fern: nec (avus) eminus hastis aut comminus gladiis uteretur; Cato 19.

emissarium, Abzugsgarten: Helico nequissimus HS ∞ dabat nullo aprico horto, nullo emissario; ep XVI 18, 2.

emissarius, Sendbote, Späher: I. se in me emissarium semper fore; ep VII 2, 3. — II. quem iste in decumis habere solebat emissarium; Ver V 108.

emissio, Entlassung, Wurf: I. si emissio feminae anguis mortem adferebat Ti. Graccho; div

II 62. II. ut balistae lapidum eo graviore emissiones habent, quo . . .; Tusc II 57.

emitto, herauslassen, entlassen, abjcheiden, loslassen, ablassen, hinausweisen, abjchießen, hören lassen: I. L. Catilinam ex urbe emisimus; Catil II 1. si quando aliquid dignum nostro nomine emisimus; ep VII 33, 1. nec (aculeos) emittere in hominem et in reum; Cael 29. si nubium conflictu ardor expressus se emisit, id esse fulmen; div II 44. illud facete dictum emissum; de or II 219. lacus Velinus a M. Curio emissus; A IV 15, 5. (tabulas) emisi in omnes provincias; Sulla 42. quae (tela) conlega patris emisit; har resp 2. multae emissae iam eius modi voces; Q fr I 2, 1. — II. quod te indices miserunt excussum et exhaustum; har resp 37.

emo, kaufen, erkaufen: I, 1. ut alii emendi aut vendendi quaestu et lucro ducerentur; Tusc V 9. — 2. qui vendunt, emunt; of II 40. si Faberianum explicas, emamus vel magno; si minus, ne parvo quidem possumus; A XIII 29, 2 (3). — II. emisti a foedissimo tribuno plebis, emisti grandi pecunia, ut tibi ius dicere liceret; prov 7. — III. quod (Dolabella rem publicam) desererit emptus pecunia; A XVI 15, 1. ut emantur agri a privatis, quo plebes publice deducatur; agr II 65. non se decumas emisse, sed bona fortunasque aratorum; Ver III 31. se HS I emere de Canuleio deversorium illud posse; A X 5, 3. emi eam ipsam domum HS XXXV; ep V 6, 2. fortunas: f. bona. una (pecunia), qua frumentum tibi emeris in cellam, altera, qua frumentum emeris a civitatibus, quod Romam mitteres; Ver III 202. quoniam potestas esset emendi fundum illum; Caecin 15. gladiatoribus emptis; of II 58. frugi hominem si pro fabro emimus; Planc 62. emit homo cupidus et locuples tanti, quanti Pythius voluit, et emit (hortos) instructos; of III 59. Verrem emptos habere indices, alium HS CCC, alium HS D, quem minimo, CCC; Ver III 145. is cito ingerum de M. Pilio emit HS CXXV; A XIII 31, 4. tritici modium LX empta; Ver IV 20. pro empta pace bellum nobis intulerunt; prov 4. puer emptus libidinis causa; Phil II 45. Oppianicum iudici ad emendas sententias dedisse pecuniam; Cluent 102.

emolumentum, Vorteil, Nutzen: I. et emolumenta et detrimenta, quae *ὀφέληματα* et *βλάβηματα* appellant, communia esse voluerunt; quorum altera prosunt, nocent altera; fin III 69. — II, 1. ut nihil adiungatur emolumentis; inv II 164. appello: f. I. commodis meis omnibus, emolumentis, praemiis praetermissis; dom 145. — 2. qui honesta et recta emolumentis omnibus et commodis anteponebant; fin II 55. ut rei publicae emolumento esse possitis; de or I 34. — III, 1. qui omnia metiuntur emolumentis et commodis; of III 18. — 2. ut ad maleficium nemo conetur sine emolumento accedere; Sex Rosc 84.

emoneo, ermahnen: te et oro et moneo || emoneo ||, ut omnem gloriam consequare; ep I 7, 9.

emorior, sterben, hinscheiden, in den Tod gehen: I. nasci prius oportere quam emori; de or I 243. — II. pro quo (Pompeio) emori cum pie possum tum libenter; A VII 23, 2. neque tuorum quicquam potuit emori praeter corpus; Scaur 50. animos, dum in corporibus essent mortalibus, vivere, cum excessissent ex eis, emori; Cato 80. quorum laus emori non potest; par 18.

empiricus, Empiriker: nec eo tamen aiunt empirici notiora esse illa; Ac II 122.

emporium, Markt: cum per emporium Puteolanorum iter facerem; A V 2, 2.

emptio, Kauf, Ankauf: I. migrationem et emptionem feliciter evenire volo; ep IX 8, 2. — II, 1. emptiones falsas fecisti; Flac 74. nomen illud tres habet condiciones, aut emptionem ab hasta aut . . .; A XII 3, 2. — 2. ad hanc frumenti emptionem Siciliensem prope centiens et vicens erogatum

est; Ver III 163. — III, 1. te ista simulatione emptionis vi eripuisse; Ver IV 14. — 2. qui tam multa de tuis emptionibus verba faciam; Ver IV 35.

emptor, Käufer: I, 1. ut ne quid omnino, quod venditor norit, emptor ignoret; of III 51. — 2. bonorum emptor est Chrysogonus; Sex Rosc 125. — II, 1. emptorem ei loco reperire non potuit; agr II 51. — 2. emptori damnum praestari oportere; of III 66.

en (vgl. em), siehe, sehet, da ist: I, 1. en hoc illud est, quod ante dixi; Cluent 184. — 2. en, cur magister eius ex oratore arator factus sit; Phil III 22. f. II, 2. — II, 1. en crimen, en causa, cur regem fugitivus accuset! Deiot 17. — 2. en, cui tuos liberos committas, en memoriam mortui sodalis, en metum vivorum existimationis! Ver I 93.

enarro, erzählen: I. ut ne enarres, quem ad modum sit factum; inv I 28. — II. cum senatui somnium enarravisset; div I 55.

enato, herausjagen: reliqui habere se videntur angustius, enatant tamen, Epicurus, Hieronymus; Tusc V 87.

enavigo, herausjagen: ex quibus quoniam tamquam ex scrupulis cotibus enavigavit oratio; Tusc IV 33.

endo, in: »quos endo caelo merita locaverint || conloc. || «; leg II 19.

endoploro, um Hilfe rufen: ENDOPLORATO, hoc est clamato, ut aliqui audiant et convenient; Tul 50.

eneco, umbringen, quälen, erschöpfen: pleni enectine simus; div II 142. (avis) fame enecta; div II 73. Appius provinciam mihi tradidit onectam; A VI 1, 2.

enervo, entfräften, schwächen, lähmen: ego usque eo sum enervatus, ut . . .; A II 14, 1. cum hominibus enervatis; Sest 24. nec id (incendium belli) Q Maximus enervavisset; rep I 1. tantum abest, ut enervetur oratio compositione verborum, ut . . .; orat 229. ad hanc enervatam muliebremque sententiam; Tusc II 15.

enim, denn, nämlich, freilich, allerdings: I. homo enim sapiens fieri potest; deit II 36. multorum enim capita civium viderat; Deiot 33. mihi enim satis est; fin II 82. quorum enim interpretes sunt; nat II 12. quis enim ignorat . . .? Font 31. facite enim, ut recordemini; Cluent 111. est enim bellum gestum; of I 75. at enim observatio diuturna notandis rebus fecit artem; div II 146. aut enim nemo aut ille sapiens fuit; Lael 9. cur enim quisquam vellet . . .? dom 37. nec enim solum, utrum honestum an turpe sit, deliberari solet; of I 10. per enim magni aestimo tibi factum nostrum probari; A X 1, 1. quia enim ostendunt, ostenta dicuntur; div I 93. quo enim usque tantum bellum propulsabitur? Phil III 3. sed enim maius est hoc quiddam, quam homines opinantur; de or I 16. ut enim antea declamitabam causas; Tusc I 7. — II. de civitatis enim iure disceptamus; Balb 29. quam multi enim essent de victoribus, qui . . .! Ligat 15. a quo enim animanti contineri vellet . . .; Tim 17. dicendum est enim saepius; Tusc II 58. — III. in his est enim aliqua obscuritas; Tusc I 78. quae vis est enim, quae magis arceat homines ab improbitate omni? par 23.

enim vero, allerdings, freilich: enim vero iste ridere; Ver III 61. ille enim vero negat; Ver IV 147. verum enim vero, cum esset (frumentum) HS binis, duodenos sestertios exegisti; Ver III 194.

eniteo, hervorleuchten, glänzen: in quibus non hoc maxime enituit, quod tibi omnes dant, a cunctis quoddam singulare; de or II 125. fortasse magis hoc in suo genere opus nostrum, quam illius in suo

pictura nobilis eniteret; inv II 5. Crassi magis enitebat oratio; Bru 215. pictura: f. opus. mihi videntur postea cetera studia recta atque honesta per otium concelebrata ab optimis enituisse; inv I 4. quo in bello virtus enituit egregia M. Catonis; Muren 32.

enitor, sich anstrengen, streben, erstreben, bewirken: I, 1. non quin enitendum sit in utroque; de or II 295. — 2. tu vero enitere; rep VI 26. nemo fere laudis cupidus adulescens non sibi ad dicendum studio omni enitendum putavit; de or I 14. — II. omni ope atque opera enitar, ut de Buthroitiis senatus consultum fiat; A XIV 14, 6. — III. quod qualem certe enitar; A XVI 6, 2.

enixe, eifrig; meam causam omnes boni proprie enixeque susceperant; Sest 38.

eno, herausstürzenden: qui (pinoteres) enat e concha; fin III 63.

enodate, ausführlich; haec nobis explicanda sunt, sed si enodatius, vos ignoscetis; fin V 27. sua diligenter et enodate narrando; inv I 30.

enodatio, Aufzählung, Entwidlung: I. quid vos illa delectat enodatio nominum? nat III 62. — II. cognitio enodationis indigens; Top 31.

enodo, aufzählen, entwideln: in enodandis nominibus laboratis; nat III 62. praecepta enodata diligenter exposuit; inv II 6.

ensis, Schwert: »funestum fabricarier ensem«; nat II 159.

enucleate, deutlich, bündig: nihil enucleate (dici potuit); Bru 35. quae de perturbationibus enucleate disputant Stoici; Tusc IV 33. modo id eleganter enucleateque faciat; orat 28. Q. Mucius enucleate ille quidem et polite, ut solebat; Bru 115.

enucleo, hervorsuchen, sorgfältig abgeben, erläutern: nec quicquam in amplificatione nimis enucleandum est; part or 57. acu quaedam enucleata argumenta; Scaur 20. videtisne genus hoc quod sit Antonii? acre, acutum, enucleatum; de or III 32. eblandita illa, non enucleata esse suffragia; Plane 10.

enumeratio, Aufzählung: I. enumeratio est, in qua pluribus rebus expositis et ceteris infirmatis una reliqua necessario confirmatur; inv I 45. enumeratio est, per quam res disperse et diffuse dictae unum in locum coguntur et reminiscendi causa unum sub aspectum subiciuntur; inv I 98. — II. enumeratio exemplorum adfertur; Tusc III 60. quo inlato infirmatur enumeratio; inv I 85. enumeratio vitiosa intellegitur, si . . .; inv I 84. — III. commune praeceptum hoc datur ad enumerationem, ut ex una quaque argumentatione id eligatur, quod erit gravissimum; inv I 100. — IV. praeteritur quiddam in eius modi enumerationibus; inv I 84. f. I. per: f. I.

enunero, aufzählen: I. enumerare possum, quae sit descriptio partium; nat II 121. — II. in enumerandis corporis commodis; fin V 45. quos (consules) enumerare nolo; leg III 23. qui vestram magnitudinem multitudinemque beneficiorum enumerare possit; Quir 5. quid enumerem artium multitudinem? of II 15.

enuntiatio, Ausspruch, Satz, Ausplaudern: I. enuntiationem illam Memmii valde Caesari displicere; A IV 17, 3 (16, 6). non omnis enuntiatio, quod ἀξίωμα dialectici appellant, aut vera aut falsa erit; fat 20. — II. appello: f. I. est. voco: f. III. — III. explicanda vis est ratioque enuntiationum, quae Graeci ἀξιώματα vocant; fat 1.

enuntio, aussagen, ausplaudern, verraten, ausdrücken: I. si quaeritis, plane quid sentiam enuntio apud homines familiarissimos, quod adhuc semper tacui; de or I 119. — II. si omne enuntiatum aut verum aut falsum est; fat 28. ceterorum legatorum consilia et voluntatem Chrysogono enuntiat; Sex Rosc 110. quam (geometriam) quibusnam quis-

quam (poterit) enuntiare verbis? Ac I 6. ut illa dicendi mysteria enuntiet; de or I 206. quia gravissimae sint ad beate vivendum breviter enuntiatas sententiae; fin II 20. voluntatem: f. consilia.

eo, gehen, reifen, von statten gehen: I, 1. a. Ianum, quod ab eundo nomen est dactum; nat II 67. — b. quo (die) de P. Sestio in consilium iri necesse erat; ep VII 24, 2. non esse itum obviam; A II 1, 5. ibitur, et ita quidem, ut censes; A X 15, 3. — 2. ut in duplum iret; Flac 49. perspiciebant in Hortensii sententiam multis partibus plures ituros; ep I 2, 2. Pompeium nostrum in Hispaniam iturum; ep III 8, 10. iens in Pompeianum haec scripsi; A IV 9, 2. quod (Caesar) vel ad Capuam vel ad Luceriam iturus putabatur; A VIII 3, 7. quam diu alium praetorem cum iis iudicibus de te in consilium iturum putasti; Ver I 51. incipit res melius ire, quam putaram; A XIV 15, 2 (3). beatam vitam conantem ire in euleum retinet ipsa prudentia || ipsa pr. ||; Tusc V 14. — II, 1. de tribus legatis frequentes ierunt in alia omnia; ep I 2, 1. — 2. imusne sessum? de or III 17. — III. ITE VIAM; Muren 26.

eo, A. dahin, dazu, so weit, bis zu dem Grade: I. eo cum accessit ratio; Ac II 30. ut eo nihil ferme quisquam addere posset; Bru 161. eo rem iam adducam, ut . . .; Sex Rosc 96. maior pars eo fere deferri solet, quo a natura ipsa deducitur; of I 147. omnes rectas res eo referri, ut cum voluptate vivatur; fin I 42. ut eo restitueretur; Caecin 80. res erat et causa nostra eo iam loci, ut . . .; Sest 68. — II. ut eo ex acie respectum haberemus; Phil XI 26. — III. quod Amerinis usque eo visum est indignum, ut . . .; Sex Rosc 24. usque eo timui, donec ad reiiciendos iudices venimus; Ver I 17. multa facimus usque eo, dum aspectus ipse fidem faciat; Ac II 19. — B. deswegen, desto: I. non eo dico, quo mihi veniat in dubium; Quinct 5. eo fit, ut errem; Ac II 66. eo te ne laudandi quidem causa interpellavi, ne . . .; de or III 189. quin eo sit occisus, quod habere clausa non poterit sua consilia; Ver III 63. eo mihi semihoram praestitutam esse, ut ne plura de pudicitia dicerem; Rabir 9. vindemiolas eo reservo, ut illud subsidium senectuti parem; A I 10, 4. — II, 1. quia non sint, cum fuerint, eo miseros esse; Tusc I 13. — 2. ille confidebat, et eo magis, quod . . .; A IX 3, 2. eo maiorem vim esse naturae, quod . . .; fin II 58. non veniunt in dubium de voluntate, eo minus scilicet, cum . . .; A XI 15, 2. eo plus apud Plancum enitere; A XVI 16, 12. quod eo saepius testificor, ut ineptiarum crimen effugiam; de or III 187.

eodem, eben dahin, dazu: I. accedunt eodem multa merita; Phil XIII 7. addendum eodem est, ut ne criminibus delectetur; Lael 65. quod eodem ceteros piratas condi imperarat; Ver V 69. eodem incumbunt municipia; Phil VI 18. ut (pusio) gradatim respondens eodem perveniat, quo si geometrica didicisset; Tusc I 57. revolveris eodem; Tusc I 12. — II. ut omnium siderum eodem, unde profecta sint, fiat ad unum tempus reversio; fin II 102.

ephebus, Jüngling: I. ut (mortuum) ferrent ephēbi; Flac 75. — II. quam levis ephēborum illa militia! rep IV 4.

ephemeris, Tagebuch: ad ephemeridem revertitur; Quinct 57.

ephippium, Sattel: ne hoc „ephippiis“ potius quam „proëgmenis“ concedatur; fin III 15.

ephorus, Ruffeher: Spartae sunt quinque, quos illi ephoros appellant, constituti; rep II 58. nec ephori Lacedaemone sine causa a Theopompo oppositi regibus; leg III 16.

epicopus, mit Stubern versehen: conscendens in phaselum epicopum; A XIV 16, 1.

epicus, episch: poematis tragici, comici, epici

suum cuiusque (genus) est; opt gen 1. licet dicere Ennium summum epicum poetam; opt gen 2.

epidicticus, prunfend: orationis genus sententius argutum, verbis sonans est in illo epidictico genere, quod diximus proprium sophistarum, pompae quam pugnae aptius; orat 42.

epigramma, Aufschrift, Sinngedicht: I. apparebat epigramma; Tusc V 66. — II. non intellego, cur Aristoteles Sardanapalli epigramma tantopere derideat; fin II 106. quod epigramma in eum fecisset; Arch 25. pono: f. III. — III. epigrammatis tuis, quae in Amaltheo posuisti, contenti erimus; A I 16, 15.

epilogus, Schlußrede: I. est etiam in dicendo quidam cantus obscurior, non hic e Phrygia et Caria rhetorum epilogus paene canticum, sed . . . ; orat 57. — II. exstat eius (Galbae) peroratio, qui epilogus dicitur; Bru 127. ut miserabiliores epilogos possem dicere; Planc 83. — III. qui (orator) cum in epologo misericordiam movisse se putaret; de or II 278.

epistula, Brief, Sendschreiben: I. ut istius epistula ad te missa declarat; Ver III 189. epistula non erubescit; ep V 12, 1. etsi erat *εἶδος* illa epistula; ep IX 2, 1. quod epistula librarii manu est; A IV 16, 1. non dubito, quin tibi odiosae sint epistulae cotidianae; A VIII 14, 1. (epistula) et exigue scripta est et suspiciones magnas habet non esse ab illo; A XI 16, 1. exstant epistulae Philippi ad Alexandrum; of II 48. habet: f. est; A XI 16, 1. epistulae nostrae debent interdum halucinari; Q fr II 9, 1. quod nullam a me volo epistulam ad te sine argumento ac sententia pervenire; A I 19, 1. numquam mihi tua epistula aut intempestiva aut loquax visa est; A IV 14, 2. — II. 1. obsignata epistula accepi tuas; A XII 11. cum hanc iam epistulam complicarem; Q fr III 1, 17. epistulam tuam conscidi innocentem; ep VII 18, 4. mearum epistularum nulla est *αναγωγή*; sed habet Tiro instar septuaginta; et quidem sunt a te quaedam sumendae. eas ego oportet perspiciam, corrigam. tum denique edentur; A XVI 5, 5. Oppio et Balbo epistulas deferri iubebis; A XIII 2, 1. non puto te meas epistulas delere, ut reponas tuas; ep VII 18, 2. ut dictarem hanc epistulam et non, ut ad te soleo, ipse scriberem; Q fr II 2, 1. edo, habeo: f. corrigo. legimus epistulas Corneliae matris Gracchorum; Bru 211. numquam ante arbitror te epistulam meam legisse, nisi mea manu scriptam; A II 23, 1. mitto: f. I. declarat. obsignaram iam epistulam eam; A V 19, 1. f. accipio. perspicio: f. corrigo. repono: f. deleo. tertiam ad te hanc epistulam scripsi eodem die; ep XVI 6, 1. f. dicto, lego. I. est; A XI 16, 1. IV. genus. signata iam epistula; A XV 29, 3. sumo: f. corrigo. epistulas cotidianis verbis texere solemus; ep IV 21, 1. — 2. eo serius ad tuam illam epistulam, cui ego statim rescripseram, redditae sunt meae litterae; A IX 9, 3. duabus tuis epistulis respondebo; ep IX 15, 1. — 3. consuetudinem earum epistularum, quibus secundis rebus uti solebamus, tempus eripuerat; ep IV 13, 1. — 4. qui (libellus) in epistulam coniectus est; A IX 13, 7. reddo ad: f. 2. rescribo. — III. quod est epistulae proprium, ut is, ad quem scribitur, de iis rebus, quas ignorat, certior fiat; Q fr I 1, 37. — IV. egeo argumento epistularum; A IX 4, 1. (Servius) mihi dabit argumentum ad te epistulae; A X 13, 2. consuetudo: f. II, 3. reliqua sunt epistularum genera duo, quae me magnopere delectant, unum familiare et iocosum, alterum severum et grave; ep II 4, 1. ut haec genera tollantur epistularum primum iniquarum, deinde contrariarum, tum absurde et inusitate scriptarum, postremo in aliquem contumeliosarum; Q fr I 2, 9. quam me conturbatum tenuit epistulae tuae prior pagina! A XV 9, 2. *αναγωγή*: f. II, 1. corrigo. evolvi volumen epistularum tuarum, quod ego *sub* signo habeo servoque

diligentissime; A IX 10, 4. — V. 1. venio nunc ad tuas litteras, quas pluribus epistulis accepi; Q fr III 1, 8. — 2. praeclare in epistula quadam Alexandrum filium Philippum accensat, quod . . . ; of II 53. purgat se per epistulam; Flac 91.

epitome, Aufsatz: 1. epitomen Bruti Caelianorum velim mihi mittas; A XIII 8. — 2. in Bruti epitoma Fannianorum [scripsi] quod erat in extremo; A XII 5, b (3).

epoto, austrinken: epoto poculo; Cluent 168. venenum celerius potuit comestum quam epotum in venas permanere? Cluent 173.

epulae, Gericht, Mahl, Schmaus: I. tui sacerdotii sunt epulae ludorum; har resp 21. — II, 1. non amat profusas epulas; Muren 76. his rebus Lacedaemoniorum epulae condiuntur; Tusc V 98. — 2. quamquam immoderatis epulis caret senectus, modicis tamen convivii delectari potest; Cato 44. — 3. quoniam avidum hominem ad has discendi epulas recepi; Top 25. — III. ut epularum sollemnium fides ac tibiae Saliorumque versus indicant; de or III 197. morem apud maiores hunc epularum fuisse, ut canerent ad tibiam; Tusc IV 3. tibiae: f. fides. — IV, 1. epulis multitudinem imperitam delenerat; Phil II 116. ea parte animi saturata bonarum cogitationum epulis; div I 61. — 2. quae (carmina) in epulis esse cantitata a singulis convivis; Bru 75.

epularis, beim Mahl, mit einem Schmause verbunden: bene maiores accubitionem epularem amicorum, quia vitae coniunctionem haberet, „convivium“ nominaverunt; Cato 45. cum essent ipsi (pontifices) a Numa, ut etiam illud ludorum epulare sacrificium facerent, instituti; de or III 73.

epulo, Ordner des Festmahls: ad quos (pontifices) epulones lovis optimi maximi, si quid est praetermissum, adferunt; har resp 21. ut pontifices veteres propter sacrificiorum multitudinem tres viros epulones esse voluerunt; de or III 73.

epulor, speifen, schmausen: epulamur una non modo non contra legem, sed etiam intra legem et quidem aliquanto; ep IX 26, 4. cum muneribus tuis epulati essemus Saliarem in modum; A V 9, 1. epulatos cum matre adulescentes somno se dedisse; Tusc I 113. epulatur milites; Phil III 31.

epulum, Mahlzeit, Gastmahl: I. ita illud epulum est funebre, ut . . . ; Vatin 30. — II. cum epulum Q. Maximus populo Romano daret; Muren 75. — III. cum ipse epuli dominus, Q. Arrius, albatuus esset; Vatin 31. — IV. ut in epulo Q. Arrii cum toga pulla accumberes; Vatin 30.

equa, Stufe: I. quo modo equa pariat; div II 49. — II. cur non gestiret taurus equae conrectatione? nat II 77.

eques, Reiter, Ritter: I, 1. A. Cluentius causam dicit eques Romanus; Cluent 156. equites rem ad illorum libidinem iudicasse; Font 36. ii senatores equites ordini senatorio dignitate proximos, concordia coniunctissimos esse cupiunt; Cluent 152. — 2. o viros fortes, equites Romanos! Cluent 153. — II, 1. a quo (Q. Caepione equites Romani) erant ipsi propter iudicia abalienati; de or II 199. coniungo: f. I, 1. sunt. quorum certe aliquis defendisset equitem Romanum; Cluent 109. quid tam inusitatum quam ut eques Romanus ad bellum pro consule mitteretur? missus est; imp Pomp 62. quod C. Caesar equites, sagittarios, elephantos in suam potestatem redegerit; Phil V 46. — 2. nega equiti Romano credi oportere! Qu Rose 43. equiti Romano libertinus homo sit heres? Ver I 124. — 3. se poenas ab equitibus Romanis esse repetiturum; sen 12. — III, 1. magna equitum ac peditum auxilia; par 45. patronus centuriarum equitum Romanorum; Phil VII 16. flos equitum Romanorum, ornamentum civitatis, firmiter rei publicae publicanorum ordine continetur;

Planc 23. cuius dictatoris iussu magister equitum C. Servilius Ahala Sp. Maclium interemit; Cato 56. equitum magno numero ex omni populi summa separato; rep II 39. senatorum urna copiose absolvit, equitum adaequavit, tribuni aerarii condemnarunt; Q fr II 4, 6. — 2. datur tibi tabella de equite Romano; Rab Post 12. — IV. contra equitem Parthum negant ullam armaturam meliorem inveniri posse; ep IX 25, 1. cum primum senatores cum equitibus Romanis lege Plotia iudicarent; fr A VII 53.

equester. zum Reiter, Ritterstande gehörig, ritterlich, zu Pferde: homo levis ac sordidus, sed tamen equestri censu, Catienus; Q fr I 2, 6. M. Crepereius ex acerrima illa equestri familia et disciplina; Ver pr 30. nimium retinens equestris iuris et libertatis; Planc 55. equestri loco natus; rep I 10. cum (L. Lamia) equestris ordinis princeps esset; ep XI 16, 2. pugna erat equestris picta; Ver IV 122. res familiaris alteri eorum valde exigua est, alteri vix equestris; ep IX 13, 4. qui equestrem splendorem pati non potuerunt; Sex Rosc 140. statuam equestrem inauratam statui; Phil V 41.

equidem, allerdings, freilich, meinerseits: nam Fauni vocem equidem numquam audiui; nat III 15. equidem doleo non me tuis litteris certiorum fieri; A VI 3, 4. equidem nos, qui Romae sumus, miserimos esse duco; ep VI 4, 3. scribendo nihil equidem levor, sed tamen aberro; A XII 38, 1. equidem, cum haec scribebam, aliquid iam actum putabam; ep VI 4, 1. at ego sum multum equidem cum Phaedro in Epicuri hortis; fin V 3. equidem etiam in te saepe vidi . . .; div I 80. — qui quidem || equidem || non in umbra versatus est; Flac 5 (3. 46).

equinus, vom Pferde: gladium e lacunari saeta equina aptum demitti iussit; Tusc V 62.

equitatus, Reiterei, Ritterchaft: I, 1. equitatum ad hunc morem constituit, qui usque adhuc est retentus; rep II 36. quam commode (discriptus) equitatus, in quo suffragia sunt etiam senatus; rep IV 2. magnos equitatus imperavit; Font 13. — 2. cum ii in hostium equitatum inciderunt; div I 123. sum in: f. I. describo. — II. cum una excursio equitatus perbreve tempore totius anni vectigal auferre possit; imp Pomp 16. — III. 1. ab eodem rege adinti sumus equitatu; Phil XI 34. Sabinos equitatu fudit; rep II 36. — 2. cum maximo equitatu Gallorum; Phil XIII 44.

equito, reiten, pflanzen: 1. apud quos venandi et equitandi ius viget; Tusc II 62. — 2. qua (certatione) tu contra Alfenum equitabas; Quinct 73. iactabit se et in his equitabit eculeis; Ver IV 43.

equus, Pferd, Roß: I. ut equos ferocitate exsultantes domitoribus tradere soleant, ut iis facilius possint uti, sic . . .; of I 90. equi ipsi gladiatorum repentinis sibilis extimescebant; Sest 126. si auditor omnino tamquam equus non facit; Bru 192. ad cursum equum esse natum; fin II 40. — II, 1. cum (P. Decius) equo admissio in mediam aciem Latinorum inruerat; fin II 61. equos sustinebo, eoque magis, si locus is, quo ferentur equi, praeceps erit; Ac II 94. equum et mulum Brundisii tibi reliqui; ep XVI 9, 3. boves et equos in deorum numerum reponemus; nat III 47. sustineo: f. fero. trado: f. I. exsultant. — 2. ut or: f. I. exsultant. — 3. cum (Masinissa) ingressus iter pedibus sit, in equum comino non ascendere, cum autem equo, ex equo non descendere; Cato 34. cecidisse de equo dicitur; Cluent 175. descendere ex: f. ascendo in. ut eum nemo unquam in equo sedentem viderit; Ver V 27. — III. curriculum equorum constitutus; leg II 38. greges nobilissimorum equorum abactos; Ver II 20. — cuius (equi) in iuba examen apium consererat; div I 73. — IV, 1. tu egro ad vectus ad ripam; div I 58. cursu corrigam tarditatem cum equis tum

vero quadrigis poeticis; Q fr II 13, 2. cum his „viris equisque“, ut dicitur, decertandum est; of III 116. ingredi: f. II, 3. ascendo in. — 2. obviam fit ei Clodius in equo; Milo 28. quid delectationis habent in „Equo Troiano“ creterrarum tria milia? ep VII 1, 2. in „Equo Troiano“ seis esse in extremo „sero sapiunt“; ep VII 16, 1.

ereptio, Raub: quod putabant ereptionem esse, non emptionem; Ver IV 10.

ereptor, Räuber: iste bonorum ereptor nihil petit; Quinct 30. non furem, sed ereptorem adduximus; Ver I 9.

erga, gegen: I. ut eodem modo erga amicum adfecti simus, quo erga nosmet ipsos; Lael 56. ut, quem ad modum (sapientes) sint in se ipsos animati, eodem modo sint erga amicos; fin II 83. mitigo: vgl. III. animus. — II. quos (Torquatos) tu erga nos amice et benivole conlegisti; fin I 34. Cyrum comen erga Lysandrum atque humanum fuisse; Cato 59. tu quam gratus erga me fueris; ep V 5, 2. humanus: f. comis. Deiotarum talem erga te cognovisti, qualis rex Attalus in P. Africanum fuit; Deiot 19. vgl. III. animus. — III. de summo meo erga te amore; ep III 12, 4. quem (amorem) erga te habebam; ep IX 14, 5. suum talem erga me animum; ep IV 6, 1. signa animi erga te mitigati; ep VI 1, 2. hoc me animo erga te esse; ep XIII 77, 1. ut eius animum erga me perspiceres; A VII 2, 5. aliquo || alicui || erga me singulari beneficio; ep I 9, 4. ex tua erga Luceium benignitate; ep XIII 41, 1. in tua erga me mihi perspectissima benivolentia; A XI 1, 1. id non sine divina bonitate erga homines fieri arbitrabantur; nat II 60. ut conservetur omnis homini erga hominem societas, coniunctio, caritas; fin III 69. fides erga plebem Romanam, aequitas in vos defuit; agr II 20. Caesaris summam erga nos humanitatem; ep IV 13, 2. merita Pompei summa erga salutem meam; A VIII 3, 2. meum studium erga te et officium; ep III 4, 1. tua multa erga me officia; ep VI 5, 4. societas: f. caritas. de hominum erga te studiis; ep III 10, 4. f. officium. tua voluntas erga me meaque erga te par atque mutua; A XVI 16, 3.

ergastulum. Flavenzwinger: homines ex ergastulis emptos; Sest 134. apud eum in ergastulo fuit; Cluent 21.

ergo, wegen, deshalb, daher, demnach, also: I. „plebes quos auxilii ergo decem creassit“; leg III 9. „rei suae ergo ne quis legatus esto“; leg III 9. — II, 1. ergo is, qui scriptum defendet, his locis plerumque poterit uti; inv II 125. ergo animus divinus est; Tusc I 65. proximum est ergo, ut quaeramus . . .; Flac 27. et vita igitur laudabilis boni viri et honesta ergo, quoniam laudabilis; Tusc V 47. — 2. ergo hoc te ratio non docebit? nat I 96. quid ergo erat? Milo 54. — 3. ergo adeo exspectate leges; leg II 23. pellantur ergo istae ineptiae paene aniles; Tusc I 93.

erigo, aufrichten, erheben, anregen, ermutigen: I. quae (ars) erigat, extollat, admiculet; fin V 39. — II. paulum se erexit Antipater; de or II 54. me erectiorem esse animo; A XI 12, 4. animantes: f. vites. erigebat animum iam demissum et oppressum Oppianicus; Cluent 58. erigite mentes auresque vestras; Sulla 33. civitatem ad aliquam spem erexit; dom 25. si aspexerit erectos intuentes iudices; Bru 200. mentes: f. aures. provinciam afflictam erexisti; Ver III 212. in gestu status erectus et celsus; orat 59. cuius studium in legendo non erectum Themistocli fuga redituque retinetur? ep V 12, 5. vites ita se erigunt, ut animantes; nat II 120.

eripio, entreißen, entziehen, retten, nehmen, hinraffen: I. si qui clam subripiat aut eripiat palam atque auferat; Ver IV 134. — II. ut vos populumque Romanum ex caede miserima, totam Italiam ex bello

et vastitate eriperem; Catil IV 2. cum Q. Metellus eriperetur civitati; Cael 59. ut (C. Subernius) nulla ratione ab illa miseria se eripere posset; ep IX 13, 1. quantum manu ac viribus eripere potuissent; Sest 91. qui eripiunt aliis quod aliis largiantur; of I 43. agros ereptos rei publicae; Phil II 43. arma ab aliis erepta sunt; Marcel 31. eripias tu voluntatem mortuis, bona vivis, ius omnibus? Ver I 114. vereor, ne eripiatur causa regia nobis; ep I 5, a, 3. eripueras senatui provinciae decernendae potestatem, imperatoris deligendi iudicium, aerarii dispensationem; Vatin 36. quam facultatem si quis casus eripuerit; ep III 5, 4. fortunis omnibus ereptis; Ver III 128. ut hunc ei fructum eripere cupiant; Phil XIV 3. Italiam; f. alqm; Catil IV 2. iudicium; f. dispensationem. ius; f. bona. cum (Dionysius) omnia moliendo eripuerit civibus suis libertatem; rep I 28. qui lucem eripere conetur; Ac II 30. illum motum (Epicurus) eripuit atomis; fin I 19. mihi eripuisti ornamentum orationis meae; Planc 83. qui pretio adductus eripuerit patriam civi innocenti; Cluent 129. est eiusdem et eripere et contra rem publicam largiri pecunias; de or II 172. a quo pecuniam grandem eripueras; Ver IV 37. populum; f. alqm; Catil IV 2. potestatem; f. dispensationem. rebus omnibus undique ereptis; Ver III 9. quodsi negabit se illi vitam erepturum; leg I 41. voluntatem; f. bona. urbem e flamma ac paene ex faucibus fati ereptam; Catil III 1. — nonne te mihi testem in hoc crimine eripuit legis exceptio? Ver II 24.

erogatio, *Auszahlung*: *πενέλοιπον* movere ista videntur, in primis erogatio pecuniae; A XV 2, 4.

erogo, *verausgaben*: qua ex insula nummus nullus erogabitur; A V 21, 7. pecunia publica ex aerario erogata; Ver III 165. nonne in mare superum et inferum sestertium ter et quadragiens erogabamus? Flac 90.

erraticus, *schweifend, sich schlingend*: (vitem) serpentem multiplici lapsu et erratico; Cato 52.

erratio, *Irreung, Abweichung*: I. nulla in caelo erratio inest; nat II 56. — II. quae (sidera) vaga et mutabili erratione labuntur; Tim 36.

erratum, *Irrium, Verirrung*: I. quod appelleretur L. Corfidius in oratione Ligariana, erratum esse meum; A XIII 44, 3. — II. agnovi erratum meum; A XIV 6, 4. Democriti errata ab Epicuro reprehensa et correctae permulta; fin I 28. ea errata expiantur; har resp 23. reprehendo; f. corrigo. — III. errati veniam impetravissent; Ligar 1. — IV. iis (Dionysius) se inretierat erratis; Tusc V 62.

erro, *umherirren, umherirren, sich verirren, irren, sich irren*: I. cuiusvis hominis est errare, nullius nisi insipientis in errore perseverare; Phil XII 5. quodsi est erratum spe falsa, redeamus in viam; Phil XII 7. — II. me una cum Socrate et cum Platone errare patiantur; orat 42. nisi forte se intellexerit errasse in deligendo genere vitae; of I 120. erranti viam non monstrare; of III 55 (54). astra suspeximus cum ea, quae sunt infixae certis locis, tum illa non re, sed vocabulo errantia; Tusc I 62. quod non solum curiosos oculos excludit, sed etiam errantes; har resp 37. ut aliorum errantem opinionem aucupemur; fin II 71. ne vagari et errare cogatur oratio; de or I 209. ut ingredi libere, non ut licenter videatur errare (oratio); orat 77. ut prudentes errarent; har resp 41. de dis immortalibus habere non errantem et vagam, sed stabilem certamque sententiam; nat II 2. qui errantium stellarum cursus notavit; Tusc I 62. infima est quinque errantium stella Veneris; nat II 53. etiam Lucifer ceteraque errantes numerum deorum obtinebunt; igitur etiam inerrantes; nat III 51. ne adiectae voces laberentur atque errarent; nat II 144.

error, *Irweg, Irrefahrt, Abirren, Schwanken, Irrium, Wahn, Verblendung, Verirrung*: I. cuius

generis error ita manat, ut non videam, quo non possit accedere; Ac II 93. natura nos noster delectat error; de or II 260. cum in eo magnus error esset, quale esset id dicendi genus; opt gen 13. qui tibi aestus, qui error, quae tenebrae erunt! div Caec 45. nesciunt (homines) hos siderum errores id ipsum esse, quod rite dicitur tempus; Tim 33. manat: f. accedit. unde omnis iste natus error sit; fin I 32. error in hac causa atque invidia versata est; Cluent 8. — II. 1. convictis Epicuri erroribus; nat II 3 non omnis error stultitia dicenda est; div II 90. si quis vobis error in tanta re sit obiectus; Caecin 5. nationum varios errores perspicere cum liceat; Tusc I 108. ut tollatur error omnis imperitorum; fin I 37. — 2. errori satis factum esse duxit; Deiot 13. ubi locus fuit errori deorum? nat III 76. — 3. errore maximo liberabuntur; fin I 42. — 4. ut imperitos posses in errorem inducere; Bru 293. qui ex errore imperitae multitudinis pendet; of I 65. si in eo sit errore civitas; rep III 27. quanto in errore versatus essem; ep V 2, 2. — III. plena errorum sunt omnia; Tusc I 105. — IV. etsi aliqua culpa tenemur erroris humani; Marcel 13. o vim maximam erroris! div II 99. — V. 1. te audire me etiam mentis errore ex dolore adfici; A III 13, 2. errore quodam fallimur ita disputando; rep III 47. ita variis imbuimur erroribus, ut vanitati veritas cedat; Tusc III 2. ne labamur interdum errore sermonis; leg II 8. non sumus ii, quorum vagetur animus errore; of II 7. — 2. ad quos Ceres in illo errore venisse dicitur; Ver IV 108. quam multa passus est Ulixes in illo errore diurno! of I 113. emptorem pati ruere et per errorem in maximam fraudem incurrere; of III 55 (54). ut sine ullo errore diiudicare possimus; of III 19.

erubesco, *erröten, schamrot werden*: o rem dignam, in qua non modo docti, sed etiam agrestes erubescant! leg I 41. epistula non erubescit; ep V 12, 1. hic mulier erubuit; inv I 51.

eructo, *ausstößen*: qui eructant sermonibus suis caedem bonorum atque urbis incendia; Catil II 10.

erudio, *unterrichten, ausbilden, bilden, aufklären*: I. violatur is, qui procreavit, is, qui aluit, is, qui erudit; par 25. — II. in nobis erudiendis; de or II 1. haec (philosophia) nos ad modestiam magnitudinemque animi erudit; Tusc I 64. sunt permulti (Graeci) diuturna servitute ad nimiam adsentationem eruditi; Q fr I 1, 16. cuius adolescentia ad scientiam rei militaris non stipendiis, sed triumphis est erudita; imp Pomp 28. rem dignam auribus eruditis; orat 119. qui magnam Graeciam institutis et praeceptis suis erudierunt; Lael 13. erudito homine in philosophia; de or I 67. homines non eruditi; de or II 1. si docemus atque erudimus iuventutem; div II 4. nos quoque oculos eruditos habemus; par 38. oratorem ipsum erudire in iure civili; de or I 253. quia numquam eruditum illum pulverem attigistis; nat II 48. Sapientiam istam, quamvis sit erudita; Phil XIII 6. his temporibus tam eruditis; A XII 18, 1. ut omni doctrina hominum vita erudiretur; Tusc III 69. — III. quae (litterae) me erudiant de omni re publica; ep II 12, 1.

erudite, *gelehrt, fenntnisreich*: qui (M. Cato) si eruditus videbitur disputare, quam . . . ; Cato 3. litteris tuis eruditissime scriptis; orat 174.

eruditio, *Gelehrsamkeit, Bildung*: I. summam eruditionem Graeci sitam censebant in nervorum vocumque cantibus; Tusc I 4. — II. M. Antonium omnino omnis eruditionis expertem atque ignarum fuisse; de or II 1. — III. praecleara eruditione atque doctrina ornati; of I 119.

erumpo, *hervorbrechen, hervorkommen, zum Ausbruch kommen, hervorbrechen lassen*: I. haec quo sint eruptura, timeo; A II 20, 5. ex avaritia erumpat audacia (necesse est); Sex Rosc 75. cum

id (bellum) videatur in hanc provinciam erupturum; A VI 3, 2. quorum societatis et sceleratae consensionis fides quo eruperit, vides; A X 4, 1. erupturum illud malum aliquando; har resp 4. quo modo (risus) ita repente erumpat, ut eum cupientes tenere nequeamus; de or II 235. sermones iniquorum in suum potissimum nomen erumpere; Q fr I 2, 2. perfracto saxo sortes erupisse in robore insculptas priscarum litterarum notis; div II 85. — II. »Canis aestiferos validis erumpit flatibus ignes«; fr H IV, a, 352. ne in me stomachum erumpant, cum sint tibi irati; A XVI 3, 1.

eruo, aufwühlen, ausgraben, befeitigen, hervorziehen, aufstöbern: quod ex tenebris erueris; agr I 3. scrutari locos, ex quibus argumenta eruamus; de or II 146. propter utriusque difficultatem pecuniariam; quae erui nusquam nisi ex privatorum bonis posset; A X 14, 1. hac exercitatione non eruenda memoria est; de or II 360. mortuum erutum esse; div I 57. sententiae nescio unde ex abdito erutae; orat 79.

eruptio, Ausfall, Ausbruch: I. eruptionem facturi fuisse dicebantur; A VII 14, 2. — II. quantae (tenebrae) quondam eruptione Aetnaeorum ignium finitimas regiones obscuravisse dicuntur; nat II 96.

erus, Herr, Gebieter: non eros nec dominos appellabant eos, quibus iuste paruerunt; rep I 64.

esca, Speise, Lockspeise: I. 1. divine Plato „escam malorum“ appellat voluptatem; Cato 44. si modo temperatis escis modicisque potionibus ita (animus) est adfectus, ut . . .; div I 115. — 2. nec (di) iis escis aut potionibus vescuntur, ut . . .; nat II 59. — II. adfici: f. I, 1. tempero.

escendo, emporsteigen, hingehen: cum subito ille in contionem escendit || asc. ||; A IV 2, 3. ut omnes simul in rostra escenderent; of III 80. non pudebat magistratus in hunc ipsum locum escendere; imp Pomp 55. in rotam beatam vitam non escendere; Tusc V 24.

esco f. sum, VII.

esculentus, von Speisen, eßbar, Speise: A. quae sunt esculenta; nat II 124. vomens frustis esculentis tribunal implevit; Phil II 63. — B. in ea parte oris, qua esculentis et potulentis iter natura patefecit; nat II 141.

essedarius, Wagenkämpfer: in Britannia ne ab essedariis decipiariis, caveto; ep VII 6, 2.

essedum, Wagen: I. 1. essedum aliquod capias suadeo et ad nos quam primum recurras; ep VII 7, 1. — 2. vehebatur in essedo tribunus plebis; Phil II 58. — II. hic Vedius mihi obviam venit cum duobus essedis et raeda equis iuncta; A VI 1, 25.

essentia, Wesen: essentiam; fr K 10.

esurio, hungern: ut ad cenam et sitiens et esuriens veniret; fin II 64. praeclara auspicia, si esurientibus pullis res geri poterit, saturis nihil geretur! div I 77.

et, und, auch, und zwar, sowohl — als auch, als, wie: A. **vergleichend**: quoniam catuli, qui iam dispecturi sunt, caeci aequae et ii, qui modo nati; fin IV 64. si aliter est et oportet; A XI 23, 1. alia et bona et mala videntur Stoicis et ceteris civibus; de or III 66. aliud habitum esse sepelire et urere; leg I 60. similem sibi videri vitam hominum et mercatum eum, qui . . .; Tusc V 9. dicit absurde similiter et si dicat non reprehendendos parricidas; fin II 21. simul aliquid || et quid || erit certi, scribam ad te; A II 20, 2. quam (epistulam) accepi, simul et in Cumanum veni; A X 16, 4.

B. **hervorhebend** (= etiam): „tu tuum negotium gessisti bene“. gere et tu tuum bene; Q Rosc 32. quod et in Tettii testimonio interpellavit

Hortensius; Ver I 71. notata a nobis sunt et prima illa scelera; Piso 83. at et morbi perniciosiores pluresque sunt animi quam corporis; Tusc III 5. itaque et Aeschines in Demosthenem invehitur, quod . . .; Tusc III 63. mittit et signa nobis eius generis, qualia . . .; div I 121. nam et voluptate capiuntur omnes; leg I 31. quamquam (Catuli) erant litterati; sed et alii; of I 133. id et Curtius ita volebat; Q fr II 13, 3. de Philotimo idem et ego arbitrabar; A XII 48 (47, 3). da mihi et hoc; A XVI 16, 10.

C. **anreihend**: I. am Anfang des Satzes: et horum utrumque potest accidere; Caecin 86. et quisquam dubitabit . . .? imp Pomp 42. et sunt, qui de via Appia querantur, taceant de curia? Milo 91. et nunc tota Asia vagatur; Phil XI 6. et tu oblivisci iubet, quod contra naturam est; Tusc III 35. et praeter eos (Gracchos) quamvis enumeres multos licet; leg III 24. et Scipio: tum magis adsentiat, Laeli, si . . .; rep I 62. et certe non tulit illos haec civitas gloria clariores; de or II 154. et, cum tu a Ti. Gracchi aequitate longissime remotus sis, id eodem iure putas esse oportere? agr II 31. et ait etiam meus familiaris . . .; Rab Post 32. et multo etiam magis, inquit Mummius; rep III 46. et hercule sine dubio erit ignominia; ep II 18, 2. et ita factum est a P. Servilio filio; A I 19, 9. et ne hoc in causis accidere miremur; de or II 192. et vos non videtis . . .? Cael 56. f. certe. et quidem honestis similia sunt quaedam non honesta; Ac II 50. et quoniam hoc reprehendis; dom 93. et si conferre volumus nostra cum externis; nat II 8. et simul absurda res est; Balb 37. et tamen nescio quo pacto non nimis irati revertistis; Phil VIII 28. et vero ita existimo; Tusc III 12. et ut haec omittamus, tamen . . .; nat III 32.

II. **im Satze**: a. ohne andere Copulativpartikel: I. einmal: a. a Cleanthe et Chrysippo; nat II 63. Cn. et P. Scipionibus; Plane 60. Tuditano et Aquilio consulibus; nat II 14. consulibus Tuditano et Cethego; Cato 10. auspicia, quibus ego et tu praesumus; de or I 39. ego et Triarius; fin I 76. hoc et alia multa; Ac II 19. se et salutem suam; Sest 1. sibi et suis commodis; Ver III 228. unum et idem; Catil II 19. in acie et ferro; opt gen 17. aditu et limine; Milo 75. adiumenta et auxilia; Tusc IV 84. in maximis meis aerumnis et luctibus; A III 8, 2. amplitudinem et dignitatem tuam; ep I 5, a, 4. aqua et igni; Phil I 23. pro aris et focis; nat III 94. ad eorum arbitrium et nutum; orat 24. caput et sanguinem; Ver V 13. caritas et amicitia; nat I 22. carminibus et cantibus; de or III 197. casum et eventum; Ver III 227. cautio et timiditas; de or II 300. comites et socios; A XI 14, 1. conciliationem et consociationem; of I 149. coniecturae et cogitationi; Font 23. coniunctione et familiaritate; Phil XIV 16. coniugibus et liberis; of III 48. consensum et concordiam; Phil IV 14. continentiae et temperantiae; of III 96. copius et opibus; ep XV 3, 2. tribus in generibus, externis, corporis et animi; part or 74. correctio et emendatio; fin IV 21. cura et sollicitudine; A XV 14, 3. coniectura, definitio et, ut ita dicam, consecutio; de or III 113. deliciarum et voluptatis; Rab Post 26. domo et patria; dom 5. elegantia et munditia; orat 79. facinorum et sceleris; nat III 46. facta et consulta; leg I 62. facultatem et materiam; de or II 342. familiaritate et consuetudine; ep XIII 29, 1. fastidio quodam et satietate; de or III 98. fidem et religionem; Ver II 78. fidem et famam meam; A XI 2, 1. ab illo fonte et capite; de or I 42. formam et speciem; orat 101. formae et figurae; nat I 54. fortunis et bonis; dom 24. vox, gestus et omnis actio; Bru 238. honos et dignitas; Ver I 37. humanitatem et facilitatem; de or II 362. delectatio,

iactatio et similia; Tusc IV 16. imago et similitudo; de or II 356. imperiis et potestatibus; Phil II 53. ab inconstantia et temeritate; nat III 61. insignia et lumina; de or III 96. integritas et continentia; Q fr I 1, 18. iocus et facetiae; de or II 216. iure et more; Flac 14. iura et iussa; leg I 17. temperantia, modestia, iustitia et omnis honestas; fin IV 18. fortitudinem, iustitiam et reliquas (virtutes) generis eiusdem; fin V 36. laborem et industriam; Bru 318. lacertis et viribus; ep IV 7, 2. latibulum et perfugium; A XII 13, 2. ex lateribus et lacertis; Cato 27. levitatem et inconstantiam; ep XII 8, 1. legibus et iudicio; Bru 241. legum et libertatis; of III 83. malitiam et fraudem; Cluent 70. mancipio et nexu; ep VII 30, 2. mansuetudine et continentia; ep XV 3, 2. memoria et recordatio; Bru 9. moderatio et temperantia; de or II 247. moderatione et continentia; A VI 2, 4. momenti et ponderis; Vatin 9. monumentis et litteris; Bru 26. more et exemplo; Caecin 36. motus et gestus; Bru 303. sine mutatione et sine versura; Tusc I 100. nomen et vocabulum; de or III 159. obscuritatem et tenebras; de or III 50. ab obtreactione et invidia; Bru 156. ex oculis et vultu; ep VI 14, 2. opes et copiae; de or II 342. operis et muneris; Tusc I 70. in ore et amore; ep X 28, 1. ex pacto et convento; A VI 3, 1. palaestrae et olei; de or I 81. patientiam et duritiam; de or III 62. pace et otio; Caecin 33. pacis et foederis; rep II 14. in tanta hominum perfidia et iniquitate; ep I 2, 4. ex pernicie et peste rei publicae; ep IV 3, 1. perturbatio et confusio; ep IV 4, 2. pugna et acies; de or II 84. ratione et intelligentia; orat 10. ratione et via; orat 10. salis et urbanitatis; de or II 231. a senatu et a populo; prov 7. sine sensu et mente; nat I 25. in sermone et suavitate; ep IV 6, 2. simulatione et fallaciis; de or II 191. socium et consortem; Bru 2. in solem et pulverem; Bru 37. speciem et imaginem; div II 137. splendorem et speciem; ep I 9, 17. stomachi et molestiae; A XVI 2, 3. studio et cupiditate; Deiot 28. succus et sanguis; Bru 36. tectis et urbibus; nat II 99. temperantiam et moderationem; ep I 9, 22. tempore et die; Quir 23. tractatio et quaestio; de or III 88. ubertatem et copiam; Bru 44. venustas et pulchritudo; of I 95. virtute et voluntate; Phil VII 6. vis et contentio; de or I 255. vi et virtute; Ver I 57. vi et metu; Ver III 143. vi et minis; Catil II 14. vi et armis; Phil I 26. vitiorum et peccatorum; de or III 106. vocabulo et nomine; de or III 161. voluptates et dolores; fin I 55. usus et consuetudo; Sex Rosc 15. usu et fructu; ep VII 30, 2. ab augendis utilitatibus et commodis; of I 155. — b. Aventinum et Caelium montem; rep II 33. agri Piceni et Sabini; of III 74. Titias et Apuleias leges; leg I 14. vir acer et fortis; Bru 135. ornatu acerbo et lugubri; Ver I 58. virtutes aequales et pares; de or III 55. aequum et bonum; Caecin 65. agrestem et inhumanum; sen 13. amplae et honestae familiae; Muren 15. patrimonium tam amplum et copiosum; Sex Rosc 6. angustis et concisis disputationibus; de or II 61. animum apertum et simplicem; ep I 9, 22. (genus) aptum et congruens; de or III 53. me astutum et occultum; ep III 10, 8. homo avarus et furax; de or II 268. (aures) avidae et capaces; orat 104. mi optime et optatissime frater; Q fr II 6, 2. brevis et circumscripta explicatio; de or I 189. ex corpore caduco et infirmo; nat I 98. oratione celeri et concitata; de or II 88. certa et vera; div I 121. commune vitium et pervagatum; de or II 210. constantem hominem et gravem; Tusc V 104. cotidianis et vernaculis rebus; de or III 92. opera cotidiana et pervagata; de or III 188. familiae disinctae et dispares; de or III 61. iura divina et humana; of I 26. egregia et praeclara mater;

Cluent 14. eloquentior et disertior; de or III 129. erectum et celsum; de or I 184. eximia et praeclara; of I 67. falsis et mendacibus visis; div II 127. segetes fecundae et uberes; orat 48. firma haec civitas et valens; har resp 60. (virtus) formosa et industris; de or III 55. fortem et virilem; de or I 231. fortis actor et vehemens; Bru 221. fortunatum hominem et nobilem; de or II 352. servi frugi et diligentes; Phil VIII 32. tribunum pl. furiosum et audacem; Sest 20. (amor tuus) gratus et optatus; ep V 15, 1. gravissimum et severissimum; de or II 228. inter honestum et turpe; fin IV 70. idem et semper sui similis orbis; Tim 33. (dominationem) ignominiosam et flagitiosam; Phil III 34. immensa et infinita vetustas; nat II 15. ab illa impia et scelerata manu; Sest 9. improbi hominis et perfidiosi; de or II 297. in inculto et derelicto solo; Bru 16. inculta quaedam et horrida; fin I 8. (hominum genus) indoctum et agreste; part or 90. industrium et diligentem; Bru 105. ea industriora et clariora; fin I 71. navis inops et infirma; Ver V 86. inscium et rudem; Bru 292. iucundum et gratum convivium; Ver IV 63. cum iusto et legitimo hoste; of III 108. (fortunam) levem et imbecillam; ep IX 16, 6. magnanimum et fortem virum; Tusc IV 61. meum et rei publicae casum; Sest 60. querela misera et luctuosa; Phil II 6. molesta et putida; de or III 50. multae et magnae (contentiones); Phil II 7. multa et varia oratione; Ac II 41. in re nota et pervulgata; de or II 358. obscurum et occultum; Cluent 157. consul parvo animo et pravo; A I 13, 2. patiens et lentus; de or II 305. puer patrimus et matrimus; har resp 23. perdifficilis et perobscura quaestio; nat I 1. privatis et domesticis incommodis; ep II 16, 4. proximam et continentem causam; fat 44. propria et certa vocabula; de or III 149. prudens et sciens; ep VI 6, 6. is prudentissimus et sapientissimus; of I 16. pura et incorrupta consuetudine; Bru 261. quot et quantas (res); imp Pomp 48. ridicula et salsa multa; de or II 217. rustica vox et agrestis; de or III 42. sani et sicci; opt gen 8. officium sapientis et insipientis; fin III 59. severior et tristior; de or II 289. solliciti et anxii (amores); Tusc IV 70. speciosum et illustre; Bru 250. exitus spissi et producti; de or II 213. subtile et politum; opt gen 12. taetram et immanem beluam; Tusc IV 45. tot et tantas res; imp Pomp 48. validam urbem et potentem; rep II 4. varia et diversa genera; imp Pomp 28. uberem et fecundum; orat 15. vehemens et acer; Bru 113. homo vehemens et violentus; Phil V 19. venustissimus et urbanissimus; de or II 228. veri et certi notam; Ac II 103. haec tam vetera et tam obsoleta; rep II 55. vigilantem hominem et industrium; A VIII 11, B, 1. consuetudinem vitiosam et corruptam; Bru 261. res utiles et salutare; nat I 38. — c. anguste et exiliter dicere; Bru 289. aperte et perspicue nulla esse iudicia; Ver pr 20. apte et loco positum; Top 100. asperae et acerbe est accusatus; ep I 5, b, 1. „belle et festive“; de or III 101. „bene et praeclare“; de or III 101. senatus consultis bene et e re publica factis; Phil III 30. breviter et commode dicta; Lael 1. casu et fortuito factum esse; div I 125. constanter et fortiter; prov 41. docte et copiose disseruisse; Tusc V 8. fecte et fallaciter populares; dom 77. ut maneamus in perspicuis firmis et constantibus; Ac II 45. Hortensius filius fuit Laodiceae gladiatoribus flagitiose et turpiter; A VI 3, 9. quae huc et illuc trahuntur; Ac II 116. qui immeritate et intemperanter vixerit; Tim 45. locum longe et late patentem; orat 72. narrare memoriter et iucunde; Lael 1. causam ornatissime et copiosissime defensam; Bru 21. pedetemptum et gradatim accessus facti; ep

IX 14, 7. quae cum perite et scienter diceret; Bru 197. ut nec id faciat tam presse et anguste; orat 117. ut pure et Latine loquamur; de or I 144. ego nunc, qua et quo, videbo; A X 6, 3. ridicule et facete explicans; Bru 198. saepe et multum hoc mecum cogitavi; inv I 1. semel et saepius sententiam meam sustulerunt; Phil XIV 22. eos solos Attice dicere, id est quasi sicce et integre; opt gen 12. suavissime et humanissime scriptae litterae; ep XIII 18, 1. turpiter et nequiter facere; Tusc III 36. vere et sapienter (populares) dom 77. — d. annos quattuor et quadraginta; Bru 229. quinque et sexaginta annos; Cato 14. sex et quinquaginta milia; Sex Rose 19. unum et alterum; fat fr 5. quartum annum et octogesimum; Cato 32. quarto et sexagesimo anno; Bru 324. Olympias secunda et sexagesima; rep II 28. septimo et quinquagesimo die; A V 20, 1. sexagesimo et quingentesimo (die); A V 13, 1. uno et vicesimo die; ep XIV 5, 1. HS deciens et octoginta milia; Ver I 100. sestertium bis miliens et quadringentis; Rab Post 21. remissis senis et trientibus; Sest 55. dupla et tripla intervalla; Tim 23. — e. de (arte) absoluta et perfecta; de or III 84. acceptum et expensum; Q Rose 8. angor et crucior; A VII 22, 1. asperner et respuam; A XIII 38, 2. audite et cognoscite; Phil II 43. cingens et coërcens; nat II 101. cohortere et exacnas; A XII 36, 2. colat et observet; ep IV 3, 4. committi et condonari; agr II 46. comprehendere et percipi; Ac II 119. confectus et oppressus; A XI 9, 1. confirmo et spondeo; ep XIII 41, 2. configendum et armis decertandum; Caecin 46. contemnant et pro nihilo putent; of I 28. contigit et obmutuit; Bru 324. convalescere et sanari; Sulla 65. cura te et confirma; ep XVI 7. discerpi et lacerari; nat I 27. doceo et explano; de or II 82. dormientium et vigilantium; Ac II 52. (poëtae) audiuntur, leguntur, ediscuntur et inhaerescunt penitus in mentibus; Tusc III 3. efferendum et laudandum; de or I 170. evellenda et extrahenda sunt; Tusc IV 57. ad exaggerandam et amplificandam orationem; de or III 105. exanimati et suspensi sumus; ep VI 1, 6. excisam et eversam; Sest 35. exhaustit et exinanivit; Ver V 109. exigeres et eriperes; Ver III 42. explauandi et inlustrandi; part or 32. explices et expedias; ep XIII 26, 2. te extrudam et eiciam; de or II 234. ferri et pati; Phil II 85. fixi et locavi; ep II 6, 3. rebus fictis et adumbratis; Lael 97. formamus et fingimus; de or III 177. fracto animo et demisso; ep I 9, 16. incitare et inflammare; Phil XI 22. inflammatum et furentem; Tusc V 16. inflatus et tumens animus; Tusc III 19. instructos et ornatos; leg I 35. quod intellego et perspicio; ep VI 13, 2. laberentur et fluerent; Ac I 31. ei (Hirtio) legi et egi; A XV 1, 2. manet et funditur; Tusc V 72. minuet et leniet; Phil IX 13. miscendi et temperandi; orat 197. moventur et agitantur; div II 140. mutatur et vertitur; de or III 177. re narrata et exposita; de or II 312. ira nascens et modo existens; Tusc IV 21. memoria obscurata est et evanuit; de or II 95. observant et colunt; ep VI 10, 2. parebit et oboediet; Tusc V 36. percipi et comprehendere; Ac II 40. in perditis et desperatis; ep XIII 56, 1. pergas et properes; Q fr I 3, 4. perpetior et perfero; de or II 77. si perseverant et obtinent; A XI 7, 3. perspecta et cognita; ep I 9, 12. potuit et debuit; Q Rose 42. itinere proposito et constituto; div I 26. pugna et enitere; ep III 10, 3. regerent et gubernarent; Tim 46. relinquere et deseret; Tusc II 33. reminisci et recordari; Cato 78. retinnit et resonat; Bru 171. sciente et vidente; Cluent 129. scrutabimur et quaeremus; part or 8. sentit et sapit; rep I 65. spernit et negligit; of II 38. tradunt et docent; fin IV 9. trahimur et ducimur; of I 18. tuetur et sustinet; Rab Post 41.

vale et salve; ep XVI 4, 4. victi et debilitati; fin I 47. volitare et vagari; rep I 26. volumus et optamus; ep I 7, 5. sunt vota et dedicata; nat III 43. — f. contra omnia dici oportere et pro omnibus; Ac II 60. ex qua (materia) et in qua omnia sint; nat III 92. amicitia per se et propter se expetita; Lael 80. — g. fratrem et talem fratrem relinqui; A VI 9, 3. cui iter instet et iter ad bellum idque periculosum; A XIII 42, 1. plurimum se et longe longeque plurimum tribuere honestati; fin II 68. omnes et omnia (viceris); Tusc II 63. cum hoc Pompeius egit et vehementer egit; A II 22, 2. audisti et audies; Ver IV 70. defensus sit et hoc tempore defendatur; Phil III 38. dico et maxima voce dico; dom 95. quos diligamus et a quibus diligamur; Lael 102. manet (quercus) et semper manebit; leg I 1. credi oportere et non oportere; inv II 50. sapere et non sapere; inv I 42. sit et fuerit; Ver II 165. videmus et aequo animo videmus; Ver V 152. ignosco, et eo magis, quod . . . ; Rab Post 20. — h. ut timide et pauca dicamus; imp Pomp 47. quod et qua de causa discidium factum sit; Ac I 43. quis et unde sit; rep II 6. quae magna et prater opinionem suam animadverterunt; of II 36. sollicitus eram et angebar; A IX 6, 4. — i. contumeliosa habenda est oratio, et dicendum est id, quod . . . ; Planc 6. quia facillime in nomine tuo acquiesco, et quia te habeo acquissimum iudicem; fin III 6. si (avis) in offam pultis invadit, et si aliquid ex eius ore cecidit; div II 73. quibus (litteris) mihi gratulatur et omnia pollicetur; A VII 2, 7. — k. rogo te et etiam oro sic medius fidius, ut . . . ; A XVI 16, 9. j. quidem. Pomponius iocari videtur, et fortasse suo iure; fin V 4. definitiones rerum probabant et has ad omnia adhibebant; Ac I 32. in excellenti oratore et eodem bono viro; de or II 85. a magno homine et in primis erudito; leg III 14. privatas causas, et eas tenues, agimus subtilius; ep IX 21, 1. j. quidem. singillatim unam quamque rem attingere et ita omnes transire breviter argumentationes; inv I 98. esse tertium inter illos, et ita factos eos pedes esse, ut . . . ; orat 193. ut (Caesar) tradat exercitum et ita consul fiat; A VII 9, 3. sic nata eloquentia videtur et item postea esse versata; inv I 3. placet mihi igitur et item tibi nuntium remitti; A XI 23, 3. in bello et maxime civili; Phil V 26. neutrum tibi palam sentiendum et tempori serviendum est; A X 7, 1. nihil habent, haec duo genera praeconi et supra semper petunt; Tusc I 42. quae si omnia summa non sunt et pleraque tamen magna sunt; de or I 259. j. potius. videte, quid aliae faciant feminae, et ne exire non liceat; ep XIV 18, 2. ut ipse doceat et ut ne quis alius adsit; de or II 102. quos (sensus) qui tollunt et nihil posse percipi dicunt; fin I 64. si arbitraret et nisi audirem . . . ; ep XIII 21, 1. si, unde necesse est, inde initium sumetur et non ab ultimo repetetur; inv I 28. virum bonum et non inlitteratum; de or II 25. qui verecundiam tecum extuleris et non hic nobiscum reliqueris; ep VII 18, 2. ut dictarem hanc epistolam et non ipse scriberem; Q fr II 2, 1. novi te et non ignoro, quam sit amor sollicitus; A II 24, 1. servire tempori et non amittere tempus; A VIII 3, 6. j. g. oportet, sapio. cum adsumptio perspicua est et nullius approbationis indiget; inv I 70. tam inurbanus et paene inhumanus; de or II 365. de spe minime dubia et plane explorata; ep III 9, 2. non deesse et potius libenter currere; ep IX 2, 5. illa stomachosa et quasi submorosa ridicula; de or II 279. verba compone et quasi coagmenta; Bru 68. multis litteris et iis quidem reconditis et exquisitis; Bru 252. necesse est intelligentem esse mundum et quidem etiam sapientem; nat II 36. quoniam iam dialecticus es et haec quoque liguris; dom 47. me confirmavi et sic paravi, ut . . . ; Cluent 88. attendite

et simul videte . . . Ver II 98. non perfecti homines et tamen ingeniis excellentibus praediti; fin V 69. j. non; de or I 259. formam quidem ipsam et tamquam faciem honesti vides; of I 15. dicitur quidem istuc a Cotta, et vero saepius; div I 8. — 2. zweimal: vicissitudine et varietate et commutatione; de or III 225. particeps et socius et adiutor; A IX 10, 5. esset ex inerti et improbo et impuro parente gnavus et pudens et probus filius; Ver III 161. libidinose et acerbe et avarae populo praefuerunt; rep II 63. circumitus solis orbium v et LX et CCC; nat II 49. id si voluerunt et cogitarunt et perfecerunt; Tul 25. dominum et dominum absentem et dominum amicissimum nostrae rei publicae; Deiot 3. auctoritate et consilio et etiam gratia; ep IX 25, 3. querela conflati criminis et accusatoris insidiae et item commune periculum; part or 121. magnam et maxime aegram et prope depositam rei publicae partem; Ver I 5. coniunctio inter homines hominum et quasi quaedam societas utilitatum et ipsa caritas generis humani; fin V 65. cadere in eundem timorem et infractionem quidem animi et demissionem; Tusc III 14. — 3. dreimal: mens et animus et consilium et sententia civitatis; Cluent 146. quae cum breviter et presse et satis ornate et pereleganter diceret; Bru 197. — 4. viermal: nostra illa aspera et montuosa et fidelis et simplex et faultrix suorum regio; Planc 22. — 5. fünfmal: cogitare et providere et discere et docere et invenire aliquid et tam multa alia meminisse; Tusc I 22. — 6. sechsmaal: solem dico et lunam et vagas stellas et inerrantes et caelum et mundum ipsum et earum rerum vim, quae . . .; nat II 80. — 7. achtundzwanzigmal: de or III 207.

b. mit andern Copulativpartikeln: 1. affirmativ: ei HS quadraginta milia pollicetur et eum, ut ceteros appellet, rogat atque etiam Guttam aspergit huic Bulbo; Cluent 71. ut canes etiam et equi, aselli denique liberi sic incurrant, ut . . .; rep I 67. geometrae vero et musici, grammatici etiam more quodam loquuntur suo; fin III 4. haec diu multumque et multo labore quaesita; Sulla 73. recte et ordine exque re publica fecisse; Phil X 26. in Rhodiorum inopia et fame summaque annonae caritate; of III 50. qui (Alcmaeo) soli et lunae reliquisque sideribus animoque praeterea divinitatem dedit; nat I 27. vir iste fuit prudens et acutus et in suo genere perfectus mihique familiaris; leg I 54. omnium rerum seminator et sator et parens, ut ita dicam, atque educator et altor est mundus; nat II 86. vastitate, pestilentia, terrae motibus et saepe fremitibus lapideisque imbribus et guttis imbrium quasi cruentis, tum labibus aut repentinis terrarum hiatus, tum hominum pecudumque portentis, tum facibus visis caelestibus, tum stellis iis, quas . . ., tum sole geminato; nat II 14. — 2. negativ: officium absolutum est et omnes numeros habet nec praeter sapientem cadere in quemquam potest; of III 14. vidi statim indolem neque dimisi tempus et eum cohortatus sum, ut . . .; de or II 89. eum secundus ortus transferet, et gravius etiam iactabitur et in figuras pecudum transferetur neque terminum aspiciet . . .; Tim 45.

D. **correspondierend:** I. mit et: 1. zweimal: a. et nobis met ipsis et nostris; div II 148. et bonum et malum; leg I 46. et dies et noctes; A XII 46. et dignitatem et salutem; har resp 6. et pro facultate et pro fide; Balb 17. et flumina et fontes; nat III 52. summa et gratia et gloria; ep X 19, 2. in omni genere et honorum et laborum meorum; ep XIII 29, 2. et necessitatem et fatum; fat 21. et operam et oleum; ep VII 1, 3. et propinquitatis et adfinitatis; Planc 27. et senatui et populo Romano; Phil VIII 30. et terra et mari; Muren 33. singularis et vir et imperator; of I 76. et usu et moribus; Lael 32. — b. invento et divino iure et

humano; Sest 91. cum et diurno et nocturno metu; Tusc V 66. et maxime fidelem et minime timidum defensorem; sen 3. is mihi et honestus et honoratus videretur; Bru 281. fructus multo et maior et certior; of II 56. de rebus et obscuris et incertis; div I 122. commeatu et privato et publico; imp Pomp 53. et splendida et inlustris oratio; fin V 11. epistulam et suavem et gravem; Q fr III 1, 19. et urbanis et bellicis rebus; de or III 138. j. h. — c. fecimus et alias saepe et nuper in Tusculano, ut . . .; Tusc V 11. me et grate et pie facere; Planc 98. cum et hac et illac aurem admoverit; Ac fr 20 (3, 29). dicta sunt et privatim et publice testimonia; Ver II 120. — d. et committi et credi; Q fr I 1, 14. vos et hortor et moneo; ep XV 1, 4. qui (populus) et potest et solet non numquam dignos praeterire; Planc 8. et praestare et probare; Font 18. et sitiens et esuriens; fin II 64. volo et esse et haberi gratus; fin II 72. et videre et audire; Tusc I 46. et vidit et fecit; Sest 92. — e. et contra omnes philosophos || [phil.] || et pro omnibus dicere; nat I 11. et de te et a te; Phil II 6. et ex quo loco et a quo loco; Caecin 87. — f. quod et quaestor est et quaestor tuus; ep II 18, 2. vgl. e. et privati et privatum ad negotium; agr I 8. gratiam et, qui rettulerit, habere et, qui habeat, rettulisse; of II 69. et esse et fore; ep XIII 28, a, 2. et sum totus vester et esse debeo; ep XV 7. et vincere et vinci; Quir 13. et utetur et usus est; ep XIII 64, 2. — g. et sine mea oratione et tacitus facile ipse respondet; Cael 3. alterum et a paucis et raro, alterum et saepe et a plurimis; nat III 69. — h. et festivitatem habet narratio, et est et || est || probabilis et multo apertius; de or II 328. et maiestatis absoluti sunt permulti, et hoc cotidie fieri videmus, ut . . .; Cluent 116. — i. et illud et etiam de ipso testamento; A XI 23, 3. j. vero. et magnos et eosdem bene longinquos dolores; fin II 94. et mihi et item rei publicae; Marcel 13. peroratio et alia quaedam habet et maxime amplificationem; Top 98. et nec sententia ulla est, quae . . ., nec verborum lumen apparet nisi diligenter conlocatorum, et horum utrumque numerus inlustrat; orat 227. ut et se perire cuperet et nihil haberet, quod . . .; Sulla 32. et longum est iter et non tutum, et non video, quid . . .; ep XIV 12. de Buthrotiis et tu recte cogitas, et ego non dimitto istam curam; A XIV 11, 2. id et nobis erit pericundum et tibi non sane devium; A II 4, 6. et eas res tibi notas esse et non ignorari a te . . .; ep XV 4, 1. criminibus gravissimis et iis et praeterea multis; Cluent 59. (appetitus animi) et oderit se et simul diligit; fin V 28. uterque et id posuit, quod conveniebat, et tamen suae causae commodo consuluit; inv I 31. tibi et fuit hoc semper facillimum et vero esse debuit; Q fr I 1, 7. et illi ostendisti et vero etiam mihi; A XVI 16, 9. — 2. dreimal: et te et tua et tuos; Phil II 68. et in legatione et in praetura et hic in Sicilia; Ver III 187. (terrae) expirationibus et aër alitur et aether et omnia supera; nat II 83. homine et sapiente et sancto et severo; Sest 6. vescimur bestiis et terrenis et aquatilibus et volantibus; nat II 151. et scribens et legens et commentans; Bru 305. et colit et observat et diligit; ep XIII 78, 1. si naturalis amor esset, et amarent omnes et semper amarent et idem amarent; Tusc IV 76. qui et consul rogavi et augur et auspicio; nat II 11. is et nudius tertius in custodiam cives Romanos dedit et supplicationem mihi decrevit et indices hesterni die maximis praemiis adfecit; Catil IV 10. et dignitatis municipii et aequitatis et etiam voluntatis erga se; ep XIII 7, 3. et maneo et manebo et non desistam . . .; Q fr I 2, 13. vgl. 1, i. non; ep XIV 12. — 3. viermal: et diligentia consequi et memoria complecti et oratione expromere et voce ac viribus sustinere; div

Caec 39. tales sunt (voluptates) et oculorum et tactionum et odorationum et saporum; Tusc IV 20. ut est et studiis et officiis nostris mutuis et summa amicitia dignum et necessitudine etiam paterna; ep XV 4, 13. — 4. fünfmal: vir et in re publica fortissimus et in suscepta causa firmissimus et bonorum voluntati et auctoritati senatus deditus et in hac Milonis invidia incredibili fide; Milo 91. et invidere aegritudinis est et aemulari et obtrequare et misereri et angere, lugere, maerere . . .; Tusc III 83. — 5. fünfmal: et mundum deum esse et caelum et astra et terram et animos et eos, quos maiores instituit accepimus; nat I 30. — 6. fünfmal: et geminatio verborum habet interdum vim; et paulum immutatum verbum atque deflexum et eiusdem verbi repetitio et in eadem verba impetus et concursio et adiunctio et progressio et eiusdem verbi quaedam distinctio et revocatio verbi et illa, quae similiter desinunt; de or III 206.

II. mit andern Partikeln: 1. affirmativ: unde et amicitia existebat et iustitia atque aequitas; Ac I 23. et publicani suas rationes contulerunt. deinde ex ceteris ordinibus homines gnavi in Asia negotiantur; imp Pomp 17. 18. et P. Crassus functus est aedilicio maximo munere, et paulo post L. Crassus magnificentissima aedilitate functus est, deinde C. Claudius, multi post; of II 57. ut et privata domus omnis vacet dominatione et hoc malum usque ad bestias perveniat, denique ut pater filium metuat; rep I 67. et animus et opera et auctoritas et gratia, etiam res familiaris; ep XIII 29, 2. et corona subito exstitit, stellaeque aureae deciderunt; div I 75. non necesse est et illa pristina manere, et haec multo esse cariora, animique optimam quamque partem carissimam, in eaque expletionem naturae summi boni finem consistere? fin V 40. — 2. negativ: si et Silius is fuerit nec Drusus facilem se praebuerit; A XII 23, 1. et lumina dimiseramus, nec satis lucebat; A XVI 13, (a) 1. nec metuam quicquam et cavebo omnia; ep XI 21, 4. hoc nec mihi placebat et multo illi minus; A XV 8, 1. nec miror et gaudeo teque hoc existimare volo . . .; ep X 1, 4. Cn. Aufidius et in senatu sententiam dicebat nec amicis deliberantibus deerat et Graecam scribebat historiam et videbat in litteris; Tusc V 112.

etenim, nämlich, und allerdings: I, 1. etenim nomen iudicium amittimus; Cluent 6. etenim iam diu in his periculis versamur; Catil I 31. dicam hercle; etenim recte requiris; Tusc II 26. — 2. etenim quis te tum audiret illorum? Planc 44. etenim, pro deorum atque hominum fidem! parumne cognitum est . . .? Tusc V 48. — 3. etenim rem totam breviter cognoscite; Ver II 169. — II. etenim, credo, Manlius bellum populo Romano suo nomine indixit; Catil II 14. etenim cum ortus nascentium luna moderetur; div II 91. etenim quamquam illi sunt mortui; Ver V 121. etenim quoniam detractis de homine sensibus reliqui nihil est; fin I 30. etenim si memoriae proditum est . . .; Bru 3. etenim ut simul Africani aequitatem cognoscatis; Ver II 86. etenim ut membra quaedam amputantur, sic . . .; of III 2.

etesiae, Passatwinde: I. nisi quid me etesiae morabuntur; ep II 15, 5. cum me etesiae quasi boni cives relinquentem rem publicam prosequi noluerunt; ep XII 25, 3. etsi etesiae valde refant; A VI 7, 2. — II. 1. quam salutes (natura dedit) ventos etesias! nat II 131. — 2. quae (navigatio) incurrebat in ipsos etesias; ep XV 11, 2.

ethologus, Charakterdarsteller, Völkerverfeiner: I. mimorum est et ethologorum, si nimia est imitatio, sicut obscenitas; de or II 242. — II. vitanda est et mimorum et ethologorum similitudo; de or II 244.

etiam, auch, noch, sogar, selbst, freilich, ja, wieder: I. absolut: etiamne (sapiens beatus est), si sensibus

carebit oculorum, si aurium? etiam; Tusc V 111. novi tibi quidnam scribam? quid? etiam; A I 13, 6. aliud quid? etiam; A II 6, 2. quid aliud novi? etiam; A IV 18, 4.

II. im Zusammenhang: 1. vorangestellt: vitanda etiam ingenii ostentationis suspicio; de or II 333. his scriptis etiam ipse interfui; Bru 207. adiungo proximum superiorem pedem, saepe etiam tertium; orat 216. ut etiam illis optimis temporibus solus Frugi nominaretur; Font 39. omnis ingeniuorum adest multitudo, etiam tenuissimorum; Catil IV 16. quorum ego ferrum et audaciam reieci in campo, debilitavi in foro, compressi etiam domi meae saepe; Muren 79. ne pestis removeretur, restiterunt, etiam, ne causam diceret, etiam, ne privatus esset; har resp 50. hic etiam miramur, si illam pyxidem sit fabula consecuta? Cael 69. qui etiam ipse in te dixeris; Planc 85. accipio (visa) iisque interdum etiam adsentior; Ac II 66. ut „arbitrari“ se diceret, etiam quod ipse vidisset; Ac II 146. quam etiam pecudes, si loqui possent, appellarent voluptatem; fin II 18. si (sapiens) irascitur, etiam concupiscit; Tusc III 19. quod multa intelleges etiam aliunde sumpta meliora apud nos multo || [multo] || esse facta, quam . . .; rep II 30. est autem etiam vehementer utile iis valere opibus; of II 64. est etiam quiete et pure atque eleganter actae aetatis placida ac lenis senectus; Cato 13. equidem etiam admodum adolescentis P. Rutilli familiaritate delector; Lael 101. quantus interitus esset futurus civium partim amplissimorum, partim etiam optimorum; ep IV 14, 2. quae res etiam auxit dolorem meum; A IV 6, 2. scripsi ad Terentiam, scripsi etiam ad ipsum; A VII 1, 9. ego autem, etiam ut nullum periculum sit, tantum abest, ut . . .; A XV 5, 2.

2. eingeschaltet und nachgestellt: ex hac (oratione) haec etiam soluta variis modis oratio; de or III 177. nisi forte id etiam dubium est, quo modo iste praetor factus sit; Ver I 100. unum etiam mihi reliquum eius modi crimen est; Cluent 169. quam diu etiam furor iste tuus nos eludet? Catil I 1. accedit etiam, quod T. Annio devota ista hostia esse videtur; har resp 6. disputavit etiam multa prudenter; Sest 73. nisi forte eos etiam, qui in hostes inciderint, vituperandos putes; Rab Post 29. quod nomen hi reges posteris etiam suis tradituros se esse confidunt; Deiot 41. nonne ita credit || credit || (Hiona) filium locutum, ut experrecta etiam crederet? Ac II 88. Polyaeus num illa etiam, quae sciebat, oblitus est? Ac II 106. geometrae et musici, grammatici etiam more quodam loquuntur suo; fin III 4. quoniam plures Ioves etiam accepimus; nat III 42. ut maiores nostri Tusculanos, Hernicos in civitatem etiam acceperunt; of I 35. cum iam lege etiam sim confectus; A XI 9, 1.

3. bei Comparativen: quod hoc etiam spe adgredior maiore ad probandum, quia . . .; de or II 9. quo etiam satietas formidanda est magis; orat 213. quo maiore etiam apud vos odio esse debet, quam . . .; Ver pr 42. domo per religionis vim sceleratius etiam aedificata quam eversa; dom 146 (147). plura etiam acciderunt, quam vellem; Ac II 61. Xenophanes, paulo etiam antiquior; Ac II 118. alios dicere aiunt multo etiam inhumanius; Lael 46.

4. Verbindungen: an etiam id dubium est? leg III 33. at etiam quodam loco facetus esse voluisti; Phil II 20. atque etiam in bestiis vis naturae perspicitur potest; fin III 62. quae interesse tua aut etiam velle te existimem; ep V 20, 6. pueri, etiam cum cessant, exercitatione aliqua ludicra delectantur; nat I 102. quod genus imperii deinde

etiam deinceps posteris prodebat; leg III 4. dolere animos, ergo etiam interire; Tusc I 79. me percusso et spirante etiam re publica; Sest 54. ut, et quid tu agas, et quid agatur, scire possim, et etiam quid acturus sis; ep XII 18, 1. etiam atque etiam te hortor; ep VI 10, 4. de geographia etiam atque etiam deliberabimus; A II 7, 1. non dico fortasse etiam, quod sentio; Tusc I 12. antea nostra causa, nunc iam etiam tuae constantiae gratia; ep XIII 41, 2. num igitur etiam rhetorum epilogum desideramus? Tusc I 112. avarus erat? immo etiam ante quam locuples semper liberalissimus fuit; Q Rosc 22. etiamne privatus, etiamne reus, etiamne paene damnatus hostium duces privata in domo retinuisti? Ver V 76. quem (oratore) etiam ne physicorum quidem ignarum esse volo; orat 119. qui nihil dum etiam istius modi suspicabantur; Ver IV 9. quasi vero perpetua oratio rhetorum solum, non etiam philosophorum sit; fin II 17. qui nondum etiam omnia paterno funeri iusta solvisset; Sex Rosc 23. hominem perustum etiamnum gloria volunt incendere; ep XIII 15, 2. quoniam etiamnum [etiamdum, al.] abes, Dicaearchi libros sane velim mi mittas; A XIII 31, 2. num etiam una est omnium (deorum) facies? nat I 80. patris etiamnunc mortui voluntas plurimum valebat; inv II 64. de materia loquor orationis etiam nunc, non de ipso genere dicendi; orat 119. tempus ne maturum quidem etiam nunc fuit; ep X 10, 1. idem te impediret, quod nunc etiam impedit; A XII 16. quod laudabile autem, profecto etiam honestum; Tusc V 43. quin etiam Aesopi filius me ex cruciat; A XI 15, 3. eius modi cetera, quae forsitan alii quoque etiam fecerint; Ver III 206. etiam sane sit aliquis dissolutior in indicando; Ver III 143. elegit triginta fortasse versus, plerosque senarios, sed etiam anapaestos; orat 190. hic mihi primum meum consilium defuit, sed etiam obfuit; A III 15, 5. neque eo contentus fuit, sed etiam in contionem escendit; sen 12. nec consitiones modo delectant, sed etiam insitiones; Cato 54. non adesa iam, sed abundantiam etiam pecunia; Quinct 40. in virtute non beatam modo vitam, sed etiam beatissimam ponere; Tusc V 51. tum eris non modo consul et consularis, sed magnus etiam consul et consularis; ep X 6, 3. non modo non contemno, sed etiam vehementer admiror; de or I 219. non modo non contra legem, sed etiam intra legem; ep IX 26, 4. meus dolor non modo non minuitur, sed etiam augetur; A XI 6, 1. ut non modo nullius audaciae cedamus, sed etiam omnes improbos lacessamus; Catil III 28. ne ex facto solum sapientes illos iudicetis, sed etiam ex hominibus ipsis; Cluent 107. admiror, nec rerum solum, sed verborum etiam elegantiam; rep IV 8. his mihi rebus levis est senectus, nec solum non molesta, sed etiam iucunda; Cato 85. at in vectigalibus non solum adventus mali, sed etiam metus ipse adfert calamitatem; imp Pomp 15. istic non solum non licet, sed etiam taedet; A II 6, 2. in qua (Academia vetere) non ii soli numerantur, qui Academici vocantur, sed etiam Peripatetici veteres; fin V 7. etiam si quid habent adiumenti; de or II 308. atque etiam si qua erat famosa, ei cognati osculum non ferebant; rep IV 6. vgl. **etiamsi**. simul etiam illud volo uti respondeas; Vatin 18. si deerevistis, quod ita meritis erat, grati, sin etiam, ut quam coniunctissimus huic ordini esset, sapientes fuistis; prov 38. sive a viris inventa sive etiam in istorum otio tractata res; rep III 4. concurs etiam tum senatus; har resp 45. civem cum gravem tum etiam eloquentem; Bru 79. quae nusquam etiam tunc sint; div I 117. plurimum vel dignitatis vel saepe etiam venustatis; de or III 178. laudanda est vel etiam amanda vicinitas . . .; Planc 22. vivit? immo vero etiam in senatum venit; Catil

I 2. facilius vero etiam in bestiis vis ipsius naturae perspicere potest; Tusc V 38. ut non ex illis maleficiis hoc intellegatur, verum ex hoc etiam convincatur; Sex Rosc 118. neque auxilium modo defensionis meae, verum etiam silentium pollicentur; Milo 3. quis gladiator non modo stetit, verum etiam decubuit turpiter? Tusc II 41. non modo non laedetur, verum etiam ornabitur; Sex Rosc 138. ut homines te non solum audiant, verum etiam libenter studioseque audiant; div Caec 39. neque his tantum (se commisit), verum etiam eius potestati, cui . . .; Milo 61. vixdum etiam coetu vestro dimisso; Catil I 10.

etiamnum, etiamnunc f. **etiam**, II, 4.

etiamsi, obgleich, wenn auch, selbst wenn: non deo dubitare, quin, etiamsi is invidiosus esse videatur, etiamsi eum oderitis, etiamsi inviti absoluturi sitis, tamen absolutis; Cluent 158. etiamsi formam hominis, si nomen, si tribum nostis, mores tamen exquirendos putatis; Flac 12. qui est, etiamsi non appellatur, hostis; prov 12. in quibus (tramitibus) etiamsi non erunt insidiae, animus tamen erit sollicitus; Phil XII 26. ex quo efficitur, etiamsi sit atomus eaque declinet, declinare sine causa; fat 22. quae (iracundia) etiamsi non adsit, tamen simulandam arbitrantur; Tusc IV 43. consulatu tuo, etiamsi timidi essemus, tamen omnem timorem abiceremus; ep XI 21, 4. ego bonos viros sequar, etiamsi ruent; A VII 7, 7. qui etiamsi quando aliquo metu adducti deos placandos esse arbitrantur; Font 31. etiamsi qui sunt pudore moderatiores; imp Pomp 64.

etsi, obgleich, obwohl, gleichwohl: I, 1. etsi aegritudinis sedatio hesternae disputatione explicata est; Tusc IV 63. concedam hoc ipsum, si vis, etsi magnam iacturam causae fecero, si . . .; div II 34. id enim, etsi erat diliberationis, tamen obire non potui; A VIII 12, 3. etsi in ipso itinere discedebant publicanorum tabellarii, tamen surripiendum aliquid putavi spatii; A V 16, 1. nos tamen, etsi hoc te ex aliis audire malo, sic in provincia nos gerimus, ut . . .; A V 17, 2. etsi — verum tamen de illis — nosti cetera; ep XVI 22, 2. — 2. etsi in rebus iniquissimis quid potest esse aequi? Phil II 75. — II. etsi enim mentitur, tamen est adversarius lenior; Ac II 12. itaque, etsi non omni intermenstruo, tamen . . .; rep I 25. nam etsi optabilis est cursus vitae conficere sine dolore, tamen . . .; dom 86. etsi ne discessissem || dec. || quidem e conspectu tuo, nisi me plane nihil ulla res adiuveret; A XII 16. non: j. itaque. etsi hoc quidem est in vitio, dissolutionem naturae tam valde perhorrescere, sed quia fere sic adficiuntur omnes . . .; fin V 31. quodetsi ingeniis magnis praediti quidam dicendi copiam sine ratione consequuntur, ars tamen est dux certior quam natura; fin IV 10. sed etsi magna cum utilitate rei publicae, tamen diutius, quam vellem, tanta vis virtutis affuit; Ac II 3.

evado, herausgehen, entweichen, entrinnen, hervorgehen, sich entwickeln, werden, ablaufen, Erfolg haben: I. nimis saepe secus aliquanto videmus evadere; leg II 43. — II. ipse Sextus quo evadat; A XIV 4, 1. ista quo evasura sint; A XV 19, 6. quoad audiamus, haec, quae commota sunt, quorsus evadant; A XVI 15, 4. aut e morbo evasurum aegrotum aut e periculo navem aut ex insidiis exercitum; div II 13. cum eadem (somnia) et aliis aliter evadant et isdem non semper eodem modo; div II 146. — III. quos iudicabat non posse oratores evadere; de or I 126. (T. Albucius) perfectus Epicurius evaserat; Bru 131. in eo, cuius omnes cupidissimi essent, quam pauci digni nomine evaderent; Bru 299. si somnium verum evasit aliquod; div II 146.

evagor, ausweichen: qui appetitus longius evagantur; of I 102.

evalidus, erſtarrend: »quam (stellam) iacit ex se Pistricis spina evalida cum luce refulgens«; fr H IV, a, 398.

evanesco, verſchwinden, ſchwinden, vergehen: cum iam paene evanisset Hortensius; Bru 323. quin haec disciplina et ars augurum evanuerit iam et vetustate et negligentia; leg II 33. posteaquam omnis eorum memoria sensim obscurata est et evanuit; de or II 95. quae (orationes) iam evanuerunt; Bru 106. evanuisse aiunt vetustate vim loci eius; div II 117.

eveho, fortſchaffen, entfernen: omnia ex fanis, ex locis publicis plaustris evecta exportataque esse; Ver I 53. ut semel e Piraeo eloquentia evecta est; Bru 51.

evello, herauſreißen, auſreißen, vertilgen, vernichten: me radicibus evellere omnes actiones tuas; dom 34. quae (aegritudo) tota poterit evelli explicata causa aegritudinis; Tusc III 61. excisa est arbor, non evulsa; A XV 4, 2. stultissimum regem in luctu capillum sibi evellere; Tusc III 62. (Epaminondas) evelli iussit eam, qua erat transfixus, hastam; fin II 97. omnem eorum importunitatem ex intimis mentibus evellisset vis orationis tuae; de or I 230. (haec eloquentia) inserit novas opiniones, evellit insitas; orat 97. hunc sibi ex animo scrupulum ut evellatis; Sex Rosc 6. quod evelli primi hastati signum non potuerit; div II 67.

evenio, geſchehen, ſich ereignen, eintreten, widerfahren, auſfallen: I. at certe ei (Priamo) melius evenisset; Tusc I 85. — II. 1. bene mihi evenire, quod mittar ad mortem; Tusc I 97. — 2. qua re venit, ut res pertineat ad rationem perceptionis; inv I 60. — III. quid quaque ex re soleat evenire, considerandum est, hoc modo: ex adrogantia odium, ex insolentia adrogantia; inv I 42. ex quo vereor, ne idem eveniat in meas litteras; ep II 10, 1. timebam, ne evenirent ea, quae acciderunt; ep VI 21, 1. §. **eventus**, I. inv I 42. adrogantia, odium: §. alqd. cum duobus pares casus evenerint; Tusc III 59. migrationem et emptionem feliciter evenire volo; ep IX 8, 2. ut, quaecumque accidant incommoda, propter eam causam sceleris istius evenire videantur; Ver IV 113. eam rem tibi volo bene et feliciter evenire; ep XII 19, 1. vides omnia fere (responsa) contra, ac dicta sint, evenisse; div II 53. ut alia Tusculi, alia Romae eveniat saepe tempestas; div II 94. — IV. quae (auspicia) sibi ad Pompeium proficiscenti secunda evenerint; div I 27.

eventum, Auſgang, Erfolg, Ereignis: I. semper causae eventorum magis movent quam ipsa eventa; A IX 5, 2. — causam appello rationem efficiendi, eventum id, quod et effectum; part or 110. — 2. ni vererer, ne ex eventis fingere viderer; ep VI 6, 4. — III. causae: §. I. causarum cognitio cognitionem eventorum facit; Top 67. me stultitiae meae poenam fere gravius quam eventis; A III 8, 4. — IV. 1. haec veteres rerum magis eventis moniti quam ratione docti probaverunt; div I 5. — 2. ut te ex nostris eventis communibus admonendum putarem, ut considerares . . . ; ep I 7, 9.

eventus, Auſgang, Ende, Erfolg, Ereignis: I. eventus est exitus alicuius negotii, in quo quaeri solet, quid ex quaque re evenerit, eveniat, eventurum sit; inv I 42. facta et eventus aut consilii sunt aut imprudentiae; part or 38. haec duo sunt ei (accusatori) prima, causa et eventus; part or 110. eventus tum fallit, cum aliter accidit; inv II 23. non numquam summis oratoribus non satis ex sententia eventum dicendi procedere; de or I 123. causarum eventus, id est, quae sunt effecta de causis; part or 7. — II. 1. aves eventus significant aut adversos aut secundos; div II 79. eventus quoque videndus erit, hoc est, quid ex || una || quaque re soleat evenire; inv II 41. — 2. ad omnem eventum

paratus sum; ep VI 21, 1. — III. 1. maerere hoc eius (Scipionis) eventu vereor ne invidi magis quam amici sit; Lael 14. — 2. non ex eventu cogitationem spectari oportere; inv II 23.

everriculum, Rehrbefen, Fangez: quod umquam huiusce modi everriculum ulla in provincia fuit? Ver IV, 53. inde everriculum malitiarum omnium, iudicium de dolo malo; nat III 74.

everro, auſſegen: quod (fanum) non eversum atque extersum reliqueris; Ver II 52. videte, satisne paratus ad everrendam provinciam venerit; Ver II 19.

eversio, Umwälzung, Umſturz, Zerſtörung: I. 1. talis (fuit) eversio illius exsecratae columnae; Phil I 5. hinc rerum publicarum eversiones nasci; Cato 40. — 2. quae sine dubio vitae est eversio; fin V 28. — II. eversionem, depopulationem meis omnibus tectis atque agris intulerunt; har resp 3.

eversor, Zerſtörer: I. potueritne recte civem eversorem civitatis indemnatum necare; part or 106. — II. oportere eversorum rei publicae sceleri legibus resistere; Sest 86.

everto, umſtürzen, ſtürzen, vertreiben, vernichten, zerſtören, zu Grunde richten: hunc funditus evertit bonis; Sex Rosc 115. sua confirmare, adversaria evertere; orat 122. eadem aestimatione alter sublevarat aratores, alter everterat; Ver III 215. quae domus tam stabilis, quae tam firma civitas est, quae non odiis et discidiis funditus possit everti? Lael 23. totam evertit (Epicurus) dialecticam; Ac II 97. domum: §. civitatem. funditus eversam fortunam fortiter fere debemus; ep V 21, 4. evertite leges, testamenta, voluntates mortuorum, iura vivorum; Ver II 46. eversa Karthagine; Tusc III 54. leges: §. iura. imperatorum monumenta evertit; har resp 58. qui duorum salmorum naviculam in portu everterit; de or I 174. maxima exspectatione in perditam et plane eversam in perpetuum provinciam nos venisse; A V 16, 1. homines optimi non intellegunt totam rationem everti; fin I 25. cum rem publicam evertetas; Piso 56. testamenta, voluntates: §. iura. virtutem penitus evertis; fin III 10. etiam totam vitam evertunt funditus; Ac II 31. de everendis diripiendisque urbibus; Lael 11.

evidens, einleuchtend, offenbar: quod in homine multo est evidentius; Lael 27. narrationes aut evidentes (sint); Top 97. definitiones ipsarum etiam evidantium rerum; Ac II 18.

evidentia, Veranſchaulichung: I. quod nihil esset clarius *évangelia*, ut Graeci, perspicuitatem aut evidentiam nos, si placet, nominemus; Ac II 17. — II. orationem nullam putabant inlustriorem ipsa evidentia reperiri posse; Ac II 17.

evigilo, wachen, ſorgen, ſorgfältig durchdenken: I. etsi nobis, qui id aetatis sumus, evigilatum fere est; rep III 41. — II. quam evigilata (tua consilia) tuis cogitationibus! A IX 12, 1.

eviscero, auſweiden, zerfleischen: »miserandum aspice evisceratum || eviscerati || corpus laceratum patris!« Tusc II 21.

evito, vermeiden, entgehen: nisi etiam (dolorem) evitare posset; fin V 20. hi sunt evitandi continuati pedes; orat 194.

eunuchus, Kaſtrat: quo nostros Marcellos Maximosque multi eunuchi e Syria Aegyptoque vicerunt; fr A VIII 9.

evocator, Aufwiegler: quem esse evocatores servorum et civium perditorem (comperisti); Catil I 27.

evoco, berufen, aufrufen, auſbieten, vorladen, herporrufen: D. Antonium, praefectum evocatorum, misi ad te; ep III 6, 5. cum evocatorum firmam manum comparavissem; ep XV 4, 3. non expulsi, sed evocati ex patria; A VIII 2, 3. Deiotarus vestram familiam e tenebris in lucem evocavit; Deiot 30. evocat ad se Centuripinorum magistratus et decem primos; Ver II 162. prohibitatem non praemiorum

mercedibus evocata; fin II 99. tam multos testes huc evocare non potuissent; Ver II 64.

evolo, davonfliegen, enteilen, sich empor-schwingen; cum rus ex urbe tamquam e vinclis evolavissent; de or II 22. cum illos (inferiores) dolent evolasse; de or II 209. quem evolare altius certe noluerunt; ep I 7, 8. certe hinc istis invitissimis evolabo; A X 10, 3. quorum animi spretis corporibus evolant atque excurrunt foras; div I 114. sic evolavit oratio, ut . . . ; de or I 161. evolarat iam e conspectu fere fugiens quadriremis; Ver V 88.

evolvo, abnehmen, enthüllen, aufschlagen, ent-wickeln, darstellen: te evolutum illis integumentis dissimulationis tuae; de or II 350. quae (definitio) quasi involutum evoluit id, de quo quaeritur; Top 9. hanc deliberationem evolvis accuratius in litteris VIII Kal. Mart. datis; Ac IX 10, 7. cuius (criminis) ego neque evolvere exitum possum; Cael 56. cum uterque nostrum ad suum studium libellos, quos vellet, evolveret; Top 1. in poetis evolvendis; fin I 72.

evolutio, Aufschlagen: quid poetarum evolutio voluptatis adfert? fin I 25.

evomo, aus-speien, aus-schütten: haec avis scribitur (conchas) evomere; nat II 124. in me absentem orationem ex ore impurissimo evomuit; Phil V 20. quod (urbs) tantam pestem evomuerit; Catil II 2.

evulsio, Aus-ziehen: qui primus dentis evulsionem, ut ferunt, invenit; nat III 57.

ex, e, ee (f. I. prodo), aus-, heraus-, von — her, seit, nach, wegen, gemäß: I. nach Verben und Participle: ex qua (urbe) illi abiirent; Phil X 8. nunquam ex urbe afuit nisi sorte; Planc 67. qua ex re magnum accipio dolorem; Phil I 14. nec tibi sollicitudinem ex dubitatione mea nec spem ex adfirmatione adferre volui; ep IX 17, 3. ex te duplex nos adficit sollicitudo; Bru 332. ex quibus adfirmetur nostra descriptio; inv II 55. quibus ex rebus philosophiam adepti sumus; Tim 52. ut te ex nostris eventis communibus admonendum putarem, ut . . . ; ep I 7, 9. adsunt ex Achaia cuncta multi legati; Flac 63. e quo apparet sapientis esse . . . ; fin III 60. ex qua una virtute viri boni appellantur; of II 38. quod ille ex eo, quod iam concessisset, necessario approbare deberet; inv I 53. quas (artes) accessivisti ex urbe ea, quae . . . ; Bru 332. ex illo fano nihil attingit; Flac 67. saepe ex eo audivi, cum diceret . . . ; Bru 205. cum offa cecidit ex ore pulli; div II 72. te ex eius amicitia magnam voluptatem esse capturum; ep XIII 77, 2. quoniam ille (Hortensius) cessit e vita; Bru 4. accepti tuas litteras; ex quibus cognovi . . . ; A VIII 11, B, 1. quod ex omnibus partibus cogitur; inv I 59. pecuniae ex aratorum bonis coactae; Ver pr 13. j. efficio. qui aliquid sibi spei comparet ex iudiciorum perturbatione; inv II 85. (librum) ex alienis orationibus compositum; div Caec 47. furore ex maleficiis concepto excitatus; Ver V 73. ex quo concluditur mundum servari; nat II 28. quod est concretum ex his || iis || aut ex aliqua parte eorum; nat III 30. Marcus (Carbo) condemnatus || est || ex Sicilia; ep IX 21, 3. omne, quod ipsum ex se conexum sit, verum esse; Ac II 98. magna etiam illa communitas est, quae conficitur ex beneficiis ultro et citro datis acceptis; of I 56. quod, quibus ex locis aliqua res confirmari potest, isdem potest ex locis infirmari; inv I 78. ut una ex duabus naturis conflata videatur; nat II 100. omnes omnibus ex terris homines improbos conlegerat; Cael 14. nos ex omnibus molestiis et laboribus uno illo in loco conquiescimus; A I 5, 7. ut aliquid ex ea (exercitatione) commodi consequatur; fin I 32. ex omni populo constitutos iudices; Planc 41. tu et ex diebus et ex ratione itineris onstitues . . . ; ep III 6, 6. quae (alvus) constat

fere e nervis; nat II 136. ex isto morbo convalesces; fat 29. cum haruspices ex tota Etruria convenissent; Catil III 19. quem (librum) nos e Graeco in Latinum convertimus; of II 87. ut ex invidia senatoria posset crescere; Cluent 77. cum e Cilicia decedens Rhodum venissem; Bru 1. quae mihi iste visus est ex alia oratione declamare; Sex Rosc 82. quos ex eo loco deduxisset; Ver V 87. definiendum saepe est ex contrariis; part or 41. si qui me introire prohibuerit, non ex eo, sed ab eo loco me deiecerit; Caecin 87. nominis prope Romani memoriam ex litteris esse deletam; Flac 60. quos ex familiis locupletium servos delegerat; Tusc V 58. crimen Romam ex provincia deportatum; Ver III 141. e quibus locis quasi thesauris argumenta depromerentur; fin IV 10. ex equo non descendere; Cato 34. tuos novos amicos ex magna spe deturbatos iacere; ep V 7, 1. sunt dicti religiosi ex relegendo; nat II 72. pecuniam datam tibi ex aerario; Ver III 164. quorum ex bonis istum anulo aureo donabas; Ver III 187. ex quo (amore) amicitiae nomen est ductum; nat I 122. quas (sortes) e terra editas accepimus; div I 34. videmus ex acie efferris saepe saucios; Tusc II 38. ex falsis verum effici non potest; div II 106. ex quibus id, quod volumus, efficitur et cogitur; leg II 33. ad eam partem sermonis, ex qua egressi sumus, revertamur; leg II 7. e fundo ornatissimo eiectus; Quinct 98. nos e terrae cavernis ferrum eligimus; nat II 151. qui in eo magistratu emergeris ex mendicitate; Vatin 23. cum ex terra nihil emerret, quod . . . ; div I 93. ex his vinclis emissi; Tusc I 75. qui (pinoteres) enat e concha; fin III 63. ut te eripias ex ea turba patronorum; Bru 332. erupit e senatu triumphans gaudio; Muren 51. e morbo evasurum aegrotum; div II 13. quid ex quoque eveniat; div I 109. evolet (iste) ex vestra severitate; Ver I 13. cum (animi) e corporibus excesserint; Tusc I 24. qui (vapores) a sole ex agris tepefactis et ex aquis excitantur; nat II 118. ut e patriciis exeat; dom 37. eximi iubet ex anno unum dimidiatumque mensem; Ver V 129. quorum quae fuerit ascensio, ex eo, quod dicam, existimari potest; Bru 137. cum alius est dominus exortus ex conscientia peccatorum, timor; par 40. hunc ex hac urbe expellet? Milo 104. verbum e verbo exprimentes; Ac II 31. cum ex te causas unius cuiusque divinationis exquirerem; div II 46. ex luxuria existat avaritia necesse est; Sex Rosc 75. non ante, quam auctoritatem vestram e civitate exterminarint; prov 3. quod ei ferrum e manibus extorsimus; Catil II 2. Epicurus ex animis hominum extraxit radicibus religionem; nat I 121. exturbare homines e possessionibus; Sulla 71. ex annua provincia prope iam undecim mensum || mensum, al. || provinciam factam esse gaudebam; ep III 6, 5. feruntur (imagines) ex optimis naturae et veritatis exemplis; of III 69. ex argilla et luto fictus Epicurus; Piso 59. quoniam id (iudicatum) ex his locis maxime firmatur; inv I 82. ex eius (Nestoris) lingua melle dulcior fluebat oratio; Cato 31. fugit aliquis e manibus; Cael 65. quae (baccae) ex quaque stirpe funduntur; nat II 127. ex quo (calore) omnia generari dicebas; nat III 18. quam multa ex terra arboribusque gignuntur! Tusc V 99. quicquid habuit, illud totum habuit e disciplina; Bru 268. quia ceterarum artium studia fere reconditis atque additis e fontibus hauriuntur; de or I 12. cum in Capitolio ictus Centaurus e caelo est; div I 98. id ex isdem locis, quibus confirmatur, infirmabitur; inv I 81. j. confirmo. quod ex verbis intellegi possit; Caecin 52. leges ex utilitate communi, non ex scriptione interpretari (oportet); inv I 68. ex quo fructu nummos inveniret? Ver III 198. simile ex specie comparabili indicatur; inv I 42. cum ex renibus laboraret;

Tusc II 60. hos ex media morte liberare; Ver V 12. quoniam (peccata) ex vitiis manant; par 22. ante quam ex hac vita migro; rep VI 9. ea (bona) mixta ex dissimilibus si erunt; Tusc V 45. aliquem ex hac urbe missum; imp Pomp 41. quam (amicitiam) ex inopia atque indigentia natam volunt; Lael 29. ex quo (amore) amicitia nominata est; Lael 26. mensa (numeravit) ex vectigali; Flac 44. ex quibus (discordiis) oriuntur bella civilia; Phil VII 25. id quod ostendam ipsorum ex litteris; Ver V 48. peperit maximam laudem ex illa accusatione nobili; of II 47. pulsus e rostris; Sest 76. quoniam ex iis (comitiis) pendes; ep X 26. 3. non minor voluptas percipitur ex vilissimis rebus quam ex pretiosissimis; fin II 91. candelabrum e gemmis auroque perfectum; Ver IV 71. ex hoc genere toto perspicui potest levitas orationis eorum; Ac II 53. perparvum ex illis magnis lucris ad se pervenire; Ver III 130. tantum ex te peto, ut gaudeas; ep XV 6. 2. si quid possumus, ex eo possumus, quod . . .; Milo 21. ex quo (oraculo) futura praesentiant; div II 100. cum mundus ex se procreet animantes; nat II 22. »olli (patres) ec se produnto, qui . . .; leg III 9. si unum factum ex omni antiquitate protulero; Cluent 133. Cotta ex consulatu est profectus in Galliam; Bru 318. Pythagorei ex numeris et mathematicorum initiis proficisci volunt omnia; Ac II 118. consules ex Italia profugisse; Deiot 11. quod ex obscuriore aliqua scientia sit promendum; de or I 59. utilitas ex adeptione alicuius commodi quaeritur; part or 113. quod (honestum) ex animo excelso magnificoque quaerimus; of I 79. si qua (pecunia) ex novis vectigalibus recipiatur; agr I 13. quae tum ex tabulis Oppianici recitabantur; Cluent 34. leviter saucius facile ex vulnere est recreatus; inv II 154. ut ex alienissimis sociis amicissimos, ex infidelissimis firmissimos redderem; ep XV 4. 14. senatoribus e senatu redeuntibus; Sest 117. ad quos aliquantum etiam ex cotidianis sumptibus redundet; Cael 57. ubi animus ex hoc forensi strepitu reficiatur; Arch 12. P. Sullam ex his amicorum gregibus reicietis? Sulla 77. qui in urbe ex eo numero relictus sunt; Phil XII 13. quibus ex locis ea reperiantur; de or II 127. quae (aristolochia) nomen ex inventore reperit; div I 16. (Deiotarus) cum ex itinere revertisset; div I 26. nisi me e medio cursu clara voce patria revocasset; of III 121. quasi, si quid aliquando scio, non ex isto solem scire; ep IX 17. 1. quod ex omnium precibus sentire potuisti; Marcel 33. vitam ex hostium telis servatam; rep I 5. ex hoc illa tea singularis significatur insolentia; Ver IV 89. ex eo (P. Crasso) cum ab inente eius aetate bene speravissem; ep XIII 16. 1. quicquid erit quacumque ex arte; de or I 51. si sit numerus in oratione, qualis sit aut quales, et e poetice numeris an ex alio genere quodam; orat 180. alteri sunt e mediis C. Caesaris partibus; Phil V 32. ex ipsa etiam Gallia auxilia sumuntur; Font 45. qui (modus) est susceptus ex praesensione rerum futurarum; nat III 16. quando te visuri essemus, nihil sane ex isdem litteris potui suspicari; ep IX 1. 1. ut sit ex igni atque anima temperatum; nat III 36. dictaturam funditus ex re publica sustulit; Phil I 3. ex agro homines traduci in forum; Ver III 26. stirpes e terra sucum trahunt; nat II 120. quae e balneo in cubiculum transferri non possent; Deiot 21. ex qua provincia triumpharunt; Piso 61. quaedam ex utilitatis ratione in consuetudinem venisse; inv II 65. ex eius regno piratas ad Siciliam esse venturos; Ver IV 66. vident ex constantissimo motu lunae, quando . . .; div II 17. qui in caede atque ex caede vivunt; Sex Rosc 78. ex quo pecuniosi et locupletes vocabantur; rep II 16. utemur ex eo, de quo scribis; A XI 21. 1.

II. nach Adjectiven, Adverb, Pronomina, Zahlwörtern, Comparativ, Superlativ: 1. cum Tarquinius ex vulnere aeger fuisse diceretur; rep II 38. ex quo (honesto) aptum est officium; of I 60. Demetrius et ex re publica et ex doctrina nobilem et clarum; Rab Post 23. nihil est tam miserabile quam ex beato miser; part or 57. nobilis: f. clarus. cum e provincia recens esset; Ver pr 5. ex dispersis quasi membris simplex deus; nat I 34. agros populo Romano ex parte decuma vectigales fuisse; Ver III 103. — 2. ex his locis alii in eo ipso, de quo agitur, haerent, alii adsumuntur extrinsecus; Top 8. ex his duo sibi putant concedi; Ac II 41. ex illius (Clodii) sermone ad te scribam plura; ep III 4. 2. neminem esse ex his omnibus; Rabir 31. e quibus nihil unquam rettulerit ad corpus; fin II 106. partim ex illis distracti ac dissipati iacent; leg II 42. ex quattuor locis primus ille; of I 18. princeps ex omnibus ausus est . . .; de or III 129. qui ex numero civium hostes patriae semel esse coeperunt; Catil IV 22. quidam ex eius adsentatoribus; Tusc V 61. quis te ex hac frequentia totque || ex || tuis amicis salutavit? Catil I 16. qui ex illo numero reliqui Syracusas refugerant; Ver V 101. soli ut ex omnibus Delphis statua aurea statueretur; de or III 129. ille unus e septem sapientibus; fin III 76. — 3. cuius ex omnibus pugnis vel acerrima mihi videtur illa; Muren 34. ex multis mirabilibus exemplis haud facile quis dixerit hoc exemplo aut laudabilius aut praestantius; of III 110. primus: f. 2. maxime ex omnibus eruditus fuit; Bru 236. haec minima est ex iis iniuriis, quas accepi; A XI 2. 2. quid sequatur natura ut summum ex rebus expetendis; fin III 111.

III. nach Substantiven und Verbindungen von Substantiv und Verb: (Spurius) fuit doctus ex disciplina Stoicorum; Bru 94. Q. Vettius Vettianus e Marsis; Bru 169. quod ex hominum genere consecratos coli lex iubet; leg II 27. ut neque deficiat unquam ex infinitis corporibus similium accessio; nat I 105. navibus aditus ex alto est; Ver V 84. invidentia aegritudo est ex alterius rebus secundis; Tusc III 21. alia (argumenta) coniugata appellamus, alia ex genere, alia ex forma, alia ex similitudine, alia ex differentia, alia ex contrario, alia ex adiunctis, alia ex antecedentibus, alia ex consequentibus, alia . . .; Top 11. id est genus primum causarum in iudiciis ex controversia facti; in deliberationibus plerumque ex futuri, raro ex instantis aut facti; de or II 105. extrema sequitur comprehensio, sed ex duobus membris; orat 225. quarum (stellarum) tantus est contentus ex dissimillimis motibus, ut . . .; nat II 119. illa ex repugnantibus sententiis conclusio; Top 56. concursus fiunt ex agris, ex vicis, ex domibus omnibus; A V 16. 3. est boni iudicis ex parvis rebus coniecturam facere; Ver IV 34. etsi levis est consolatio ex miseris aliorum; ep VI 3. 4. crateras ex aere pulcherrimas; Ver IV 131. o praeclarum discessum e vita! div I 47. excessum e vita (ad media referri); fin III 60. gladiatores ex praetoris comitatu comprehensi; Sest 85. nonne homo ex numero disertorum postulabat, ut . . .? de or I 168. quae summi ex Graecia homines reliquerunt; rep I 36. nullae ad senatum e provincia litterae; Piso 97. cum (Eriphyla) vidisset monile ex auro et gemmis; Ver IV 39. ex ea pecunia partem dimidiam fere exegi; A XI 2. 3. quaestum M. Fonteium ex viarum munitione fecisse; Font 17. is meus domum fuit e foro reditus; Piso 7. habere Minervae signum ex ebore pulcherrimum; Bru 257. cum esset spes ex illo somnio in Cyprum illum esse rediturum; div I 53. fuerisne intolerandus ex caeno nescio qui atque ex tenebris tyrannus; Vatin 23. inest in eadem explicatione naturae insatiabilis quaedam e cognoscendis rebus voluptas; fin IV 12.

IV. zum ganzen Satz gehörig: 1. aliud ex alio.

succurrit mihi; fr B 9. id verbum esset e verbo; Tusc III 7. quod diem ex die exspectabam, ut . . .; A VII 26, 3. vgl. I. exprimo. — 2. quod ipsum ex se sua sponte moveatur; nat II 32. ex eo fieri, ut . . .; Lael 46. ex quo mihi odium in illum commune vobiscum est; Phil XII 19. — 3. ex huiusce modi principio atque ex liberalitate et accommodatione magistratum consuetudo aestimationis introducta est; Ver III 189. si ex senatus aestimatione, non ex annonae ratione solvisses; Ver III 195. si alterum utrum ex aeternitate verum sit; fat 21. oratori multo maximum ex arte dicere; inv I 8. quod spectatur ex auctoritate, ex voluntate, ex oratione aut libera aut expressa; part or 6. f. consilio. id tribus ex causis fit maxime; inv I 23. ut oratio ex re et ex causa habita videretur; Cluent 141. ex clamore fama tota urbe percrebruit; Ver IV 94. ex comparatione, quid honestius (sit, quaeritur); part or 66. qui ex iuris peritorum consilio et auctoritate restipularetur a Fannio diligenter; Q Rosc 56. cum consules oporteret ex senatus consulto de actis Caesaris cognoscere; A XVI 16, 11. f. legibus. controversia; vgl. III. causa. ut morbos metuant ex defetigatione membrorum; nat II 59. in litibus nemo appellabatur nisi ex testium dictis aut tabulis privatorum aut rationibus civitatum; Rab Post 9. domum ex hac die biduo ante conduxerat; Piso 61. eum honorem a te ex tua maiorumque tuorum dignitate administrari (volo); ep XV 12, 1. iudicium ex edicto dedit; Flac 88. e quibus (elementis) aër et ignis movendi vim habent; Ac I 26. statues, ut ex fide, fama reque mea videbitur; A V 8, 3. in quibus (iudiciis) additur EX FIDE BONA; of III 61. maius et minus et aequae magnum ex vi et ex numero et ex figura negotii, sicut ex statura corporis, consideratur; inv I 41. ex foedere quod debuerunt, non dederunt; Ver V 58. non esse ex fortuna fidem ponderandam; part or 117. qui te non ex fortuna, sed ex virtute tua pendimus; ep V 17, 5. qui non ex insidiis interiit; of II 26. Romae vereor ne ex K. Ian. magni tumultus sint; ep XVI 9, 3. postquam illos artius iam ex lassitudine dormire sensit; inv II 14. cum ex senatus consulto et ex legibus frumentum in cellam ei sumere liceret; Ver III 188. liberalitate; f. accommodatione. ex tuis litteris Quinto fratri gratias egi; ep VII 17, 1. hoc causae genus ex suis locis tractare || tractari || oportebit; inv II 74. multa me sollicitant et ex rei publicae tanto motu et ex iis periculis, quae . . .; A II 19, 1. se ex Nonis iis aedem Opis explicaturum; A XVI 14, 4. numero; f. figura. oratione; f. auctoritate. dixit item causam illam quadam ex parte Q. Mucius; de or I 229. periculis; f. motu. misericordiam captare oportebit ex iis praeceptis, quae . . .; inv II 108. principio; f. accommodatione. ratione; f. aestimatione, dictis. si omnia deorsum e regione ferrentur; fin I 19. columnas neque rectas neque e regione Diphilus collocarat; Q fr III 1, 2. si ars ita definitur, ex rebus penitus perspectis; de or I 108. f. causa, fama, reis, tempore. multas etiam e re publica seditiones saepe esse factas; de or II 124. „ex usu“ dicunt et „e re publica“, quod in altero vocalis excipiebat, in altero esset asperitas, nisi litteram sustulisses; orat 158. ea si ex reis numeres, innumerabilia sunt, si ex rebus, valde modica; de or II 137. si modo ista ex sententia confecta essent; ep X 25, 2. statura; f. figura. tabulis; f. dictis. illud egregium Sextii et ex tempore; de or II 246. versus fundere ex tempore; de or III 194. ex quo tempore tu me diligere coepisti; ep III 4, 2. haec melius ex re et ex tempore constitues; ep XII 19, 3. virtute; f. fortuna. vi; f. figura. voluntate; f. auctoritate. usu; f. re publica. — 4. de Quinto fratre nuntii venerant ex ante diem III Non. Iun. usque ad prid. Kal. Sept.; A III 17, 1.

V. ἄσπις: ex quo pravitas membrorum; Tusc IV 29. nec enim sanguis nec sudor nisi e corpore; div II 58. Caesar, opinor, ex uncia; sed Lepta ex triente; A XIII 48, 1.

exactio, Vertreibung, Eintreibung, Erhebung, Einnahme, Leitung: I. operum publicorum exactio num aliud videtur esse ac meorum bonorum direptio? dom 51. — II, 1. ne extrema exactio nostrorum nominum exspectetur; A V 1, 2. exactis regibus, tametsi ipsam exactionem mente, non lingua perfectam L. Bruti esse cernimus; de or I 37. — 2. ne in illam acerbissimam exactionem capitum atque ostiorum inducerentur sumptus minime necessarii; ep III 8, 5. — III. non exitum exactionis, sed initium repromissionis spectare debemus; Qu Rosc 39.

exacuo, jähzürfen, antreiben: ad vos exacuos; de or I 131. velim cohortere et exacuas Cluatum; A XII 36, 2. cum animus exacuerit illam, ut oculorum, sic ingenii aciem ad bona seligenda; leg I 60. nisi mucronem aliquem tribunicium excaisset in nos; leg III 21.

exadversus, gegenüber: ara exadversus eum locum consecrata est; div I 101.

exaedificatio, Aufbau: haec scilicet fundamenta nota sunt omnibus. ipsa autem exaedificatio posita est in rebus et verbis; de or II 63.

exaedifico, aufbauen, erbauen: ne exaedificatum quidem hunc mundum divino consilio existimo; Ac II 126. ne gravere exaedificare id opus, quod instituisti; de or I 164. qui cum Apollini Delphis templum exaedificavissent; Tusc I 114.

exaequo, gleich machen, ausgleichen: ut ii, qui sunt superiores, exaequare se cum inferioribus debent, sic . . .; Lael 71. vereor, ne exaequare videar ambitione quadam commendationes meas; ep XIII 32, 1. pecunia omnium dignitatem exaequat; A IV 15, 7. qui omnia iura pretio exaequasset; Ver II 123. ut inter eas res, quas Zeno exaequaret, nihil interesset; fin IV 55.

exaeresimus f. **exhaer** —

exaggeratio, Erhebung: hoc tibi propono, amplitudinem animi et quasi quadam exaggerationem quam altissimam animi; Tusc II 64.

exaggero, vergrößern, erhöhen, erheben: animo excelso et alto et virtutibus exaggerato; par 41. nisi istam artem oratione exaggerasses; de or I 234. deorum benignitate exaggeratas fortunas; Catil IV 19. Catonis luminibus obstruxit haec posteriorum quasi exaggerata altius oratio; Bru 66. Xenocratem exaggerantem tantopere virtutem, extenuantem cetera et abicentem; Tusc V 51.

exagitor, Tadelser: Plato exagitor omnium rhetorum hunc miratur unum; orat 42.

exagito, umhertreiben, beunruhigen, verfolgen, auffrischen, tadeln, verspotten, vermerfen: cum etiam Demosthenes exagitetur ut putidus; orat 27. quod apud Lucilium scite exagitat in Albucio Scaevola; orat 149. (animi) multis exagitati saeculis; rep VI 29. causam senatus exagitatam contionibus improborum; sen 20. qui hanc dicendi exercitationem exagitarent atque contemnerent; de or III 59. exagitabantur eius omnes fraudes atque fallaciae; Cluent 101. ne meum maerorem exagitem; A III 7, 2. in rebus palam a consularibus exagitat; ep I 1, 4.

exalbesco, erblassen: ut exalbescam in principis dicendi; de or I 121.

exalo f. **exhalo**.

examen, Schwarm, Schar: I. cuius (equi) in iuba examen apium consererat; div I 73. — II. examina tanta servorum immissa in populum Romanum; har resp 25.

examino, ins Gleichgewicht bringen, prüfen: quae non aurificis statera, sed populari quadam trutina examinantur; de or II 159. tamquam paribus examinatus ponderibus (animus); Tusc I 43. in hoc

ipso diligenter examinante verborum omnium pondera; orat 26.

exanctio, vollbringen: Herculi quendam laborem exanctatum a Carneade; A II 108.

exanimatio, Entsetzen: I. sub metu subiecta sunt pavor, exanimatio, conturbatio...; Tusc IV 16. — II. ne in perturbationes atque exanimaciones incidamus; of I 131.

exanimo, entseelen, töten, betäuben, erschrecken: adventus Philotimi exanimavit omnes, qui mecum erant; A X 9, 1. Tulliae meae morbus et imbecillitas corporis me exanimat; A XI 6, 4. cum (adultescentes) exanimarentur prius, quam victos se faterentur; Tusc V 77. exanimata uxor; Catil IV 3.

exardescio, heiß werden, entbrennen, sich entzünden, entfehen, ergrimmen: I. ut nulla materies tam facilis ad exardescendum est; de or II 190. — II. in ea (causa Rabirii) omni genere amplificationis exarsimus; orat 102. sibilis vulgi, sermonibus honestorum, fremitu Italiae vereor ne exarserint; A II 21, 1. bellum subito exarsit; Ligar 3. nisi quaedam admodum intolerabilis iniuria exarserit; Lael 76. ira exardescit; Tusc II 58. tota Italia desiderio libertatis exarsit; Phil X 19. cuius (Socratis) responso iudices sic exarserunt, ut...; de or I 233.

exaresco, austrodnen, verjegen: facultas orationis exaruisset; ep IX 18, 3. cum inexplibiles populi fauces exaruerunt libertatis siti; rep I 66. cito exarescit lacrima, praesertim in alienis malis; part or 57. (Ser. Galbae) orationes ita exaruerunt, vix iam ut appareant; Bru 82. exaruisse iam veterem urbanitatem; ep VII 31, 2.

exaro, ausgraben, umpflügen, durch Ackerbau gewinnen, entwerfen, aufzeichnen: haec, cum essem in senatu, exaravi; ep XII 20. de eodem oleo et opera exaravi nescio quid ad te; A XIII 38, 1. hanc epistolam exaravi; A XV 1, a, 1. hoc litterularum exaravi egrediens e villa ante lucem; A XII 1, 1. ut plus quam decem medimna ex iugero exararent; Ver III 113. statim novum prohoemium exaravi; A XVI 6, 4. exaratum puerum; div II 80. (sepulera) exarata sunt; leg II 58.

exaudio, deutlich hören, vernehmen, verstehen: I. vix mihi exaudissem videor; A IV 8, a, 1. — II. exaudi etiam nimium a me Brutum ornari; Phil XI 36. — III. neque exaudimus nosmet ipsos; orat 189. heri nescio quid in strepitu videor exaudisse, cum diceret te in Tusculanum venturum; A XIII 48, 1. eorum preces et vota de meo reditu exaudiens; Plane 97. exaudita vox est a luco Vestae; div I 101.

exaeco, blind machen: num is (Empedocles) exaecat nos aut orbat sensibus? Ac II 74.

excandescencia, Aufbrausen: I. ut excandescencia sit ira nascens et modo existens, quae *θυμωσις* Graece dicitur; Tusc IV 21. — II. libidini (subiecta sunt) ira, excandescencia, odium; Tusc IV 16.

excandescio, erglühen: nisi ira excanduit || excanduerit || fortitudo; Tusc IV 43.

excarnifico, zu Tode martern: Anaxarchum Democriteum a Cyprio tyranno excarnificatum accepimus; nat III 82.

excavo, aushöhlen: erat ex una gemma pergrandi trulla excavata; Ver IV 62.

excedo, hinausgehen, sich entfernen, entweichen, weichen, scheiden: qui vita excesserunt; Bru 262. Q. Varius sua lege damnatus excesserat; Bru 305. abiit, excessit; Catil II 1. qui e || ex || vita excesserint sine tormentis; Phil XIII 41. huius officium est de || e || vita excedere; fin III 60. cum hinc excessero; Tusc I 103. cum (animi) e corporibus excesserint; Tusc I 24. cum cupiditatis dominatus excessit; par 40. ut nulla pars huiusce generis excederet extra; Tim 16.

excellens f. **excello**.

excellenter, vortrefflich: qui se excellentius gerere studuerunt; Sest 96. quae fortiter excellenterque gesta sunt; of I 61.

excellencia, Vortrefflichkeit, Vorzug, hervorragende Persönlichkeit: I. saepe excellentiae quaedam sunt, qualis erat Scipionis in nostro grege; Lael 69. — II. exstrue animo altitudinem excellentiamque virtutum; fin V 71. — III. incredibilis cursus ad omnem excellentiam factus est; Tusc IV 1.

excello (excelleo f. alqs; fr E IX 1), hervorragen, sich auszeichnen: qui (Zeuxis) tum longe ceteris excellere pictoribus existimabatur; inv II 1. in quo (numero) perraro exoritur aliquis excellens; de or I 11. in quibus (facetiis) tu longe aliis excellis; de or II 216. hic (Pericles) doctrina, consilio, eloquentia excellens; de or III 138. est mos hominum, ut nolint eundem pluribus rebus excellere; Bru 84. Galba fuit inter tot aequales unus excellens; Bru 333. qui singulis vitiis excellunt aut etiam pluribus; leg I 51. effice et elabora, ut exceleas; fr E IX 1. quae maxime excellent; de or II 92. quid unum excellat ex omnibus; de or III 143. M. Petrei excellens animus et amor rei publicae; Sest 12. propter excellentem artem ac venustatem; Arch 17. Pompei auctoritas excellit in ista provincia; Flac 14. gaude tuo isto tam excellenti bono; Marcel 19. tantum eam (honestatem) rebus omnibus praestare et excellere, ut...; fin IV 59. quoniam rebus omnibus excellat natura divina; nat I 76. in oratoribus admirabile est quantum inter omnes unus excellat; orat 6. populus Romanus animi magnitudine excellit; of I 61. tuae scientiae excellenti ac singulari; ep IV 3, 4. cum verbis tum etiam sententiis excellentibus; inv II 51. venustas: f. ars, verba: f. sententiae, excellentes viri cum subtilitate, tum copia; div II 4. sociis excellenti virtute praeditis; Balb 24.

excelse, erhaben: omnia excelsius magnificentiusque et dicet et sentiet; orat 119.

excelsitas, Erhabenheit: multo magis est secundum naturam excelsitas animi et magnitudo; of III 24.

excelsus, hervorragend, hoch, erhaben: A. neque eos quicquam excelsum magnificentumque delectat; opt gen 12. quae contemnere magni animi et excelsi est; of III 24. quo tua in me humanitas fuerit excelsior quam in te mea; A III 20, 3. quod excello et illustri loco sita est laus tua; ep II 5, 1. quo grandior (orator) sit et quodam modo excelsior; orat 119. — B. simulacrum Iovis in excelso collocare; Catil III 20. ea statua, quae ad Opis f per te posita in excelso est; A VI 1, 17.

exceptio, Ausnahme, Einräufung: I. sunt in tota lege exceptiones duae; agr I 10. — II. 1. hic is, qui agit, iudicium purum postulat; ille, quicum agitur, exceptionem addi ait oportere; inv II 60. si istius honoris causa hanc eandem exceptionem iniussu populi ad legem ascribi iubeatis; inv I 56. ut illi, unde perteretur, vetus atque usitata exceptio daretur CUIUS PECUNIAE DIES FUISSET; de or I 168. ibi exceptiones postulatur; inv II 58. — 2. consensu eos, qui leges scribant, exceptionibus uti; inv II 130. — III. 1. non omnia scriptis, sed quaedam, quae perspicua sint, tacitis exceptionibus caveri; inv II 140. praetoris exceptionibus multae excluduntur actiones; inv II 57. — 2. oportet recitare leges cum exceptionibus scriptas; inv II 131. neque te patiar cum exceptione laudari; Q fr I 1, 37. ut sit inter eos (amicos) omnium rerum sine ulla exceptione communitas; Lael 61.

excepto, herausnehmen: aliquem barbatulos mullos exceptantem de piscina; par 38.

excerpo, herausnehmen, auswählen, ausziehen: quod quisque (scriptor) commodissime praecipere videbatur, excerpimus; inv II 4. excerpere ex his

ipsis (malis), si quid inesset boni; of III 3. non (hoc genus), si est facilius, eo de numero quoque [est] excerpendum; de or II 47.

excessus, Scheiden, Hinscheiden: I. et excessum e vita et in vita mansionem (ad media referri); fin III 60. — II, 1. neque excessu vitae sic deleri hominem, ut . . .; Tusc I 27. — 2. post obitum vel potius excessum Romuli; rep II 52.

excetra, Schlange: *taetra mactata excetra*; Tusc II 22.

excido, abhauen, brechen, verwüsten, vernichten: Epirus excisa; Piso 96. illam (Karthaginem) excisam esse; Cato 18. nec lapides ex terra excidentur; of II 13. quem (lotum) si excideris, multum prospexeris; ep VII 20, 1. nonne videor illud tristissimum tempus debere ex animo excidere? prov 43. cum omnes urbem nondum excisam videremus; Sest 35.

excido, herausfallen, entfallen, entschlüpfen, entschwinden, verloren gehen: quod (animal) cum ex utero elapsus excidit; nat II 128. quae cogitatio cum mihi non omnino excidisset; ep V 13, 1. gladii de manibus crudelissimis exciderunt; Piso 21. qui (libellus) me imprudente et invito excidit et pervenit in manus hominum; de or I 94. sagittas excidere e corpore; nat II 126. sol excidisse mihi e mundo videtur; A IX 10, 3. quod verbum tibi non excidit fortuito; Phil X 6.

excipio, herausnehmen, ausnehmen, auffangen, abfangen, gefangen nehmen, aufnehmen, empfangen, auf sich nehmen, übernehmen: I. dulcis non multo secus est ea (patria), quae genuit, quam illa, quae exceperit; leg II 5. — II, 1. quibus (legibus) exceptum est, de quibus causis magistratum capere non liceat; Cluent 120. — 2. quorum in foederibus exceptum est, ne quis recipiatur; Balb 32. — 3. neque Camertium foedere esse exceptum, quo minus praemia tribuerentur; Balb 47. — 4. non exceperas, ut ne esset rogatum? dom 106. — III. eum (Pompeium) exceptum iri puto; A VII 22, 1. quod me ipsum plane exceptum putabam; A VIII 11, D, 2. admoniti sumus, ut caveremus, ne exciperemur a Caesare; A VIII 11, D, 3. quem ad modum redeuntem excipiam Caesarem; A VIII 15, 1. eum (legis scriptorem) fuisse excepturum, si quid excipiendum putaret; inv II 131. si nos aliquid ex sermone vestro memoria dignum excipere possemus; de or I 96. nisi si quid ex praetereunte viatore exceptum est; A II 11, 1. quod (dictum) ille (Caesar) non ita illustri gratia exceperit, ut . . .; ep I 9, 21. quos dolores et quas molestias excepturi sint; fin I 33. omnino excipiam hominem; A X 10, 3. ut in tuis summis laudibus excipiant unam iracundiam; Q fr I 1, 37. cum labores etiam magnos exceperisset; Bru 243. molestias; f. dolores. quas (occupationes) si, ut volumus, exceperimus; ep VII 33, 2. cum ipsius rei gestae expositio magnam excipit offensionem; inv I 30. pueros excipientes gravissimas plagas; Tusc II 46. hunc exceperisse sanguinem patera; Bru 43. ut filiorum suorum postremum spiritum ore excipere liceret; Ver V 118. vim improborum excepi meo corpore; dom 63. ad excipientes eorum (hominum) voluntates; de or II 32. qui vulnera exceperunt fortiter; Tusc II 65. — IV. me quaestorem Siciliensis exceperit annus; Bru 318.

excisio, Zerstörung: qui excisionem, inflammationem meis omnibus tectis intulerunt; har resp 3.

excito, aufrichten, errichten, herauslocken, hervorrufen, aufrufen, herbeiführen, erwecken, ermuntern, erregen, antreiben: I. in excitando et in acuendo plurimum valet, si laudes eum, quem cohorteris; ep XV 21, 4. — II. excitate ipsum a mortuis! Milo 91. si te ipse vehementius ad omnes partes bene audiendi excitaris; Q fr I 1, 3. nec e lapide excitari plus nec imponi, quam quod capiat laudem mortui; leg II 68. quid tam regium quam

excitare adfectos? de or I 32. belli Transalpini et tumultus Gallici excitandi causa; Catil III 4. civitas ad arma repente est excitata; div I 55. hoc dichoreo tantus clamor contionis excitatus est, ut . . .; orat 214. excitabat fluctus in simpulo, ut dicitur, Gratidius; leg III 36. qui ab excitata fortuna ad inclinatum et prope iacentem desciscerem; ep II 16, 1. excita ex somno tuas litteras humanitatemque; ep XVI 14, 2. si quod esset in suas fortunas incendium excitatum; Muren 51. litteras: f. humanitatem. his locis in mente et cogitatione defixis et in omni re ad dicendum posita excitatis; de or II 175. in eorum, qui audiunt, mentibus aut sedandis aut excitandis; de or I 17. nec ab inferis mortuos excitabit; orat 85. poetam mentis viribus excitari; Arch 18. labentem languentemque populum ad decus excitare; de or I 202. qui non dubitavit excitare reum consularem et eius diloricare tunicam; de or II 124. quos ego risu excitassem! ep III 11, 2. cum excitavi maestum ac sordidatum senem; de or II 195. acuto et excitato sono; rep VI 18. quanta tempestas excitaretur; har resp 4. ex qua (memoria) ab inferis locupletissimos testes excitaret; Bru 322. Appiae nomen quantas tragoedias excitat! Milo 18. tumultum: f. bellum. — III. ut nos ex annalium monumentis testes excitamus eos, quorum . . .; fin II 67.

exclamatio, Ausruf: quamquam illa ipsa exclamatio: „non potest melius“, sit velim crebra; de or III 101. si est aliqua exclamatio vel admirationis vel conquestionis; orat 135.

exclamo, schreien, aufschreien, ausrufen: I. ut in stadio cursores exclamant, quam maxime possunt; Tusc II 56. — II, 1. (Philoctetes) exclamat: „heu! qui . . .?“ Tusc II 19. — 2. (eum) exclamavisse, ut bono essent animo; rep I 29. — 3. ille nonne etiam bis exclamavit se videre? Ac II 89. — III. Ciceronem nominatim exclamavit; Phil II 28. qui volunt exclamare maius; Tusc II 56.

excludo, ausschließen, fern halten, trennen, ausschreiten: illum omnibus exclusis commentatum; Bru 87. Crassus tres legatos decernit, nec excludit Pompeium; ep I 1, 3. ipsae illae (litterae) excludere me a portu et perugio videntur; ep V 15, 3. qui regionibus exclusi intra arma aliena venissent; A VIII 11, D, 4. praetoris exceptionibus multae excluduntur actiones; inv II 57. multorum opes praepotentium excludunt amicitias fideles; Lael 54. quae (ratio) vitia culpamque excluderet; nat III 76. qui armis et praesidiis populum et magistratus foro excluderet; Phil III 30. matres ab extremo conspectu liberum exclusae; Ver V 118. populum: f. magistratus. Coracem patiamur pullos suos excludere in nido; de or III 81. exclusis sententiis reliquorum; fin V 23. pacis spem a publico consilio esse exclusam; Bru 329. qui excludat auribus omnem suavitatem; Cael 42. vitia: f. culpam.

excogitatio, Ausdenken, Erfinden: I. inventio est excogitatio rerum verarum; inv I 9. — II. illa excogitationem non habent difficilem; de or II 120.

excogito, erfinden, ausdenken, erfinden: I, 1. ab homine ad excogitandum acutissimo; Cluent 67. — 2. ad haec igitur cogita, vel potius excogita; A IX 6, 7. — II, 1. facile ut excogitet, quo modo occulte fallat; fin II 53. — 2. qui (Scaevola) excogitasset nasci prius oportere quam emori; de or I 243. — III. si nihil, quo pacto tractaretur id, quod esset excogitatum, referret; inv I 75. si nihil excogitas; A XI 16, 5. legem neque hominum ingenii excogitam esse, sed aeternum quiddam; leg II 8. praedandi rationem ab hoc primum excogitam; Ver V 60. quod tandem excogitabitur in eum supplicium? Rabir 28.

excolo, bilden, ausbilden, veredeln: demus nos huic (philosophiae) excolendos; Tusc IV 84. quae (ingenia) disciplinis excolta sunt; orat 48. quorum

ingeniis et inventis omnem vitam legibus et institutis exultam constitutamque habemus; fr F IX 11.

excors, töricht, einfältig: A. neque tu eras tam excors tamque demens, ut nescires . . .; dom 48. quae anus tam excors inveniri potest, quae illa portenta extimescat? nat II 5. — B. aliis cor ipsum animus videtur, ex quo excordes dicuntur; Tusc I 18.

excrcio, peinigen, quälen, ängstigen: I. illud angit vel potius excruciat: discessus ab omnibus iis, quae . . .; Tusc I 83. — II. nec meae me miseriae magis excruciant quam tuae vestraeque; ep XIV 3, 1. populi Romani socium atque amicum fumo excruciatum; Ver I 45. quem ad modum temeritas et libido et ignavia semper animum excruciant et semper sollicitant; fin I 50.

excubiae, Wache: si excubiae, si vigiliae, si dilecta iuventus contra Milonis impetum armata est; Milo 67. cuius ego excubias et custodias mei capitis cognovi; Phil VII 24.

excubo, schlafen, Wache halten: excubabo vigilaboque pro vobis; Phil VI 18. qui praerant Lacedaemoniis, in Pasiphae fano somnandi causa excubabant; div I 96. ego excubo animo nec partem ullam capio quietis; A IX 11, 4.

excudo, ausbrüten, ausarbeiten: excudam aliquid *Ἐρακλειδίων*; A XV 27, 2. e quibus (ovis) pullos cum excuderunt; nat II 129.

excurreo, hinausreiten, einen Ausflug machen, hervorbrechen, abschweifen: ego excurreo in Pompeianum; A X 15, 4. cupio excurrere in Graeciam; A XIV 16, 3. productiora aliqua et quasi immoderatus excurrentia; orat 178. quorum animi spretis corporibus evolant atque excurrunt foras; div I 114. quod (Karthago) excurrere ex Africa videbatur; agr II 87. ne (oratio) excurret longius; de or III 190.

excursio, Lauf, Umhergehen, Ausflug, Streifzug, Einfall: I. cum una excursio equitatus totius anni vectigal auferre possit; imp Pomp 16. excursio moderata eaque rara; orat 59. — II. nec (avus) excursione nec saltu uteretur; Cato 19. — III. certiores a me facti de hac nocturna excursionem Catilinae; Catil II 26. — IV. qui excursionibus et latrocinii infestam provinciam redderent; inv II 111.

excursor, Rundschaffer: petit Naevius Turpio quidam, istius excursor et emissarius; Ver II 22.

excusatio, Entschuldigung: I. P. Rutilium Rufum necessitatis excusatio defendet; Rab Post 27. deo ne excusatio quidem est inscientiae; nat III 90. — II. 1. cum excusationem oculorum a me non acciperet; de or II 275. accipio excusationem tuam, qua usus es; ep IV 4, 1. nihil praetermissum est, quod non habeat sapientem excusationem, non modo probabilem; A VIII 12, 2. hanc eram ipsam excusationem relicturus ad Caesarem; A IX 6, 1. — 2. si Q. Axius utitur excusatione temporis; A X 11, 2. §. 1. accipio. — III. ne se stuporis excusatione defendat; har resp. 5.

excuso, entschuldigen, vor schützen, als Entschuldigungsgrund anführen: I. si Lysides excusetur Areopagites esse; Phil V 14. — II. quod Planco conlegae mandasti, ut te mihi per litteras excusaret; ep XI 15, 1. me tibi excuso in eo ipso, in quo te accuso; Q fr II 2, 1. viris bonis me non nimis excuso; A IX 13, 6. cura, ut excuser morbi causa in dies singulos; A XII 13, 2. re magis morbum quam oratione excusantem; Phil IX 8. Varroni memineris excusare tarditatem litterarum mearum; A XV 26, 5.

excusio, abschütteln, austreiben, ausschütten, abschließen, auffagen, durchsuchen, untersuchen: te excutere unum quemque eorum; Q fr I 1, 11. excussa inanissima prudentiae reperta sunt; Muren 26. noli aculeos orationis meae excussos arbitrari; Sulla 47. ex iis (formis litterarum) in terram excussis;

nat II 93. qui etiam imperatores nostros excutiant; agr II 61. explica atque excute intellegentiam tuam; of III 81. iuventutem omnem ex tota Italia excusimus; Phil XII 16. hanc excutere opinionem mihimet volui radicitus; Tusc I 111. tu adeo mihi excussam severitatem veterem putas, ut . . .? ep IX 10, 2. omnia ista nobis studia de manibus excutiuntur; Muren 30. explicando excutiendoque verbo (tractatur hoc genus); part or 124.

exedo, verzeihen, zerstören: aegritudo exest animum planeque conficit; Tusc III 27. apparebat epigramma exesis posterioribus partibus versiculorum dimidiatis fere; Tusc V 66.

exedra §. **exhedra**.

exemplar, Abschrift, Ebenbild, Vorbild: I. non habebam exemplar; A IV 5, 1. ille fabricator huius tanti operis utrum sit imitatus exemplar; Tim 6. verum amicum qui intuetur, tamquam exemplar aliquid intuetur sui; Lael 23. ad imitandum tam mihi propositum exemplar illud est quam tibi; Muren 66. — II. sine ullo certo exemplari formaque rei publicae; rep II 22.

exemplum, Beispiel, Weise, Abschrift, Abbild, Muster, Vorbild, Vorgang, Präcedenzfall: I. 1. minimam olim istius rei fuisse cupiditatem multa exstant exempla maiorum; leg II 62. maximam fidem facit ad similitudinem veri exemplum; part or 40. duo illa, quae maxime movent, similitudo et exemplum; de or III 205. — 2. exemplum est, quod rem auctoritate aut casu alicuius hominis aut negotii confirmat aut infirmat; inv I 49. cum esset ille vir exemplum innocentiae; de or I 229. cum ipse sis quasi unicum exemplum antiquae probitatis et fidei; rep III 8. — II. 1. exempla ad eam definitionem adiungere; inv II 99. cum aliquid exemplum ponamus, quod in senatu agatur; inv II 110. exemplum imperii veteris diceret intueri; Sest 19. misi ad te exemplum litterarum mearum ad Caesarem; A IX 11, 4. mittam ad te exemplum fortasse Lanuvio; A XIII 26, 2. pono: §. ago. propositis tot exemplis iracundiae levitatisque popularis; Sest 141. quae quaerimus exempla maiora? nat II 11. earum litterarum exemplum infra scriptum est; ep VI 8, 3. qui exemplum sequeretur humanitatis atque officii; Ver II 118. earum (litterarum) exemplum subscripseras; A VIII 11, D, 3. ex eodem similitudinis loco etiam exempla sumuntur; Top 44. — 2. quod exemplo nostrae civitatis usus sum; rep II 66. — III. plena vita exemplorum est; Tusc V 79. — IV. possumusne tibi probare auctorem exempli? Balb 46. pugnasti commenticiorum exemplorum mirifica copia; div II 27. ne periculosam imitationem exempli proderetis; Flac 24. nihil prohibet fictam (legem) exempli loco ponere; inv II 118. — 2. quis solet eodem exemplo plures (epistulas) dare, qui sua manu scribit? ep VII 18, 2. cur saepius ad me litteras uno exemplo dedisses; ep IV 4, 1. binas a te accepi litteras eodem exemplo; ep X 5, 1. misi ad Caesarem eodem illo exemplo litteras; Q fr II 10, 5. — V. 1. agebat exemplo bonorum civium; Sest 87. cuius exemplo se consolatur; prov 16. iste quod fecisset, aliorum exemplo institutoque fecisse; Ver II 102. quod exemplo fit, id etiam iure fieri putant; ep IV 3, 1. eius generis exemplo nobis posita sit haec causa; inv II 52. bis eodem exemplo (scripseras); ep IX 16, 1. imperii diuturnitati modum statuendum vetere exemplo; imp Pomp 26. quod eodem exemplo ad me, quo ad ceteros; ep XII 30, 3. — 2. si exempli causa poterit ostendi . . .; inv I 85. habet in exemplis (auctoritatem) antiquitas; orat 169. id fieri potuit sine exemplo; rep II 66.

exeo, herausgehen, ausgehen, weggehen, ausziehen, entkommen, herauskommen, landen, befaunt werden, zu Ende gehen: I. „quando de triclino tuo exibis?“ de or II 263. quidvis me potius perpersu-

rum quam ex Italia ad bellum civile exiturum; ep II 16, 3. Ostiae videri commodius eum (Caesarem) exire posse; ep IX 6, 1. cum cogar exire de navi; A II 7, 4. quinto anno exeunte; div I 53. libri quidem ita exierunt, ut . . . ; A XIII 13, 1. existimans exituras (litteras); ep XV 21, 4. pecuniam, quae via modo visa est exire ab isto, eam semita revertisse; Ver II 57. priusquam plaustrum ex oppido exiret; div I 57. senatores, qui C. Verre sortiente exirent in eum reum; Ver pr 39. — II. quem omnino vivum illinc exire non oportuerat; Muren 51. quam nihil non consideratum exibat ex ore! Bru 265. nolo verba exiliter exanimata || animata || exire; de or III 41.

exeq — **exseq** —

exerceo, üben, ausüben, betreiben, führen, bemühen, heimfuchen: a quo (Diodoto) cum in aliis rebus tum studiosissime in dialectica exercebar; Bru 309. quid te exercuit Pammenes? Bru 332. ad haec te exerceas; ep I 7, 9. te in ea quaestione non exerceo; A VII 9, 4. te de praedio Oviae exerceri moleste fero; A XIII 22, 4. scito nihil tam exercitum esse nunc Romae quam candidatos omnibus iniquitatibus; A I 11, 2. exercendum corpus est; of I 79. ut suam insatiabilem crudelitatem exercuerit in mortuo; Phil XI 8. exercebatur una lege iudicium Varia; Bru 304. medicinae exercendae causa; Cluent 178. exercenda est memoria ediscendis scriptis; de or I 157. qui (L. Tubulus) cum praetor quaestionem inter scarios exercuisset; fin II 54. utinam haec inter nos studia exercere possemus! ep IX 8, 2. plerique in hoc vocem modo, neque eam scienter, et vires exercent suas; de or I 149.

exercitatio, Übung, Geübtheit, Ausübung; I. 1. quod consuetudo exercitatioque intellegendi prudentiam acueret; de or I 90. erat apud eos dicendi exercitatio duplex; fin IV 6. — 2. iuventutis exercitatio quam absurda in gymnasiis! rep IV 4. — II. 1. hic exercitationem virtutis perdidit; Milo 34. exercitatio quaedam suscipienda vobis est; de or I 147. — 2. ut exercitatione ludoque campestri tunicati uteremur; Cael 11. — 3. ne abstrahamur a hac exercitatione et consuetudine dicendi populari et forensi; de or I 81. in isdem exercitationibus ineunte aetate fuimus; Bru 151. — III. adhuc de consuetudine exercitationis loquor; Tusc II 40. — IV. 1. qui non linguam modo acivisses exercitatione dicendi; Bru 231. Graecis exercitationibus alii melius ingenia posse; fr E I. hanc ad legem cum exercitatione tum stilo formanda nobis oratio est; de or III 190. — 2. quod etiam sine hac forensi exercitatione efficere potuerunt; de or II 139. nullam artem litteris sine interprete et sine aliqua exercitatione percipi posse; ep VII 19.

exercitatus, geübt, erfahren, beunruhigt; bona disciplina exercitatus; orat 200. tamquam exercitatos (erunt) ad bene de multis promerendum; of II 53. (curis) agitatus et exercitatus animus; rep VI 29. corporibus exercitatus; Tusc V 9. apud Vestorium, hominem in arithmeticeis satis exercitatum; A XIV 12, 3. (Etrusci) ostentorum exercitatisimi interpretes exstiterunt; div I 93. manum in propinquorum bonis proscibendis exercitatum; Quinct 97. ars est praeceptionum exercitatarum constructio ad unum exitum utilem vitae pertinentium; fr I 26.

exercitus, Heer, Kriegsheer: I. quo exercitus adire non posset; Muren 34. populi Romani exercitus Cn. Pompeium circumsedet, fossa et vallo saeptum tenet, fuga prohibet; A IX 12, 3. quotiens exercitus (nostri) ad non dubiam mortem concurrerunt! Tusc I 89. L. Luculli exercitus, qui ad triumphum convenerat, L. Murenae praesto fuit; Muren 37. nostri exercitus unde nomen habeant, vides; Tusc II 37. prohibet, tenet; fr I. circumsedet. cum exercitus vestri numquam a Brundisio nisi hieme summa

transmiserint; imp Pomp 32. — II. 1. hic eum exercitum, quem accepit, amisit; Phil IV 15. sine ullo sumptu nostro coriis, tunicis frumentoque supeditando (Sicilia) maximos exercitus nostros vestivit, aluit, armavit; Ver II 5. qui exercitum alere posset suis fructibus; par 45. amitto; fr. accipio. armo; fr. alo. si hostium exercitum caesum fustumque cognovi; Phil XIV 1. cum exercitum tantum conscripserit, compararit; Phil V 36. qui prius confecit exercitum, quem furori M. Antonii opponeret, quam . . . ; Phil V 43. conscribo; fr. comparo. exercitus contra vos, contra libertatem vestram constituitur; agr III 16. exercitu deleto; div II 22. qui exercitum deseruerunt; Catil II 5. an Deiotarus continuo dimisit exercitum? Deiot 19. si tibi provinciam, si exercitum dedisset; Piso 28. in Galliam mutilatum ducit exercitum; Phil III 31. ut in expeditionem exercitum educeret; div I 72. fundo; fr. caedo. et parentiores habuerunt exercitus et fortiores; of I 76. cum imperator exercitum lustraret; div I 102. nisi exercitum tantum, quantum ad maximum bellum mittere soletis, mature in has provincias miseritis; ep XV 1, 5. mutilo; fr. duco. oppono; fr. conficio. quorum (imperatorum) alter exercitum perdidisset, alter vendidisset; Q fr III 1, 24. Macedoniam, in quam tantum exercitum transportasses; Piso 47. vendo; fr. perdo. vestio; fr. alo. — 2. nostris exercitibus quid pollicemur? Phil VIII 10. — 3. aliquid de eius exercitu detrahi posse; agr II 54. qui miles in exercitu fuit summi imperatoris; imp Pomp 28. — III. 1. cum videremus alterius utrius exercitus et ducum interitum; ep IX 6, 3. exercitus ius amittit is, qui eo exercitu rem publicam oppugnat; Phil X 12. cum salus exercituum nostrorum interierit; Ver III 127. — 2. erat mihi contentio non cum victore exercitu; Sest 38. in exercitum nostrum clarum atque victorem impetum fecit; imp Pomp 25. — IV. 1. oppugnare; fr. III. 1. ius. qui exercitu plurimum poterant; Plane 86. — 2. venit cum exercitu Capam; Sest 9. in exercitu seditionem esse conflata; Cluent 99. quae per exercitum atque imperium gerenda sunt; ep I 7, 9. id ipsum est gestum consilio urbano sine exercitu; of I 76.

exhaeresimus, ausgechieden: quos illi exhaeresimos dies nominant; Ver II 129.

exhalatio, Ausdünstung: quod caliginosum (caelum) est propter exhalationes terrae; Tusc I 43.

exhalo, ausdünsten, verdunsten lassen: edormi crapulam et exhala || exala ||; Phil II 30. vini exhalandi || exal. || causa; Phil II 42.

exhaurio, ausschöpfen, leeren, erschöpfen, vernichten, überstehen, durchführen, vollenden: Catilina exhausto; Catil II 7. si (actio) esset consumpta superiore motu et exhausta; de or III 102. aerarium exhauseras; Piso 37. tantus fuit amor, ut exhauriri nulla posset iniuria; A II 21, 4. aqua omni exhausta; nat II 118. amicorum benignitas exhausta est in ea re, quae . . . ; A IV 2, 7. non facile exhauriri tibi istum dolorem posse universum puto; ep V 16, 4. implet (stips) superstitione animos et exhaurit domus; leg II 40. non (homines) sumptu exhauriri; Q fr I 1, 9. ut mandata nostra exhaurias; A V 1, 5. iam exhausto illo poculo mortis; Cluent 31. fortissimum virum eadem sibi manu vitam exhausisse; Sest 48.

exhedra (exedra), Halle, Gesellschaftszimmer: I. (C. Cottam) sedentem in exedra || exhedra ||; nat I 15. sese in eam exhedram venisse, in qua Crassus positus lectulo recubisset; de or III 17. — II. 1. ego illa moveo exhedra; fuit enim Carneadis; fin V 4. — 2. in; fr. I. venio in.

exhedrium, Nische mit Sitzplätzen: exhedria

|| exed., al. || quaedam mihi nova sunt instituta in porticula Tusculani; ep VII 23, 3.

exheredo, enterben: quem pater censoria subscriptione exheredavit; Cluent 135. exheredare pater filium cogitabat; Sex Rosc 53.

exheres, enterbt: cum egisset lege in hereditatem paternam testamento exheres filius; de or I 175. possetne patrum bonorum exheres esse filius, quem pater testamento neque heredem neque exheredem scripsisset nominatim; de or I 175.

exhibeo, herbeischaffen, darbieten, preisgeben, perurfaßen, bereiten: I. fratres saltem exhibe; Flac 35. noli mihi molestiam exhibere; ep XII 30, 1. quod beatum et immortale est, id nec habet nec exhibet cuiquam negotium; nat I 85. iam exhibeo pupillum, neque defendo; A V 18, 4. — II. ut omnia sibi integra quam primum exhiberentur; Ver V 63.

exhilare, heiter machen: miraris tam exhilaram esse servitutem nostram? ep IX 26, 1.

exhorresco, erschauern, sich entsetzen: quae (sapientia) nos exhorrescere metu non sinat; fin I 43. in quo homines exhorrescunt? de or III 53.

exigo, vertreiben, vollenden, fordern, ein-treiben: I. legationes sumere liberas exigendi causa; Flac 86. — II. quo facilius id a te exigam, quod peto || petam ||; de or II 128. qui exacta aetate moriuntur; Tusc I 93. quoniam conlectam a conviva exigis; de or II 233. nisi etiam praetermissos fructus tuae suavitatis praeteriti temporis omnes exegero; A IV 1, 2. mitto rationem exacti frumenti; Piso 90. tum exacti in exsilium innocentes; rep I 62. cum a civitatibus pro frumento pecuniam exigebas; Ver III 179. ad pecunias, quae a colonis debentur, exigendas; ep XIII 11, 1. dum a Dolabellae procuratoribus exigam primam pensionem; ep VI 18, 5. exactis regibus; de or I 37. in sartis tectis exigendis; Ver III 16. tertia fere vigilia exacta; Catil III 6. — III. omnibus ex rebus voluptatem quasi mercedem exigit; fin II 73. vgl. II. tecta.

exigue, knapp, spärlich, genau: cum de duabus primis (partibus) celeriter exigue dixisses; de or III 144. (epistula) exigue scripta est; A XI 16, 1. hoc est nimis exigue et exiliter ad calculos vocare amicitiam; Lael 58.

exiguitas, Geringsfügigkeit: in quibus propter eorum exiguitatem obscuratio consequitur; fin IV 29.

exiguus, klein, gering, geringfügig, unbedeutend, beschränkt: A. si istas exiguas copias quam minime imminueris; ep III 3, 2. cor: f. **exilis**, cor, suis finibus, exiguis sane; Arch 23. optime Epicurus, quod exiguam dixit fortunam intervenire sapienti; fin I 63. ex ingenti quodam oratore immensoque campo in exiguum sane gyrum compellit; de or III 70. tam exiguum oratorum numerum inveniri; de or I 16. spe exigua pendet; Flac 4. exigui temporis opinio; de or I 92. — B. artior conligatio est societatis propinquorum; ab illa enim immensa societate humani generis in exiguum angustumque concluditur; of I 53.

exilis, dürr, mager, fraßlos, dürrftig, unvollständig: contractum aliquo morbo bovis exile et exiguum et vietum cor fuisse; div II 37. quorum orationis genus scis esse exile; Bru 114. me nomen habere duarum legionum exilium; A V 15, 1. praeter illum de ratione dicendi sane exilem libellum; Bru 163. huius (Ser. Galbae) exiliores orationes sunt; Bru 82. quod solum tam exile est, quod...? agr II 67.

exilitas, Dürre, Trockenheit: I. inde erat ista exilitas, quam ille (Calvus) de industria consequatur; Bru 284. — II. 1. consequor: f. I. — 2. qui discernes eorum ubertatem in dicendo et copiam a eorum exilitate? de or I 50.

exiliter, dürr, gehaltlos, dürrftig, fleinlich: si anguste et exiliter dicere est Atticorum; Bru 289. videmus iisdem de rebus ieiune quosdam et exiliter disputavisse; de or I 50. nolo verba exiliter exanimata || animata || exire, nolo inflata et quasi anhelata gravius; de or III 41. annales sane exiliter scriptos; Bru 106. voco: f. **exiguo** voco.

eximius, außerordentlich, ausgezeichnet: ea semper in te eximia et praestantia fuerunt; de or II 125. sine eximia virtutis gloria; rep II 17. vidisse se in somnis pulchritudine eximia feminam; div I 52. propter hanc eximiam virtutem; Ver V 3.

eximo, ausnehmen, herausnehmen, beseitigen, befreien: iis (rationibus) accusator ad alios ex culpa eximendos abutetur; inv II 24. eum tamquam e vinculis numerorum eximamus; orat 77. ne tu ex reis eximerere; Ver II 99. qui (agri) cum de vectigalibus eximebantur; Phil II 101. quodsi exemeris ex rerum natura benivolentiae coniunctionem; Lael 23. Clodius rogatus diem dicendo eximere coepit; Q fr II 1, 3. qui ex obsidione faeneratores exemerit; ep V 6, 2. Metellus calumnia dicendi tempus exemit; A IV 3, 3.

exin, exinde, dann, alsdann, hierauf: exin || exim || mari finitimus aër die et nocte distinguitur; nat II 101. exin filium eius (rustici) esse mortuum; div I 55. »erin proiectae claro cum lumine Chelae«; fr H IV, a, 569. »exinde multae videntur stellae«; fr H IV, a, 399. »exinde, australem soliti quem dicere Pisces, volvitur«; fr H IV, a, 411. exin senatus postridie Idus; A IV 3, 3.

exinatio, ausleeren, ausplündern: istum arationes et agros vectigales vastasse atque exinanisse; Ver III 119. regibus atque omnibus gentibus exinanitis; agr II 72. nox in exinanenda nave consumitur; Ver V 64. reges: f. gentes.

existimatio, Meinung, Urteil, Achtung, Ruf: I. cui existimatio sanctissima fuit; Q Rosc 15. si bona existimatio divitiis praestat; de or II 172. — II. 1. eius summa existimatio agitur in eo, ut...; ep XIII 65, 1. reconciliare existimationem iudiciorum amissam; Ver pr 2. habet existimationem multo sudore conlectam; div Caec 72. existimationem populi Romani concupivi; Ver I 21. habeo: f. conligo. bono praesidio munitur existimatio tua; Ver III 154. reconcilio: f. amitto. — 2. existimationi tuae consulere; Ver III 131. plane serviunt existimationi meae; A V 11, 5. — 3. ne quid de existimatione sua deperderet; Font 29. existimatio venisse in eam existimationem dicitur; inv II 37. — III. nihil mihi ad existimationem turpius accidere posse; de or II 200. — IV. 1. (tabulae) perpetuae existimationis fidem et religionem amplectuntur; Q Rosc 7. in tanto existimationis meae periculo; Ver pr 27. religio: f. fides. — 2. homo frugalitatis existimatione praecleara; Ver I 101. — 3. homini egenti, sine honore, sine existimatione; Flac 52. — V. quae (praeturae) existimatione innocentiae maxime florerunt; Font 41. ut (improbis) vir optimus omnium existimatione indicetur; rep III 27.

existimator, Beurteiler: I. 1. quantum existimator doctus et intellegens posset cognoscere; Bru 320. ut existimatores videamur loqui, non magistri; orat 112. f. II, 2. — 2. me esse fortasse non stultum alieni artificii existimatorem; de or III 83. — II. 1. quia te habeo aequissimum eorum studiorum existimatorem et iudicem; fin III 6. (Scaevola) in augendo, in ornando, in refellendo magis existimator metuendus quam admirandus orator; Bru 146. — 2. de hoc huius generis acerrimo existimatore saepissime audio, illum loqui elegantissime; Bru 252.

existimo, achten, schätzen, erachten, beurteilen, begutachten, urteilen, meinen, glauben: I. apud

quos agetur, ut benivolos beneque existimantes efficiamus; de or II 322. orationis subtilitas imitabilis illa quidem videtur esse existimanti, sed nihil est experienti minus; orat 76. — II, 1. cuius (Curionis) de ingenio ex orationibus eius existimari potest; Bru 122. ex eventu homines de tuo consilio existimatos; ep I 7, 5. non de me is peius quam de te existimat; ep III 8, 7. — 2. equidem existimo: promiscue toto quam proprie parva frui parte maletis || malitis, al. ||; agr II 85. — 3. quorum quanta mens sit, difficile est existimare; Tusc I 59. — 4. Thermus cum Silano contendere existimatur; A I 1, 2. dissimulare te id defensurum, quod existimeris || existimaris defensurus ||; inv I 24. — 5. ego existimo iacere vestra omnia; fin II 44. existimant dis immortalibus se facilius satis facturos; Tusc III 72. nec Marciis vatibus credendum existimo; div II 113. ut non frustra me natum existimem; Cato 84. — III. non quo haec dici quam existimari malit; Sest 87. — IV, 1. quae quidem (res) esset in his artibus, de quibus aliquid existimare possem; de or II 3. quid de ipsis auspiciis existimandum sit; nat II 14. — 2. si innocentes existimari volumus; Ver II 28. hunc omnes hospitio dignum existimarunt; Arch 5. (Marius) existimatus est semper auctor otii; A IX 11, 2. — 3. non eiusdem hominis atque artis utraque facultas existimanda est; de or I 216. — 4. eam (filiam) summa integritate pudicitiaque existimari; Ver I 64. — 5. socii fidelissimi in hostium numero existimati; Ver pr 13.

existio f. exsisto.

exitiabilis, zum Untergang führend: bellum comparat suis civibus exitiabile, nisi vicerit; A X 4, 3.

exitialis, Verderben bringend: perditae civitates hos solent exitus exitiales habere; Ver V 12.

exitiosus, unheilvoll, verderblich: quod exitiosum fore videbam; ep VI 1, 5. nec dubito, quin exitiosum bellum impendat; A IX 9, 2. tam exitiosam haberi coniurationem a civibus; Catil IV 6. cum his exitiosis prodigiis; har resp 4.

exitium, Verderben, Untergang: I. non exitium ob oculos versabatur? Sest 47. — II, 1. qui aut laqueos aut alia exitia quaerant; fin V 28. — 2. ego omnibus meis exitio fuero, quibus ante dedecori non eram; Q fr I 4, 4. — 3. qui de orbis terrarum exitio cogitent; Catil I 9. me ad exitium praecipitantem retinisses; A III 15, 7. — III. ille iam pridem ad poenam exitiumque praecipit; har resp 51. — IV. qui civitatum adflictarum extremi exitiorum solent esse exitus; agr II 10. cum ad vos iudicia communis exitii detuli; Sest 145.

exitus, Ausgang, Ausweg, Ende, Schluß, Tod, Ergebnis, Erfolg, Schicksal, Ziel: I. in auro publicando et administrationem et exitum facilem esse; inv II 118. exitus spissi et producti esse debent; de or II 213. Bibuli qui sit exitus futurus, nescio; A II 21, 5. f. **exitium**, IV. improvisi exitus habent aliquam in audiendo voluptatem; part or 73. — II, 1. qua (ratione) causae rerum atque exitus cognoscuntur; de or III 21. quae (causae) plurimos exitus dant ad eius modi degressionem || digr. ||; de or II 312. exspectans huius exitum diei; Catil IV 3. Britannici belli exitus exspectatur; A IV 16, 7. haec aetas habuit hunc exitum satis felicem; ep II 10, 4. nullius consilii exitum invenimus; A X 14, 1. semper magis adversos rerum exitus metuens quam sperans secundos; ep VI 14, 1. produco: f. I. de or II 213. nullum fortunis communibus exitum reperietis, dom 123. spero: f. metuo. se harum rerum exitum non videre; A X 5, 2. — 2. quoniam una pars ad exitum hoc ac superiore libro perducta est; inv II 178. cum ea, quae consulebantur, ad exitum non pervenirent; ep X 22, 2. in unum exitum spectantibus rebus; de

or I 92. in exitu iam est meus consulatus; Muren 80. — III. ut ea, quae initio ostendisti, deinceps fecisti, ad exitum augeri et cumulari per te velis; ep XIII 41, 2. quaecumque eius (M. Caelii) in exitu vel fortuna vel mens fuit; Bru 273.

exlex, dem Gesetz nicht unterworfen: non quo illi exlegem esse Sullam putarent; Cluent 94.

exoletus, Luftstube: qui semper secum exoletos duceret; Milo 55.

exopto, wünschen, herbeiwünschen, ersehnen: I. neque nobis cupientibus atque exoptantibus fructus otii datus est ad eas artes, quibus . . ; de or I 2. — II, 1. ut laudi tibi sit tribunatus, exopto; ep II 7, 1. — 2. te exopto quam primum videre; ep IV 6, 3. — III. diem campi exoptatum; Milo 43. torqueor infelix, ut iam illum Mucianum exitum exoptem; A IX 12, 1. quam ob rem praeturam potius exoptes quam mortem; Vatin 39. tibi pestem exoptant; Piso 96. praeturam: f. mortem. — IV. cui quaesitorem tribulem exoptandum fuisse videtis; Plane 43.

exorabilis, nachgiebig: in litteris mittendis nimium te exorabilem praebuisti; Q fr I 2, 8. sin autem exorabiles (iraecundiae sunt); Q fr I 1, 39.

exordior, anfangen, beginnen: I, 1. a. primum in rationem exordiendi praecepta dabimus; inv I 19. — b. exordiri dispari ratione in uno quoque genere necesse est; inv I 20. oportet ab adversarii dicto exordiri; inv I 25. iubent exordiri ita, ut eum, qui audiat, benivolum nobis faciamus; de or II 80. ab ipsa re est exordiri saepe commodius; de or II 320. — 2. qui cum ita esset exorsus; de or I 30. ut Crassus ab adolescente delicato exorsus est; Bru 197. — II. quasi ab alio principio sum exorsus dicere; div II 101. — quod exorsus es; de or II 145. quibus ante exorsa et potius detexta prope retexantur; de or II 158. qui bene exordiri causam volet; inv I 20. quem (locum) modo sum exorsus; de or II 145.

exordium, Anfang, Einleitung: I. exordium sententiarum et gravitatis plurimum debet habere et omnino omnia, quae pertinent ad dignitatem, in se continere; inv I 25. quoniam exordium princeps debet esse; inv I 19. exordium est oratio animi auditoris idonee comparans ad reliquam dictionem; inv I 20. nec est dubium, quin exordium dicendi vehemens et pugna non saepe esse debeat; de or II 317. habet: f. continet. — II, 1. a Bruto capiamus exordium; Phil V 35. exordium in duas partes dividitur. || in || principium et || in || insinuationem; inv I 20. — 2. postremum soleo cogitare, quo utar exordio; de or II 315. — III. vitia haec sunt certissima exordiorum, quae summo opere vitare oportebit: vulgare, commune . . ; inv I 26. — IV. quas res exordio conficere oporteat; inv I 21.

exorior, aufgehen, sich erheben, aufstehen, auftreten, entstehen, eintreten: ego paulum exorior et maxime quidem iis litteris, quae Roma adferuntur; A VII 26, 1. (bellum) paucis post mensibus exortum; div I 105. post solstitium Canicula exoritur; div II 93. horum (xvirum) ex iniustitia subito exorta est maxima perturbatio et totius commutatio rei publicae; rep II 63. ex hoc ipso crimen exoritur; Rab Post 30. unde erat exortum genus Atticorum; Tusc II 3. perturbatio: f. commutatio. subito exorta est nefaria Catonis promulgatio; ep I 5, a, 2. exortus est servus, qui eum accuset; Deiot 3. cum (Sol) est exortus; nat II 68. ut exoriantur et confirmen- tur vitia contraria; leg I 33.

exornatio, Ausschmückung: I. (genus) exornationis, quae, quia in laudationes maxime confertur, proprium habet iam ex eo nomen; part or 10. — II. confero: f. I. illud superius exornatio dicitur; part or 69. — III, 1. (beneficia) vera an falsa quaedam || falsa, quam || exornatione honestentur;

inv II 112. — 2. inventa exponuntur simpliciter sine ulla exornatione; inv II 11.

exornator, Aufsichtmüßer: ceteri non exornatores rerum, sed tantum modo narratores fuerunt; de or II 54.

exorno, aufschmücken, aufputzen: nisi eum mulieres exornatum ita deprehendissent; har resp 44. cum sui facti rationem et aequitatem causae exornaverit; inv II 138. qua (varietate) caelum et terras exornatas videmus; nat I 22. ad inlustrandam atque exornandam orationem; de or III 152. rationem: j. aequitatem. terras: j. caelum. exornat ample triclinium; Ver IV 62.

exoro, anflehen, durch Bitten bewegen: I. nec exorari fas est; Quir 23. — II. ipsum sapientem exorari et placari; Muren 63. — III. qui hominem avarissimum exoraret, sestertium bis miliens ne contemneret; Rab Post 21. me frater exoravit, ut huc secum venirem; de or II 14.

exorsus, Anfang: quoniam is est exorsus orationis meae; imp Pomp 11.

exortus, Aufgang: qui exortus quoque die signi alicuius aut qui occasus futurus sit; div II 17.

exostra, Bühnenerhöhung: quibuscum iam in exostra helluatur; prov 14.

exotericus, volkstümlich: quos (libros Aristoteles; ἐξωτερικὸς || exotericos || vocat; A IV 16, 2.

expect — j. **expect** —

expedio, lösen, frei machen, in Bereitschaft setzen, entwickeln, abmachen, erledigen, zu statten kommen, nützen, part. frei, unbehindert, kampfbereit: I. 1. ut aratoribus tamen arare expediret; Ver III 43. — 2. bonis expedit salvam esse rem publicam; Phil XIII 16. — 3. (sapientem) nihil facere, nisi quod expediat; Tusc III 51. — II. Q. Varius verbis expeditus; Bru 221. obviam fit ei Clodius expeditus; Milo 28. si me expediero; ep IX 19, 2. peto a te, ut honoris mei causa eum (Hippiam) expedias; ep XIII 37. si, quae volo, expediero; ep VII 3, 6. haec omnia vobis sunt expedienda; ep XII 1, 2. ea sunt ad explicandum expeditissima; Q. fr 14, 3. ex hac ad inveniendum expedita Hermagorae disciplina; Bru 263. quem ad modum expeditam exitum huius institutae orationis; ep III 12, 2. peto a te, ut eius negotia explices et expedias auctoritate et consilio tuo; ep XIII 26, 2. dum hic nodus expeditur; A V 21, 3. pecunia expeditissima quae erat, tibi decreta est; ep XI 24, 2. ex ceteris generibus tunc pecunia expeditur, cum . . .; fr E V 8. Balbi tarditatem vicit expediendis conficiendisque rebus; Bru 154. cum illam viam sibi videant expeditiorem ad honores; Flac 104. virgas expediri iubet; Ver V 161. — III. 1. aut expedies nos omni molestia aut eris particeps; A II 25, 2. — 2. quod te in tanta hereditate ab omni occupatione expediti; A III 20, 2.

expedite, leicht, ohne Schwierigkeit: ex quo (loco) te, quocumque opus erit, facillime et expeditissime conferas; ep IV 20, 2. C. Censorinus, quod proposuerat, explicans expedite; Bru 237. ut expeditius ratio tradatur; inv II 158.

expeditio, Feldzug: ut in expeditionem exercitum educeret; div I 72.

expello, forttreiben, treiben, vertreiben, austreiben: expulsi bonis omnibus; Ver II 62. Catilinam verbis et paene imperio ex || imperio || urbe expulisse; Muren 6. cum M. Bibulum foro expulisses; Vatin 22. quod me domo mea expulisti; Piso 16. non expulsi, sed evocati ex patria; A VIII 2, 3. (civis) erat expulsus sine iudicio, vi, lapidibus, ferro; Sest 53. classem pulcherrimam in litus expulsam; Ver V 91. mitto expulsam ex matrimonio filiam; Cluent 188. in regibus expellendis; of III 40. socerum fluctibus rei publicae expulsam; Sest 7. Dionysius tyrannus Syracusis expulsam Corinthi

pueros docebat; Tusc III 27. haec tanta virtus ex hac urbe expelletur? Milo 101.

expendo, abwägen, erwägen, prüfen, zählen, erdulden: I. nec inveniet (orator) solum, quid dicat, sed etiam expendet; orat 48. — II. profert alter, opinor, duobus versiculis expensum Niciae; ep IX 10, 1. non tam ea (argumenta causarum) numerare soleo quam expendere; de or II 309. in dissensione civili expendendos cives, non numerandos puto; rep VI 1. tabulas, in quibus sibi expensa pecunia lata sit acceptaque relata; Caecin 17. Prometheus (cluet) poenas Iovi fato expendisse supremo; Tusc 23. quodsi mihi expensa ista HS c tulisses; ep V 20, 9. testem diligenter expenditis; Flac 12.

expergefacio, erwecken: si forte expergefaceret te posses; Ver V 38.

expergiscor, erwachen: cum Alexander experrectus narrasset amicis somnium; div II 135. si dormis, expergiscere; A II 23, 3. cum simul cum sole experrectus essem; A XIII 38, 1.

experientia, Versuch: I. experientia patrimonii amplificandi labentem excepit; Rab Post 43. — 2. aegritudinem suscipere pro experientia, si quid habere velis; Tusc IV 56.

experimentum, Beweis: hoc maximum est experimentum hanc vim esse positam in cogitatione diuturna; Tusc III 74.

experior, erfahren, durchmachen, kennen lernen, versuchen, erproben, geltend machen, gerichtlich verfahren, part. unternehmend, tätig: I. 1. quae (temporum varietates) etsi nobis optabiles in experiendo non fuerunt, in legendo tamen erunt incundae; ep V 12, 4. — 2. dicam non tam doctus quam expertus; de or II 72. iudicio gravi experiri nolebas? Q. Rosc 25. omnia dico expertus in nobis; Planc 22. quid, quod ne cum iis quidem expertus es? fr A VII 15. Nympho, experientissimus ac diligentissimus arator; Ver III 53. vir fortis et experiens; Cluent 23. — II. 1. numquam se coepisse de tantis iniuriis experiri; Cael 20. — 2. nec reliqui minus experti sunt, quid efficere possent; orat 5. — 3. experiar equidem [illud], ut ne Sulpicius plus quam ego apud te valere videatur; de or II 16. — 4. quoniam in pecunia tantum praesidium experitur esse; Ver pr 8. — III. quod ipsi experti non sunt, id docent ceteros; de or II 76. par est omnes omnia experiri, qui res magnas concupiverunt; orat 4. cum eos (amicos) gravis aliquis casus experiri cogit; Lael 84. datum tempus, in quo amorem experiri tuum; A XVI 16, 10. qui ad constitutum experiendi iuris gratia venissent; Caecin 33. visne fortunam experiri meam? Tusc V 61. industriam non sum expertus; Bru 280. te arbitrator malle ipsum tacere quam taciturnitatem nostram experiri; Bru 231. quorum (magistratum) voluntatem in supplicatione sum expertus; A VI 7, 2.

expers, unbeteiligt, ohne Anteil, entbehrend, frei, ledig: I. per quem (locum) oratio ad mutas et expertes animi res referetur; inv I 109. me expertem belli fuisse; A VIII 9, 1. nos expertes sui consilii (Pompeius) relinquebat; A VIII 8, 1. quasi corporis simus expertes; Ac II 139. M. Antonium omnino omnis eruditionis expertem atque ignarum fuisse; de or II 1. hunc nullius laboris, nullius obsessionis, nullius proelii expertem fuisse; Balb 6. ut nemo in perpetuum esse posset expers mali; Tusc III 59. obsessionis, proelii: j. laboris. sunt (ferae) rationis et orationis expertes; of I 50. te omnium periculorum video expertem fore; ep IV 14, 4. eos expertes esse illius prudentiae, quam sibi asciscerent; de or I 87. rationis: j. orationis. id quod necesse fuit || ab || hominibus expertibus veritatis; de or II 81. — II. quinque reliquis motibus orbem eum (mundum) voluit esse et expertem; Tim 36. — III.

per triennium soli vacui, expertes, soluti ac liberi fuerunt a b omni sumptu, molestia, munere; Ver IV 23.

expeto, erfireben, begehren, trachten, verfängen, fordern: I. qui ignoret extremum expetendi; Ac II 29. — II. 1. vincere illi expetunt; Phil XII 9. — 2. dum nostram gloriam tua virtute augeri expeto; Q fr I 1, 2. — III. qui (Antonius) maxime expetebatur; Bru 207. quae vulgo expetenda atque optabilia videntur; de or I 221. illa non dico me expetere, sed legere, nec optare, sed sumere; fin IV 72. cupiditas avide semper aliquid expetens; Tusc IV 36. si nulla caritas erit, quae faciat amicitiam ipsam sua sponte expetendam; fin II 83. caedem illi civium, vos servitutum expetistis; Piso 15. quod (commodum) expetitur dicatur; inv II 26. nihil (natura habet), quod magis expetat quam honestatem, quam laudem, quam dignitatem, quam decus; Tusc II 46. si pecunia tanto opere expetitur, quanto gloria magis est expetenda! de or II 172. honestatem, laudem; f. decus, et virtutes omnes et honestum illud per se esse expetendum; fin V 64. cuius (Erechthei) etiam filiae cupide mortem expetiverunt pro vita civium; Tusc I 116. pecuniam; f. gloriam. a me poenas expetistis; Piso 16. cum reditum nostrum in gratiam uterque expetisset; ep III 10, 8. quae (prudencia) est rerum expetendarum fugiendarumque scientia; of I 153. hanc (sapientiam) qui expetunt, philosophi nominantur; of II 5. servitutum; f. caedem. cum virtus maxime expetatur; Tusc III 47. f. honestum. ea omni vita illam vitam magis expetendam non esse, sed magis sumendam; fin IV 20. ut probet voluptatem natura expeti; fin II 32. — IV. quo tempore me augurem a toto conlegio expetitur nominaverunt; Phil II 4. unum ab omnibus ad id bellum imperatorem deposci atque expeti; imp Pomp 5.

expiatio, Sühnung; I. scelerum in homines atque in deos impietatum || impietatum || nulla expiatio est; leg I 40. — II. quibus dis violatis expiatio debeatur; hac resp 21.

expilatio, Beraubung, Ausplünderung; I. hinc furta, peculatus, expilationes direptionesque sociorum et civium (nascuntur); of III 36. — II. hunc in fanorum expilationibus adhibebat; Ver III 23.

expilator, Ausplünderer; cum domus hospitem, non expilatorem recepisse videatur; Q fr I 1, 9.

expilo, berauben, ausplündern: a quibus expilati sumus; de or III 123. si socios spolia, aerarium expilas; par 43. Cibrae cum in suspicionem venissent suis civibus fanum expilasse Apollinis; Ver IV 30. quem ad modum regem ex provincia spoliatum expilatamque dimitteret; Ver IV 63.

expingo, schilbern: quae regio, quae ora, qui motus hominum non ita expictus est, ut . . ? Tusc V 114.

expio, verjöhnen, sühnen, entjündigen, büßen, strafen: sine illius || ullis || suffimentis expiati sumus; leg I 40. expiandum forum ab illis nefarii sceleris vestigiis esse; Rabir 11. a me poenas expetistis, quibus coniuratorum manes mortuorum expiaretis; Piso 16. expiabo religionem aedium mearum; har resp 11. tua scelera di immortales in nostros milites expiaverunt; Piso 85. solum frugibus expiatum ut vivis redderetur; leg II 63.

expiscor, ausforſchen: I. velim ex Theophane expiscere, quoniam in me animo sit Arabarches; A II 17, 3. — II. nescis me ab illo (Balbo) omnia expiscatum; ep IX 19, 1.

explanate, deutlich: ut definire rem possit nec id faciat tam presse et anguste, sed cum explanatus tum etiam uberius; orat 117.

explanatio, Entwidelfung, Auslegung, Deutung: I. ista explanatio naturae nempe hoc effecerit, ut ea, quae ante explanationem tenebamus, relinquamus; fin IV 41. inlustris explanatio

(permultum movet); de or III 202. — II. somniis, vaticinationibus, oraculis explanationes adhibitae sunt interpretum; div I 116. — III. ante: f. I.

explanator, Erklärer, Ausleger: si (di) ea nobis obiciunt, quorum nec scientiam neque explanatorem habeamus; div II 131. neque est quaerendus explanator aut interpret eius (legis) alius; rep III 33.

explano, entwidelfen, erklären, deuten, auslegen: I. ut, quid illud sit, de quo disputetur, explanetur; de or I 209. — II. movent etiam illa, quae coniectura explanantur longe aliter atque sunt; de or II 280. ille tibi omnia explanabit; ep III 1, 1. rem obscuram explanare interpretando; Bru 152. vim istius caelestis legis explana; rep II 9.

expleo, erfüllen, ausfüllen, ergänzen, vollständig machen, genügen, befriedigen, sättigen, stillen: non vereor, ne non scribendo te expleam; ep II 1, 1. quod in suo genere expletum atque cumulatum est; Tusc V 39. si non explet bona naturae voluptas; fin V 45. quae cupiditates a natura proficiscuntur, facile expleunt; fin I 53. ad explendam damnationem; Caecin 29. expleris omnem expectationem diuturni desiderii nostri; de or I 205. ut non unius libidinem, non suos oculos, sed omnium cupidissimorum insanias expleret; Ver IV 47. non explere susceptum rei publicae munus; prov 35. oculos; f. insanias. neque inferciens verba quasi rimas expleat; orat 231. ad explendum aurium sensum apto quodam quasi verborum modo; part or 72. quasi diuturnam sitim explere cupiens; Cato 26. quae (vita) sit animi corporisque expleta virtutibus; fin V 37.

expletio, Hervollständigung: in ea expletione naturae summi boni finem consistere; fin V 40.

explicare, klar: qui distincte, qui explicare et rebus et verbis dicunt; de or III 53.

explicatio, Abrollen, Entwidelfung, Erörterung, Auseinanderlegung: I. 1. erat in disserendo mira explicatio; Bru 143. est quasi rudentis explicatio sic traductio temporis; div I 127. multum ad ea, quae quaerimus, explicatio tua ista profecerit; fin III 14. — 2. haec est undique completa et perfecta explicatio summi boni; fin V 72. — II. 1. compleo, perficio: f. I. 2. illa explicationem magis inlustram perpolitamque desiderant; de or II 120. — 2. similia dici possunt de explicatione naturae, qua et hi (Peripatetici) utuntur et vestri; fin IV 11.

explicator, Erklärer, Darsteller: 1. ut rerum explicator prudens, severus, gravis (Thucydides laudatus est); orat 31. — 2. ut ad hunc quasi ad quendam multo commodiorem explicatorem revertantur; inv II 6.

explicatrix, Entwidelferin: vis dicendi adhibebatur, explicatrix orationis perpetuae; Ac I 32.

explicatus, Erörterung: quam difficiles explicatus (natura deorum) haberet; nat III 93.

explico, entwidelfen, ausbreiten, ausdehnen, aufschlagen, lösen, ordnen, ausführen, aus der Verlegenheit ziehen, erklären, erörtern, erläutern, auseinanderlegen: I. 1. de quibus (officiis) est nobis his libris explicandum; of I 7. — 2. quid mihi in mentem veniat, explicabo brevi; A VIII 3, 1. — 3. hoc loco tantum explicemus, haec honesta esse expetenda; fin V 61. — II. si ex his te laqueis exueris ac te aliqua via ac ratione explicaris; Ver V 151. si velim geometricum quiddam aut physicum aut dialecticum explicare; div II 122. utique explicatum sit illud || de || HS XX et DCCC; A V 5, 2. f. consilium. ambigua se audere aiunt explicare dilucide; fr F V 99. prae sua Capua planissimo in loco explicata; agr II 96. doloris huius origo nobis explicanda est, id est causa efficiens aegritudinem; Tusc III 23. f. crimina.

meas cogitationes omnes explicavi tibi superioribus litteris; A X 6, 1. metuo, ne id consilii ceperimus, quod non facile explicare possimus; ep XIV 12. ut possem oratione mea crimina causamque explicare; Ver I 25. ut forum laxarem et usque ad atrium Libertatis explicarem; A IV 17, 7. natura cupiditatum generibusque earum explicatis; fin I 64. praetorum litteras profer, explica; Ver II 106. locis est utendum multis, inlustribus, explicatis; de or II 358. habetis explicatum omnem religionum locum; leg II 69. naturam: i. genera. nostra negotia explica; A V 12, 3. cum philosophiam viderem diligentissime Graecis litteris explicatam; Ac I 4. ut eos dies consumam in philosophia explicanda; A XIII 45, 2. originem: i. causam. quae (ratio) a te secundo libro est explicata dilucide; div I 117. veteris cuiusdam memoriae non sane satis explicata recordatio; de or I 4. res involutas definiendo explicavimus; orat 102. re publica nondum omnino explicata; ep XII 25, 6. Catois sermo explicabit nostram omnem de senectute sententiam; Cato 3. nisi explicata solutione non sum discessurus; A XV 20, 4. (somnia) Antiphontis interpretatione explicata; div I 39. vitam alterius totam explicare; div Caec 27. explicet suum volumen illud; Sex Rose 101.

explodo. auspochen, verwerfen: Aesopum, si paulum inrauseit, explodi; de or I 259. qui posteaquam e scaena non modo sibilis, sed etiam convicio explodebatur; Q Rose 30. explodatur haec quoque somniorum divinatio; div II 148. histrio exhibetur, exploditur; par 26. ut Aristonis esset explosa sententia; fin IV 47.

explorate, fischer, zuverlässig: quod non satis explorate perceptum sit et cognitum; nat I 1. ne naviges nisi explore; ep XVI 8, 1. percipio: i. cognosco. cum id futurum exploratius possem promittere; ep VI 1, 5.

exploro. erpähnen, erforschen, prüfen, part. fischer, gewiß; I. 1. cui possit exploratum esse de sua sanitate? Ac II 54. — 2. nec quantum facere posses nec quoad progredi velles, (senatus) exploratum satis habebat; ep X 12, 1. — 3. cum mihi esset exploratissimum P. Lentulum consullem futurum; Quir 15. — 4. de quo (casu) mihi exploratum est ita esse, ut tu scribis; ep II 16, 6. — II. quae mihi exploratoria essent, si remansissem; A XI 6, 3. si ista nobis impetrata quicquam ad spem explorati haberent; A XI 20, 1. facilius et exploratior devotatio legionum fore videtur quam piratarum; A XVI 2, 4. quae (navis) explorare fugam domini videbatur; Ver V 44. antequam (malum) prospicere atque explorare potueris; Ver I 39. nec habet explicatam aut exploratam rationem salutis suae; ep VI 1, 2. ut exploratam spem salutis ostenderem; ep VI 12, 4. ut explorata nobis esset victoria; ep VI 1, 3.

expolio, herausarbeiten, ausbilden, verfeinern: quis Dionem Syracosium doctrinis omnibus expolivit? de or III 139. Gaius Tuditanus omni vita atque victu excultus atque expolitus; Bru 95. quod nihil simpliciter suo in genere omnibus ex partibus perfectum natura expolivit; inv II 3. quod (genus argumentandi) per ratiocinationem expolitur; inv I 61. orationis pictum et expolitum genus; orat 96. neque eadem partes ratione partitione expolire (convenit); inv I 76.

expolitio, Verschönerung, Ausförmung: I. expolitiones utriusque nostrum sunt in manibus; Q fr III 3, 1. in verbis inest quasi materia quaedam, in numeris expolitio; orat 185. — II. inventum proferent, non expolitionem; inv I 75. argumentatio vocatur eius inventi artificiosa expolitio; inv I 74. urbanam expolitionem urget Philotimus; Q fr III 1, 6. — III. de expolitionis partibus loquimur; inv I 75. — IV. orationem expolitione distinctam; de or I 50.

Merguet, Handlexikon zu Cicero.

expono, auslegen, preisgeben, zur Verfügung stellen, ausstellen, zur Schau stellen, darlegen, auseinandersetzen, vortragen, erörtern, entwerfen; I. 1. expone nunc de reprehendendo; part or 44. de Oppio bene curasti, quod ei de || ei || decc exposuisti; A V 4, 3. — 2. hoc in sermone cum a me exponeretur, quae mea expectatio fuisset orationis tuae; ep V 2, 2. — 3. idem (Sisenna) exponit simulacra sudavisse; div I 99. — II. aliquid in aliquos eorum, qui modo expositi sunt, factum esse; inv II 35. dicitur (Romulus) ab Amulio ad Tiberim exponi iussus esse; rep II 4. exponam generatim argumenta eorum; Ac II 47. quod ex quibusdam capitibus expositis nec explicatis intellegi potest; Bru 164. causa non solum exponenda, sed etiam graviter copioseque agenda est; div Caec 39. hi sunt actori, ut pictori, expositi ad variandum colores; de or III 217. ut exponas disciplinam sapientiae; Ac II 114. expositis tridui disputationibus; Tusc IV 7. habere domum patentem atque adeo expositam cupiditati et voluptatibus; Quinct 93. exponam vobis Oppianici facinus; Cluent 43. in omni re difficillimum est formam, quod *ζαχαριε* Graece dicitur, exponere optimi; orat 36. mandata (Regulus) exposuit; of III 100. si exponenda narratio (est); orat 210. quam orationem in Originibus suis exposuit ipse (Cato); de or I 227. erant huic studio maxima exposita praemia; de or I 15. mei facti rationem exponere illis volo; har resp 3. rem breviter exponere et probabiliter et aperte; orat 122. expositis iam sex de summo bono sententiis; fin V 20. qui (sermo) est expositus in Bruto; orat 23. vasa omnia, ut exposita fuerunt, abstulit; Ver IV 35. vitam alterius in oculis conspectuque omnium exponere; div Caec 27. — III. summum bonum (Hieronymus) exposuit *vacuitatem* doloris; fin V 14.

exportatio, Ausfuhr: I. earum rerum, quibus abundarem, exportatio nulla esset; of II 13. — II. his exportationibus HS LX socios perdidisse; Ver II 185.

exporto, ausführen, fortchaffen: quae sine portorio Syracusis erant exportata; Ver II 171. qui in fame frumentum exportare erat ausus; Flac 17. dico te maximum pondus auri, argenti, eboris, purpurae, plurimam vestem Melitensem, plurima vasa Corinthia Syracusis exportasse; Ver II 176. o portentum in ultimas terras exportandum! Ver I 40. vasa, vestem: i. pondus.

exposco, erbitten: quam (misericordiam) imploro et exposco; Milo 92.

exposite, deutlich: † haec posite || exposite || haec iura pontificum auctoritate consecuta sunt || † haec . . . sunt ||; leg II 48.

expositio, Erklärung, Darlegung: I. iunctae et duplices expositiones summi boni tres omnino fuerunt; fin V 21. expositiones rerum tarditatem (magis requirunt); orat 212. rogatio atque huic finitima quasi percontatio expositioque sententiae suae; de or III 203. — II. quae (narratio) causae continet expositionem; inv I 28. iungo: i. I. sunt.

expostulatio, Forderung, Beschwerde: I. fuerunt (non nullae) expostulationes cum absente Pompeio; Q fr II 1, 1. — II. cognosce aequitatem expostulationis tuae; ep III 7, 3. — III. flagitabar bonorum expostulatione; dom 16.

expostulo, sich beschweren, Genugtuung fordern: I. 1. locus esse videtur tecum expostulandi; ep II 17, 6. — 2. quererer tecum atque expostularem; ep III 10, 7. — II. de qua (suspicione) alienum tempus est mihi tecum expostulandi; ep III 10, 6. — III. cuius ex-oratione ne illum quidem Iuventium tecum expostulavi; Plane 58. — IV. qui nihil tecum de his ipsis rebus expostulem; ep V 2, 9.

exprimo, herausdrücken, ausdrücken, ausdrücken, darstellen, schildern, nachbilden, über-

fejßen, beftimmen, nötigen, erzwingen, erpreffen: I. 1. de lamentis expressa verbis sunt »mulieres genas ne radunto«; leg II 64. — 2. diligenter oportere exprimi, quae vis subiecta sit vocibus; fin II 6. — 3. expressi, ut conficere se tabulas negaret; Ver III 112. — 4. nemo umquam superiorum non modo expresserat, sed ne dixerat quidem posse hominem nihil opinari; Ac II 77. — II. in quibus (libris) omnibus fere Socrates exprimitur; de or III 15. alqd: j. nummulos nubium conflictu ardor expressus; div II 44. quod (auspiciu) tam sit coactum et expressum; div II 73. sic fuit illa expressa causa; Scaur 26. veri iuris germanaeque iustitiae solidam et expressam effigiem; of III 69. quod ad me quasi formam communium temporum et totius rei publicae misisti expressam; ep III 11, 4. nolo exprimi litteras putidius, nolo obscurari neglegentius; de or III 41. unde illud ut ex ore aliquo quasi imago exprimitur; orat 8. laus ab invitis expressa; agr II 5. tu si tuis blanditiis tamen a Sicyoniis nummulum aliquid expresseris; A I 19, 9. quorum ego orationes si ita expressero; opt gen 23. ex oratione aut libera aut expressa; part or 6. si eum oratorem, quem quaeris, expressero; orat 3. te expressisse ab invitis Liparensibus hanc pecuniam; Ver III 84. quod exprimere dicendo sensa possumus; de or I 32. si intimos sensus civitatis expressero; Sest 119. ut exprimerem quaedam verba imitando; de or I 155. quam (κατάληψιν) verbum e verbo exprimentes »comprehensionem« dicemus; Ac II 31. quem (virum) nostris libris satis diligenter expressimus; A VIII 11, 1. — III. horum exprimere mores oratione iustos, integros, religiosos; de or II 184.

exprobro, vorwerfen, vorhalten: I. non exprobrandi causa dicam; Sex Rosc 45. — II. si ea (vitia, in comoda) in adversariis exprobrando non intellegas te in iudices invehi; de or II 305. odiosum sane genus hominum officia exprobrantium; Lael 71. vitia: j. incommoda. — III. ipsae illae (litterae) me quasi exprobrare videntur, quod in vita maneam; ep V 15, 3.

expromo, vorbringen, hervorheben, darlegen, entwikkeln, betätigen: I. quid in quamque sententiam dici possit, expromere; div II 150. — II. quae nunc expromam absens audacius; ep V 12, 1. quoniam in meo inimico crudelitatem exprompsisti tuam; Milo 33. quorum omnis industria vitae et vigilandi labor in antelucanis cenis expromitur; Catil II 22. iam exprome istas leges de religione; leg II 17. quod omnis vis ratioque dicendi in eorum, qui audiunt, mentibus aut sedandis aut excitandis expromenda est; de or I 17.

expugnatio, Erstürmung: 1. ut urbium expugnationes recordentur; Cato 13. videtis aedificiorum expugnationes; Tul 42. — 2. ut ipsorum adventus non multum ab hostium expugnatione differant; imp Pomp 13.

expugnator, Erstürmer, Überwinder: 1. expugnatorem pudicitiae adduximus; Ver I 9. — 2. dicens contra aliquem urbis expugnatorem; inv I 93.

expugno, erstürmen, erobern, überwinden, erzwingen: I. aliqua ratione expugnasset iste, ut dies xxxv inter binos ludos tellerentur; Ver II 130. — II. sapientis animus vincetur et expugnabitur? par 27. se fortunas eius patrias expugnare posse; Cluent 36. utrum hic tibi expugnare pudicitiam videatur? Cael 49. expugnare urbes; Rab Post 42.

expulsio, Vertreibung: commemoratur expulsio Laenatis; rep I 6. qui expulsiones vicinorum recordetur; par 46.

expulsor, Vertreiber: ubi erant tum civium expulsiones? Sest 125.

expultrix, Vertreiberin: o virtutis (philosophia) indagatrix expultrixque vitiorum! Tusc V 5.

expurgo, reinigen: quo magis expurgandus est sermo; Bru 258.

exquiro, fragen, sich erkundigen, suchen, forschden, erforschen, untersuchen, prüfen, part. ausgefucht, vorzüglich: I. neque nos studium exquirendi defatigati relinuemus; Ac II 7. — II, 1. de animi bonis accuratius exquirebant; fin IV 17. — 2. de Varrone non sine causa quid tibi placeat tam diligenter exquiro; A XIII 22, 1. — 3. qui (stipatores), ne quod in vestimentis telum occultaretur, exquirent; of II 25. — III. quamquam ipsi omnia, quorum negotium est, consulta ad nos et exquisita deferunt; de or I 250. me exquisisse aliquid, in quo te offenderem; ep III 8, 4. a te nihil certi exquiro; A VII 12, 4. consilium meum magno opere exquirant; A XV 5, 1. si eventa quaerimus, quae exquiruntur avibus; div II 79. propter exquisitum et minime vulgare orationis genus; Bru 321. huic summi honores exquiruntur; Phil IV 49. nullum meum iudicium interponens, sed exquires tuum; A VIII 3, 7. in exquirendo iure; dom 39. exquisitos e Graecia magistros; Bru 104. quartum exquirendorum officiorum genus; of II 89. reconditas exquisitasque sententias; Bru 274. quo (Polybio) nemo fuit in exquirendis temporibus diligentior; rep II 27. ea verba non, ut poetae, exquisita ad sonum, sed sumpta de medio; orat 163. re ac ratione exquirere possumus veritatem; imp Pomp 51.

exquisite, sorgfältig, gründlich: cum de eo crimine accurate exquisiteque disputavisset; Bru 277. quorum nemo erat, qui videretur exquisitius quam vulgus hominum studuisse litteris; Bru 322.

exsanguis, blutlos, blaß, erschöpft: exsanguis se ex curia proripuit; har resp 2. exsanguia corpora mortuorum; Ver V 130. exsanguem iam et iacentem (rem publicam); rep II 2. de quibus illi tenui quodam et exsanguis sermone disputant; de or I 57.

exsatur, sättigen: cum eius cruciatu animum exsaturare vellent; Ver V 65.

excindo, vernichten, zerstören: templum sanctitatis, caput urbis, aram sociorum excindi; Milo 90. hostium urbes excindere; dom 61.

exscribo, abschreiben: quas (litteras) exscripsistis; Font 18. tabulas in foro exscribo; Ver II 189.

exsculpo, herauschnitzen: nescio quid e quercu exsculperam, quod videretur simile simulacri; A XIII 28, 2.

exseco, herouschneiden, ausschneiden, entmannen: exsectum Caelum a filio Saturno; nat II 63. armarii fundum exsecuit; Cluent 179. exacta lingua; Cluent 187. nervis omnibus urbis exsectis; agr II 91. non minus esset probanda medicina, quae sanaret vitiosas partes rei publicae, quam quae exsecaret; A II 1, 7.

exsecratio, Beteuerung, Schwur, Verwünschung: I. Thyestea est iste exsecratio poetae; Piso 43. habet etiam Campana lex exsecrationem || in contione || candidatorum, si . . .; A II 18, 2. — II. hunc exsecratione devinerat; Sest 15.

exsecror, verwünschen, verfluchen: I. Italia cuncta exsecratur; Piso 64. — II. exsecratur luculentis sane versibus apud Ennium Thyestes, primum ut naufragio pereat Atrous; Tusc I 107. — III. te exsecratum populo Romano; Phil II 65.

exsectio, Ausschneiden, Abschneiden: I. ex eodem furore etiam illa concelerata exsectio linguae; Cluent 191. — II. cum exsectio illa fundi in armario animadverteretur; Cluent 180.

exsequiae, Leichenbegängnis, Bestattung: I. mater exsequias illius funeris prosecuta; Cluent 201. — II. sepultura et iustis exsequiarum caruerunt; leg II 42. sibi exsequiarum munus ereptum; Cluent 28.

exsequor, begleiten, bestatten, ausführen, sich unterziehen, erdulden: »hunc omni amicos laude et laetitia exsequi«; Tusc I 115. qui per valetudinem exsequi cladem illam fugamque potuissent; Phil II 54. cur non omnes fatum illius (Pompei) una exsecuti sumus? A IX 12, 1. fugam: f. cladem. (Masinissam) omnia exsequi regis officia et munera; Cato 34. quam (orationem) si ipse exsequi nequeas; Cato 28.

exsibilo, ausführen: histrio, si versus pronuntiatus est syllaba una brevior aut longior, exhibilatur, exploditur; par 26.

exsiccō, austrodnen, ausdörren: in aliis (locis) esse pituitosos, in aliis exsiccatos atque aridos; fat 7. quia tum (arbores) exsiccateae sint; div II 33. sin autem exsiccatum genus orationis probant; Bru 291.

exsilio, aufspringen: ita properans de sella exsili; Ver II 75. tuis et illius litteris perlectis exsili gaudio; ep XVI 16, 1.

exsilium, Verbannung, Zufluchtsort: I, 1. exsilium quantum tandem a perpetua peregrinatione differt? Tusc V 107. exsilium non supplicium est, sed periculum portusque supplicii; Caecin 100. quodvis exsilium his est optatius quam patria; Ligar 33. nescis exsilium scelerum esse poenam? par 30. — 2. ut consuli domus exsilium esse non posset; Vatīn 22. — II, 1. quod (exsilium) in maximis malis ducitur; Tusc V 106. — 2. in quo (bello) capiendus (fuit) tamquam exsilio locus; ep VII 3, 3. — 3. innocens in exsilium eiectus a consule esse dicitur; Catil II 14. ibit igitur in exsilium miser? quo? Muren 89. qui (Themistocles) cum in exsilium expulsus esset; Lael 42. profectus in exsilium Tubulus est; fin II 54. cum in exsilium profugisset; dom 86. qui Romam in exsilium venisset, cui Romae exsulare ius esset; de or I 177. — III. num stulte (Damaratus) anteposuit exsili libertatem domesticae servituti? Tusc V 109. pericula exsili parvi esse duenda; Arch 14. — IV, 1. quos (sceleratos, impios) leges exsilio adfici volunt; par 31. quem leges exsilio, natura morte multavit; Cluent 29. — 2. exsili causa solum vertisse; Quinet 86.

exsisto, hervorkommen, hervortreten, sich erheben, aufreten, eintreten, entziehen, sich zeigen, erscheinen, folgen: I, 1. ex quo existet, ut de nihilo quippiam fiat; fat 18. — 2. ex quo existit illud, multa esse probabilia [ex . . . prob.]; nat I 12. — II. qui (Athenienses), credo, timentes, hoc interdictum iustitiae ne quando existeret, commenti sunt se de terra tamquam hos ex arvis musculos existisse; rep III 25. f. pater. alqd: f. I, 2. existit morbus et aegrotatio, quae evelli inveterata non possunt; Tusc IV 24. beluae quaedam illae ex portentis immanes exstiterunt; Sulla 76. in Lysandri statua in capite corona subito existit ex asperis herbis; div I 75. quod in maximis animis splendidissimisque ingeniis plerumque existunt honoris, imperii, potentiae, gloriae cupiditates; of I 26. nullus Italiae motus, nulla decreta municipiorum exstiterunt; sen 38. talem existere eloquentiam non potuisse; de or II 6. submersus equus voraginibus non existit; div I 73. tam gloriosum exitum tui iudicii existisse; ep III 11, 2. cuius (Tulli Hostilii) excellens in re militari gloria magna exstiterunt res bellicae; rep II 31. ab his oratores, ab his imperatores ac rerum publicarum principes exstiterunt; fin V 7. existunt etiam saepe iniuriae calumnia quadam; of I 33. interdictum: f. alqs. ut excaescentia sit ira nascens et modo existens; Tusc IV 21. ex victoria cum multa mala tum certe tyrannus existet; A VII, 5, 4. morbus: f. aegrotatio. motus: f. decreta. muscoli: f. alqs. oratores: f. imperatores. Ditem patrem repente cum curru existisse; Ver IV 107. principes: f. imperatores. existit hoc loco quaedam quaestio

subdifficilis, num . . . ; Lael 67. res: f. gloria scriptorem ipsum, si existat, factum hoc probaturum; inv II 139. tyrannus: f. mala. existat ille vir parumper cogitatione vestra; Balb 47. ex perpetuis plenisque gaudiis vitam beatam existere; Tusc V 67. vocem ab aede Iunonis ex arce existisse; div I 101. — III, 1. harum rerum Torquatus auctor, adiutor, particeps existit; Sulla 34. cur plures in omnibus rebus [artibus] quam in dicendo admirabiles existissent; de or I 6. poetam bonum neminem sine inflammatione animorum existere posse; de or II 194. ita finis bonorum existit secundum naturam vivere sic adfectum, ut . . . ; fin V 24. si obscurior et quasi caliginosa stella exstiterit; div I 130. — 2. qui animo existit in rem publicam consulari; ep X 6, 3. qui primi virtute et consilio praestanti existierunt; Sest 91.

exsolvo, befreien, bezahlen, erfüllen: quibus (occupationibus) si me relaxaro (nam, ut plane exsolvam, non postulo); ep VII 1, 5. nec (Panaetius) exsolvit id, quod promiserat; of III 7. nomina mea, per deos, expedi, exsolve; A XVI 6, 3.

exsorbeo, aufsaugen, verschlingen, aufsaugen: multorum difficultatem exsorbit; Muren 19. quantas iste praedas exsorbit; har resp 59. ne iudicio iniquo exsorbeatur sanguis tuus; de or I 225.

expectatio, Erwartung, Spannung, Sehnsucht: I, 1. quanta eorum iudicii et auctoritatis expectatio sit; inv I 22. omnis expectatio nostra erat in nuntiis Brundisinis; A VIII 13, 1. ut famam ingenii expectatio hominis, expectationem ipsius adventus superaret; Arch 4. eo me maior expectatio tenet, quibusnam rationibus ea tanta vis comparetur; de or II 74. — 2. si spes est expectatio boni, mali expectationem esse necesse est metum; Tusc IV 80. — II, 1. quantam expectationem magnitudo iudicii sit adlatura; div Caec 42. crebras expectationes nobis tui commoves; A I 4, 1. ut. quam expectationem tui concitasti, hanc sustinere ac tueri possis; ep II 1, 2. ut etiam maiorem expectationem mei faciam, quam modo fecit Hortensius; Ac II 10. quantam tu mihi moves expectationem de sermone Bibuli! A II 14, 1. supero: f. I, 1. superat. sustineo, tueor: f. concito. — 2. res hoc postulat, ut eorum expectationi, qui adiunt, quam celerrime succurratur [occurrat]; de or II 313. — 3. summa scito te in expectatione esse eaque a te expectari, quae . . . ; ep II 3, 2. est adventus Caesaris in expectatione; ep IX 6, 1. — III. o gravitatem dignam expectatione! Sex Rosc 101. — IV, 1. cum quasi decepti sumus expectatione, ridemus; de or II 260. qua expectatione torqueor; A VIII 14, 1. — 2. summa cum expectatione concurratur; agr II 13.

expecto, warten, abwarten, erwarten, entgegensehen, harren, gespannt sein, part. erwünscht, willkommen: I. paucos dies expectasset Quinctius; Cluent 90. qui expectat, pendet animi; fr F V 83. — II, 1. de C. Gracchi tribunatu quid expectem; Lael 41. — 2. expectant omnes, quantae tibi ea res curae sit; Ver III 137. tu quid egeris, vehementer expecto; A XV 9, 2. — 3. hic nolite expectare, dum ego haec crimina agam ostiatum; Ver IV 48. non te expectare, dum ad locum venias; ep V 12, 2. — 4. an id expectamus, quoad ne vestigium quidem relinquatur? Phil XI 25. — 5. os ut videam hominis, expecto; Piso 51. quod diem ex die expectabam, ut statuerem, quid esset faciendum; A VII 26, 3. — III. a quibus aliquid expectant; of II 21. quod ego a te vehementer expecto; ep I 9, 2. f. II, 1. 4. cum in rebus magnis memoria digna consilia primum, deinde acta, postea eventus expectentur; de or

II 63. hostium repens adventus magis aliquanto conturbat quam expectatus; Tusc III 52. mihi tuum adventum suavissimum expectatissimumque esse; A IV 4. annus est integer vobis expectandus; prov 17. eum (Pubilium) commodum nostrum expectare debere; A XVI 2, 1. consilia: f. acta. legem hominis contionemque expectabam; agr II 13. hunc ego diem expectans M. Antonii scelertissima arma vitavi; Phil III 33. eventus: f. acta. hic cum similem exitum expectaret; Piso 92. in expectatis ad amplissimam dignitatem fratribus; Cato 68. a quibus expectare gloriam certe nullam potestis; rep VI 20. quae de se expectat indicia graviora? Phil III 25. legem: f. contionem. ut ad me mihi expectatissimae litterae perferrentur; ep X 5, 1. tuas litteras avide exspecto; ep XII 4, 2. tuum est munus hoc, a te expectatur; leg I 7. a me omnia summa in te studia officiaque exspecta; ep I 6, 2. ego mihi ab illo non rationes expectabam, quas tibi edidit; A VII 3, 7. reliquum est, tuam profectorem amore prosequar, reditum spe expectem; ep XV 21, 5. neque expectabit senatum; Phil XI 26. studia: f. officia. neque legitimum tempus ad ulciscendum expectare; Ver I 81. testis expectatus dixit senator; Caecin 28. nulla praeterea neque praesenti nec expectata voluptate; fin I 41. — IV. illa castra nunc non Catilinam ducem expectant; Catil II 14. quem ex his tribus a me testem expectabis? Q Rosc 42.

exspiratio, Ausdünstung: terrae exspiratio-nibus aer alitur; nat II 83.

exspolio, berauben, ausplündern: I. alter provincia exspoliare conatur; A X 4, 2. — II, 1. non plane exspoliare urbem; Ver IV 120. — 2. cum illi certissimum sit exspoliare exercitu et provincia Pompeium; A X 1, 3. ut eam (virtutem) rerum selectione exspolarent; fin II 43.

extinguo, auslöschē, tilgen, vernichten, unterdrücken, zu Grunde richten, pass. vergehen, aufhören, sterben: qui me extinctum voluerunt; har resp 3. refrigerato et extincto calore occidimus ipsi et extinguimur; nat II 23. sin autem extincta erat consuetudo; Cael 61. faces iam accensas extincti; Piso 5. gratiam nostram extinguit hominum suspicio; ep I 1, 4. illud immortalitate dignum ingenium, illa humanitas, illa virtus L. Crassi morte extincta subita est; de or III 1. cum sua sponte nulla adhibita vi consumptus ignis extinguitur; Cato 71. ingenium: f. humanitatem. clarissimis viris interfectis lumina civitatis extincta sunt; Catil III 24. ad sensus animorum atque motus vel inflammandos vel etiam extinguendos; de or I 60. ad illam pestem extinguendam; har resp 6. quae (res) ad extinguendas reliquias belli pertinent; ep X 25, 1. cum extinguebas senatum; Piso 56. cum dissolutione, id est morte, sensus omnis extinguatur; fin II 101. f. motus. ut olim deficere sol hominibus extinguique visus est; rep VI 24. virtutem: f. humanitatem.

extirpo, ausrotten: nisi ex eius (sapientis) animo extirpatam humanitatem arbitramur; Lael 48. extirpari (vitia) et funditus tolli; fat 11.

exto, hervorragen, hervortreten, sich herausstellen, bestehen, vorhanden sein: I. quem exstet et de quo sit memoriae proditum eloquentem fuisse; Bru 57. — II. ut mihi mirum videatur quemquam exstare, qui credat iis; div II 99. habeat illa laus umbram aliquam, quo magis id, quod erit inluminatum, exstare atque eminere videatur; de or III 101. scriptum exstat in isdem litteris: ἐδρασιώθησαν; Ver V 148. ut non exstet auctor; Planc 57. si causae factorum exstabant; inv I 29. quoniam senatus consultum nullum exstat; ep I 7, 4. minimam olim istius rei fuisse cupiditatem multa exstant exempla maiorum; leg

II 62. quaedam foedera exstant; Balb 32. quodsi litterae non exstarent; inv I 70. si qui ex tanto exercitu reliqui milites exstant; Piso 96. quia eorum monumenta certa in litteris exstant; inv I 39. si sine oculis non potest exstare officium et munus oculorum; div I 71. dum populi Romani nomen exstabit; Phil II 51. officium: f. munus. ipsius Appii exstat oratio; Cato 16. quod os supra terram non exstaret; leg II 57. si etiam ratio exstat artificiosae praesensionis facilis; div I 109. ut exstet scelus hostium militumque divina virtus; Phil XIV 38. is, cuius nulla exstant scripta, Demades; Bru 36. nostrum studium exstabit in conveniendis magistratibus; ep I 8, 7. dicendi virtus exstare non potest; de or I 48. f. scelus.

exstructio, Bau: I. quae (exstructio) sit ara Virtutis; Phil XIV 34. — II. cultus dico agrorum exstructiones tectorum; nat II 150.

exstruo, aufbauen, errichten, erbauen, aufbauen, befeßen: magnum acervum Dicaearchi mihi ante pedes exstruxeram; A II, 2, 2. exstrue animo altitudinem excellentiamque virtutum; fin V 71. in qua (area) civitatem exstrueret arbitrato suo; rep II 21. mensae exquisitissimis epulis exstruebantur; Tusc V 62. cum vobis immortale monimentum exstruxerit; Phil XIV 33. usque ad illum a Cyro exstructum rogam; fin III 76. exstruit villam in Tusculano; dom 124.

exsul, verbannt, ausgewiesen, ausgewandert: I. civitas exsulem regem esse iussit; rep II 46. — II, 1. multantur bonis exsules; Tusc V 107. exsules reducantur; ep XII 1, 1. exsules sine lege restituit; Phil VII 15. — 2. ut populo de exsilibus Byzantiis displiceret; dom 53. — III. quo modo tot legibus eiectus in exsilium nomen exsulis non perhorrescis? par 32. ut illam vitam esse arbitretur, damnati, exsulis; Cluent 170.

exsulo, in der Verbannung, im Auslande leben: I. hunc aptissimum esse etiam ad exsulandum locum; ep IV 8, 2. — 2. cui Romae exsulare ius esset; de or I 177. Italia prohibetur, exsulat; Ligar 11. cum omnes meo discessu exsulasse rem publicam putent; par 30.

exsultatio, Frohlocken: non sunt illi eiulatus Philoctetae tam miseri quam illa exsultatio Athamantis; har resp 39.

exsulto, aufspringen, sich tummeln, übermütig sein, frohlocken, sich freuen: alterum exsultantem verborum audacia reprimebat; de or III 36. quibus gaudiis exsultabis? Catil I 26. cum inaniter et effuse animus exsultat; Tusc IV 13. appetitus tamquam exsultantes sive cupiendo sive fugiendo; of I 102. equos ferocitate exsultantes; of I 90. qui eius furorem exsultantem repressit; Sest 95. gubernatores cum exsultantes lolligines viderunt; div II 145. in quo campo exsultare possit oratio; Ac II 112. victoriis divitiisque subnixus (rex) exsultabat insolentia; rep II 45.

exsuperantia, Hervorragen: nonne omnem exsuperantiam virtutis oderunt? Tusc V 105.

exsupero, überragen: »quod fore paratum est, id summum exsuperat Iovem«; div II 25.

exsurgo, aufstehen, sich erheben: paulisper exsurge; Cluent 168. haec ne quando recreata exsurgere atque erigere se possent; agr II 87. (Pompeianorum causa) si esset ingulata, numquam exsurgeret; Phil XIII 38.

exsuscito, erwecken, anregen: quae cura exsuscitavit etiam animos et maiores ad rem gerendam facit; of I 12.

exta, Eingeweide: I. quid est, quod me moneant aut sortes aut exta aut ulla praedictio? div II 20. cum [tristissima] || primae victimae || exta sine capite fuerunt, quibus nihil videtur esse dirius; div II 36. — II, 1. exta sunt coniuncta

mundo; div II 33. inspiciamus exta; div II 28. — 2. in extis bovis opimi cor non fuit; div I 119. — III, 1. quid est, quod declarari possit habitu extorum et colore? div II 30. — 2. per exta inventa praesensio; Top 77. — IV, 1. quae oraculis, auspiciis, extis declarentur; Ac II 47. ut nunc extis, sic tum avibus magnae res impetrari solebant; div I 28. cum puerorum extis deos manes mactare soleas; Vatin 14. — 2. cum pulmo incisus etiam in bonis extis dirimat tempus; div I 85.

extabesco, sich abzehren, sich winden: »sic corpus clade horribili absumptum extabit«; Tusc II 20. videmus ceteras opiniones fictas atque vanas diuturnitate extabuisse; nat II 5.

extemplo, fogleich: quid fingat extemplo, non habet; Q Rosc 8. »posteaquam abs te, ut venirem, tetigit aures nuntius extemplo« instituta omisi; A XIII 47 (a).

extendo, austretzen: extento brachio paulum etiam de gestu addidit; de or II 242. cum (Zeno) extensis digitis adversam manum ostenderat; Ac II 145.

extenuatio, Verfleinerung: contraria est extenuatio et huic adiuncta inclusio; de or III 202.

extenuo, verdünnen, zerfeinern, vermindern, abschwächen, herabsetzen: hoc extenuando maleficii magnitudinem simul adaugere (oportebit); inv II 75. ut illud, quod compararetur, extenuaretur ab accusatore quam maxime; inv II 82. (aër) fusus et extenuatus sublime fertur; nat II 101. dentibus manditur atque [ab iis] extenuatur et molitur cibus; nat II 134. sensim et pedetemptim procediens extenuatur dolor; Tusc III 54. (genus) flexo sono extenuatum, inflatum; de or III 216. bellicas laudes solent quidam extenuare verbis; Marcel 6. ipsum illud peccatum erit extenuandum; inv II 107. eae voluptates singillatim extenuantur; Tusc V 94.

exterebro, außöhren: quod (aurum) exterebratum esset; div I 48.

extergeo, rein ausplündern: quam tu domum, quam urbem adisti, quod fanum denique, quod non eversum atque extersum reliqueris? Ver II 52.

extermino, vertreiben, verbannen, abweisen: Protagoras Atheniensium in usu urbe atque agro est exterminatus; nat I 63. exterminabit cives Romanos edicto consul? Sest 30. hoc omne genus pestiferum ex hominum communitate exterminandum est; of III 32. nec istas quaestiones physicorum exterminandas puto; Ac II 127. haec tanta virtus ex hac urbe expelletur, exterminabitur, proicietur? Milo 101.

externus, äußerlich, auswärtig, ausländisch, fremd: A. externa auguria videamus; div II 76. tria genera bonorum, maxima animi, secunda corporis, externa tertia; Tusc V 85. sine antecedente et externa causa (animum) moveri; fat 24. quae sunt aut animi aut corporis aut externa vel commoda vel incommoda; Top 89. externis hostibus victis; agr I 19. incommoda: s. commoda. in externis locis minor etiam ad facimus verecundia (est); ep IV 9, 4. nullum externum periculum est; agr I 26. inanimum est omne, quod pulsu agitur externo; Tusc I 54. quae (fortuna) domina rerum sit et externarum et ad corpus pertinentium; Tusc V 25. (animos) externa et adventicia visione pulsari; div II 120. — B, a. qui civium rationem dicant habendam, externorum negant; of III 28. — b, 1. si amicitiae, si propinquitates, si reliqua externa summo bono non continentur; fin V 69. — 2. si conferre volumus nostra cum externis; nat II 8.

exterreo, erschrecken, einschüchtern, aufschrecken: dolorum cum admoventur faces, praeter modum plerique exterrentur; of II 37. quibus exterriti

homines vim quandam esse divinam suspicati sunt; nat II 14. quo aspectu exterrita (nutrix) clamorem sustulit; div I 79.

exterus, äußere, auswärtig: si qui rex, si qua civitas exterarum gentium, si qua natio fecisset aliquid in cives Romanos eius modi; Ver V 149. fore ut ab exteris gentibus vinceretur ea res publica; div I 121. nolite cogere socios atque exterarum nationes hoc uti perfugio; Ver I 82. o dignitatem populi Romani, quam reges, quam nationes exterae, quam gentes ultimae pertimescant! dom 89. ita cum (deus) alterum esset exteriorem, alterum interiorem amplexus orbem; Tim 25.

extremus, äußerste, letzte: A. extremum omnia cingentem ardorem; nat I 37. in Cappadocia extrema castra feci; ep XV 4, 4. cum extremum vitae diem morte confecerit; fin III 76. res in extremum est adducta discrimen; Phil VI 19. ad haec extrema et inimicissima iura tam cupide decurrebas? Quinct 48. in extremo libro tertio; of III 9. ut homunculi similem (deum Epicurus) fingeret, liniam mentis dumtaxat extremis, non habitu solido; nat I 123. manus extrema non accessit operibus eius; Bru 126. ut non adluantur mari moenia extrema; Ver V 96. est id quidem in totam orationem confundendum nec minime in extremam; de or II 322. ludit vir egregius extremo spiritu; Tusc I 96. illud extremum supplicium legis; Piso 99. extremis rei publicae temporibus; Rabir 4. extremo tempore aetatis; Cato 30. »extremus adeo duplici de cardine vertex dicitur esse polus«; nat II 105. — B, I. ut pariter extrema terminentur eundemque referant in cadendo sonum; orat 38. respondent extrema primis; fin V 83. cum aures extremum semper exspectent in eoque acquiescant, id vacare numero non oportet; orat 199. — 2. quoniam id est vel summum vel ultimum vel extremum bonorum; fin I 42. cum omnium rerum mors sit extremum; ep VI 21, 1. — II, 1. tu contextes extrema cum primis; ep X 13, 2. me, quod τέλος Graeci dicunt, id dicere tum extremum, tum ultimum, tum summum; fin III 26. exspecto: s. I, 1. vacat. (quod omne est), nihil cum habeat extremum, infinitum sit necesse est; div II 103. principis cognitis multo facilius extrema intellegitis; Cluent 11. termino: s. I, 1. referunt. — 2. acquiesco in: s. I, 1. vacat. ut ad naturae perveniat extremum; fin V 43. in ea Pompei epistula erat in extremo ipsius manu . . .; A VIII 1, 1. (verborum comprehensio) ad extremum veniens; orat 199. — III. id non exsequi usque ad extremum; Rab Post 5. — IV. cum omnis haec quaestio de finibus et quasi de extremis bonorum et malorum ab eo profisciscatur, quod . . .; fin V 23. — V. nulla (natura) est, quin suam vim retineat a primo ad extremum; fin IV 32. somniis crebris, ad extremum etiam minacibus cum uberetur . . .; div II 85. licebit etiam finem pro extremo aut ultimo dicere; fin III 26.

extumus, äußerste: quorum (globorum) unus est caelestis, extumus; rep VI 17.

extimesco, in Furcht geraten, fürchten: I. cum te constet excellere hoc genere virtutis, ut numquam extimescas; ep XI 21, 4. equi ipsi gladiatorum repentinis sibilis extimescebant; Sest 126. — II, 1. de fortunis communibus extimescebam; Deiot 3. — 2. metuit, ne laceratis membris minus bene utatur, ne combustis, non extimescit; Tusc I 106. s. III. alqd. — III. erunt mihi illi etiam extimescendi; Phil XII 30. unum illud extimescebam, ne quid turpiter facerem; A IX 7, 1. nihil est, quod adventum nostrum extimescas; ep IX 26, 4. cerulas tuas miniatulas || miniatas || illas extimescebam; A XVI 11, 1. quia quasdam post mortem formidines extimescant; fin V 31. quod ego periculum non extimesco; ep XII 2, 1. cur non extimescam opinandi temeritatem?

Ac II 87. victorem orbis terrarum non extimescere; Deiot 15.

extin — f. **extin** —

extispex, Eingeweideſchauere: hac extispicum divinatione sublata; div II 42. quae (gens) non extispicum praedictione moveatur? div I 12.

extollo, erheben, aufrichten, preisen: I. quae (ars) erigat. extollat, adminiculet; fin V 39. — II. extollere iacentem; Marcel 8. remissione (animus) sic urgetur, ut se nequeat extollere; Tusc II 54. quae (libertas) extollere iam caput debebat; Planc 33. vos meam fortunam deprimitis, vestram extollitis? Piso 41. magnitudinem animi superbia in nimis extollendis et despicientia in contemnendis honoribus imitatur; part or 81.

extorqueo, entwenden, entreißen, expressen: I. quoniam extorsisti, ut faterer . . ; Tusc I 14. — II. aliquid: f. partem. extorqueri e manibus arma non possunt; Phil XIII 15. nec mihi hunc errorem extorqueri volo; Cato 85. qui P. Lentulo ferrum et flammam de manibus extorsimus; Piso 97. a Flamma, si non potes omne, partem aliquam velim extorqueas; ep XVI 24, 1. qui numquam sententias de manibus iudicum vi quadam orationis extorsimus; de or II 74. cur eorum spem vi extorquere conaris? div Caec 61. iamne vos a Caesare ver Herodem talenta Attica L extorsistis? A VI 1, 25.

extorris, heimatslos: hinc CXXXII patres familias extorres profugerunt; Ver III 120.

extra, außer, ausgenommen, außerhalb: A, I. si extra hos concellos egredi conabor; Quinct 36. histrio si paulum se movit extra numerum; par 26. ne extra modum sumptu prodeas; of I 140. solane beata vita relinquatur extra ostium limenque carceris? Tusc V 13. si extra periculum esset; inv II 134. ut extra ruinam sint eam, quae impendet; A XI 24, 2. — existimationis suae iudicium extra cohortem suam committendum fuisse nemini; Ver III 142. si quicquam extra virtutem habeatur in bonis; fin V 77. — III. nostis extra portam Collinam aedem Honoris; leg II 58. in quo (genere) digressio aliqua extra causam interponitur; inv I 27. — IV. quodsi non extra castra congrederemur; Phil XII 28. hoc extra hanc contentionem certamenque nostrum familiariter tecum loquar; div Caec 37. si nihil fit extra fatum; div II 25. extra iocum moneo te, ut . . ; ep IX 24, 3. quae (sapientia) neque extra Romam usquam neque Romae quicquam valet; Muren 28. — B, I. extra eminent quae appellantur aures; nat II 144. ut nulla pars huiusce generis excederet extra; Tim 16. quia nihil extra, quod cerni posset, relictum erat; Tim 18. ea, quae extra sunt; nat II 147. — II. si addat hanc exceptionem: EXTRA QUAM SI QUIS REI PUBLICAE CAUSA EXERCITUM NON TRADIDERIT; inv I 56. quod negant sapientem suscepturum ullam rei publicae partem, extra quam si eum tempus coegerit; rep I 10.

extraho, hinausziehen, hervorziehen, austreiben, entreißen, retten: (causa) per obtrectatores Lentuli calumnia extracta est; Q fr II 2, 3. ex tenebrosa popina consul extractus; Piso 18. hunc errorem quasi radicem malorum omnium stirpitus philosophia se extracturam pollicetur; Tusc IV 83. Epicurus ex animis hominum extraxit radicibus religionem; nat I 121. res ab adversariis nostris extracta est variis calumniis; ep I 4, 1. telum e corpore extractum; Sex Rosc 19. cum urbem ex periculis maximis extraxissent; Sest 11.

extraneus, äußerlich, von außen kommend: nullum extraneum malum est; Rabir 33. quod non verbis neque extraneis ornamentis animus auditoris tenendus est; inv I 32. quae (res) sunt aut corporis aut extraneae; de or II 46.

extraordinarius, außerordentlich, außergewöhnlich: extraordinaria non imperia, sed regna quaeri putabantur; agr II 8. ut summa abstinentia munus hoc extraordinarium traducamus; A V 9, 1. hinc illae extraordinariae pecuniae; Ver I 100. (P. Antistius) contra C. Iulii illam consulatus petitionem extraordinarium veram causam agens est probatus; Bru 226. regna: f. imperia.

extrarius, äußerlich, von außen kommend: utilitas aut in corpore posita est aut in extrariis rebus; inv II 168. partiatur in animum et corpus et extrarias res licebit; inv II 177. extrariae (virtutes sunt) honos, pecunia, adfinitas, genus, amici, patria, potentia; inv II 177.

extremitas, äußerste Grenze, Fläche: I. extremitatem et quasi libramentum (esse), in quo nulla omnino crassitudo sit; Ac II 116. — II, 1. cuius omnis extremitas paribus a medio radiis attingitur; Tim 17. — 2. summa pars caeli cum aëris extremitate coniungitur; nat II 117.

extremus, extremus f. S. 253, b.

extrinsecus, von außen, außen, außerhalb: adhibita est ars quaedam extrinsecus ex alio genere quodam; de or I 188. alii (loci) in eo ipso, de quo agitur, haerent, alii adsumuntur extrinsecus; Top 8. ut (imagines) universum mundum complectantur extrinsecus; nat I 20. animos hominum quadam ex parte extrinsecus esse tractos et haustos; div I 70. utrum ea (columna) solida esset an extrinsecus aurata; div I 48. quae (virtus) si extrinsecus religata pendeat et non oriatur a se; Tusc III 37. non aliunde pendere nec extrinsecus aut bene aut male vivendi suspensas habere rationes; ep V 13, 1. traho: f. haurio.

extrudo, hinausstreifen, hinausdrängen, fortjassen: te in viam, simul ac per paulum gustaris, extrudam et eiciam; de or II 234. quid posses? (Catonem) extrudere ad Cypriam pecuniam? dom 65. is tamquam extruderetur a senatu in Macedoniam et non contra prohiberetur proficisci; Phil X 10. nisi te extrusissemus; ep VII 6, 2. Pollicem quam primum fac extrudas; ep XIV 6.

exturbo, vertreiben, austreiben, verjagen: num patriis Heraclium bonis exturbare oportuit? Ver II 46. qui sint isti optimates, qui me exturbant, cum ipsi domi maneat; A VIII 16, 2. exturbare homines e possessionibus; Sulla 71. multa conveniunt, quae mentem exturbarent meam; Q fr I 4, 4.

exul — f. **exul** —

exulcero, verstimmen, verderben, verbittern: ille tot suspicionibus certorum hominum et seelere exulceratus; dom 28. cum ea, quae sanare nequeunt, exulcerant; de or II 303. uti ea (invidia) non modo non exulcerare vestram gratiam, sed etiam conciliare videatur; Bru 156. in rebus ab ipso rege clam exulceratis; ep I 1, 4.

exuo, herausziehen, ausziehen, ablegen: si ex his te laqueis exueris; Ver V 151. hanc (aegritudinem) nisi exuimus sic, ut abiciamus; Tusc III 27. hominem exuens ex homine; fin V 35. humanitatem omnem exuimus; A XIII 2 (2, 1).

exuro, verbrennen, verheeren: ille domi suae vivus exustus est; Ver I 70. exustus flos siti veteris ubertatis exaruit; Bru 16. exustis villis omnibus; Tul 14.

exustio, Brand: propter eluviones exustionesque terrarum, quas accidere tempore certo necesse est; rep VI 23.

exuviae, Beute: eum (locum) exuviis nauticis et classium spoliis ornatum; imp Pomp 55. tu ornatus exuviis huius venis ad eum lacerandum, quem . . ; Sulla 50.